

શ્રી
મર્યાદાવેધ.

અનાગતાર,

વ્યાસ વલ્લભરામ સુરજરામ-અમદાવાદ.

છપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર,

શા. ફકીરચંદ કીલાચંદ.

તથા

પુસ્તકસેલર-લલુભાઈ અમુલખદાસ.

અમદાવાદ

આવૃત્તિ ૭ મી

પત્ર ૨૦૦૦

સને ૧૯૧૭

પ્રસિદ્ધ કરાંએ સર્વ હક્ક પોતાના રાખીને સમ્પન્ન છે.

અમદાવાદ-શાહપુર નવીપોળમાં આવેલા શ્રી 'પ્રજ્ઞાહિતાર્થ' મુદ્રાલય

પટેલ ડાહ્યાભાઈ દલપતરામે છાપ્યું.

કીમત ૦-૮-૦

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાત કૉપીરાઇટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૭૦૯૦ વર્ગિક

પુસ્તકનું નામ ઠા. ૨૭ વેદ

વિષય ૬-૪

शुद्ध वल्लभराम भूषणराम

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ
અભ્યાસ
ગુજરાતી કોપીરાઈટ-અંગ્રહ

૮૮

મચ્છવેધ.

કડવું ૧ રાગ સાખીની છાયા.

વૈશમપાયે એણીપેરે બોલ્યા, સુણજનમેજે રાય; વીસ્તારી તુજને
સંભળાવું, મચ્છવેધનો મહીમાય. ॥૧॥ પંચાળ દેશ સોહ્યામણો છે, ત્યાં
નો ઇપતરાય; તેને પેટ છે દીકરો પણ, પુત્રીની થઈ ઇચ્છાય. ॥ ૨ ॥
માટે પોતે યજ્ઞ આરંભ્યો, વરૂણ વિપ્રનાં કરીયાં; તે રાયન ઘેર દીકરો
દીકરી, કાણકયાંથી અવતરીયાં. ॥૩॥ એક દહાડો બ્રહ્મપુરીમાં વેદ ભણે
બ્રહ્માય; ત્યાં અચાનક મહાદેવ આવ્યા, સાંભળવા મન થાય. ॥ ૪ ॥
આસન વાળી બેઠા સાંભળવા, અતી આનંદ સુખ; ચાર મુખેવેદબ્રહ્મા
ભણે, તેમાં પાંચમું સુખ ॥૫॥ એકાક્ષર ભાંખેથી પડે ભંગ, મહાદેવને
ચઢી રીસ; ત્રાશુળ મારી બ્રહ્માજીવું, છેદ્યું પાંચમું શીશ. ॥૬॥ એટલે
લાગી બ્રહ્મહત્યા, શીવ સ્વરૂપ થયું શામ; તવ મહાદેવ પસ્તાવા લાગ્યા
આ શું કર્યું મેં કામ ॥૭॥ એમ જાણીને બ્રહ્માને નમ્યા, તમો ગુણી હું
આપ; તમારું મેં મુસ્તક છેદ્યું, મુજને લાગ્યું પાપ. ॥ ૮ ॥ તે પાપ
મહારું કરો નીરવાણ, એરે વીરંચી દેહ; બ્રહ્મા કહે ચાલો વિષ્ણુ પાસે
એમની કરીએ શેવ. ॥૯॥ એમ કહીને બંને આવ્યા, વૈકુંઠ વીસે જાય;
વીષ્ણુ નારાયણ બીરાજેલા, આવ્યા શીવ બ્રહ્માંય. ॥ ૧૦ ॥ વિષ્ણુએ
કહ્યું કૈલાસપતી, કેમ થયા છો શામ; શીવ કહે શીશ છેદ્યું બ્રહ્માનું
કીધું અઘટનું કામ. ॥૧૧॥ તેથી મને બ્રહ્મહત્યા લાગી, તે નીવારો નાથ;
વીષ્ણુએ હત્યાને કહ્યું, જોડીને બેઠે હાથ, ॥ ૧૨ ॥ એરે હત્યા મુકય
મહાદેવને હું કષ્ટ તારું કાપુ; મહાદેવજીએ પાપ કર્યું તો, માગે તે દંડ
આપું. ॥ ૧૩ ॥ હત્યા બોલા એ મહારાજ, દંડ લેવા મુજ લક્ષ; હરાડ
ક્ષોણી શેન્યા કેરું આપો મુજને લક્ષ ॥૧૪॥ વીષ્ણુએ કહ્યું કબુલ્ય મહારે
વચન માની લેવું; કૃષ્ણ અવતારે હરાડ ક્ષોણી લક્ષતમોને દેવું. ॥૧૫॥
એવું વીષ્ણુએ વચન આપ્યું, ત્યારે હત્યા છુટી; તે પછી બ્રહ્માને
શીવજી આગ્ના લૈ ગયા ઉઠી. ॥૧૬॥ તે પછી કૃષ્ણ અવતાર થયો,
હત્યાની શી થઈ પેર, દીકરીથઈને અવતરી, મેઘાવી રૂશીને ઘેર ॥૧૭॥
મેઘાવી નામના એક રૂશી, રહેતા હતા અંરણ્ય, શાન્તા નામની નારી
એમની, પતીવૃતાપાવન. ॥૧૮॥ તેને પેટે પુત્રી આવી ગુણસુંદરી ધર્યું
નામ; ન્હાની ઉંમરમાં વિદ્યા ભણી ધણી, છે રૂપરૂપની ધામ. ॥૧૯॥ તે
કન્યા થઈ નવ વરસની જનેતાપામી મણી; પોતે પીતાની ચાકરી કરે, ની
ત્યાન ચાંપે ચર્ણ. ॥૨૦॥ એવામાં રૂશીએ એમ વીચાર્યું, મહારીથઈ વૃધ

કાય; માટે પરણાવું દીકરીને સાસરે કરૂં વીદાય ॥ ૨૧ ॥ એમ જાણીને
જમાત્ર શોધવા, આલ્યા રૂશીવરચરણ; દેવ ઇચ્છાયે જતાં જતાં, મારગે
પામ્યા મરણ. ॥૨૨॥ તે વારતા ગઈ ગુણસુંદરીને, ઘણું કર્યું કલપા-
ન્ત; દુરવાસા મુનીયે ત્યાં આવીને, પમાડી પુત્રીને શાન્ત. ॥ ૨૩ ॥ ગુણ-
સુંદરી તવ શાન્ત પામી, વૈરાગનાં મન કીધાં; પીતાનાં પાનાંને પુસ્તક
વિપ્રોને આપી દીધાં. ॥૨૪॥ વાસણ વસ્ત્રો સરવ આપ્યા, હવે નથી
મ્હારે અપ; વન વીશે શીવાલય દીઠું, ત્યાં જઈ માંડ્યુ તપ ॥૨૫॥ ડાભા
પગના અંગુઠાપર, કાયા તોળી તપઃ ક્રીધું; ખરા મનથી જપજપી, બહ
કષ્ટ વેઠી લીધું ॥૨૬॥ ઘણે દીવસે મહાદેવ રીજ્યા, તપથી થયા પરસન
ત્રીપુરારી જટાધારી આવી દીધાં દરશન. ॥ ૨૭ ॥ તપ કરતાં કુંવરીને
ઉઠાડી બાઈ તારૂં કષ્ટ કાપુ; તારા તપથી પ્રસન્ન થયો જે માગે તે
આપુ. ॥૨૮॥ ક્રોધ ભરેલી કુંવરી બોલી, મ્હારાજ કષ્ટી કાપો; ભરતાર
આપો ભરતાર આપો, સ્વામી મુજને આપો. ॥૨૯॥ સ્વામી આપો સ્વા
મી આપો, એમ બોલી પાંચ વાર, મ્હાદેવજી કહે પાંચવાર બોલી પાંચ
હજે ભરથાર ॥૩૦॥ ગુણસુંદરી કહે ઓરે મ્હારાજ, કાને ન સાંભળ્યું
કાય; એક નરને હોય નારી ઝાજ, નારીને બે નબ્બ હોય. ॥ ૩૧ ॥ તેને
બદલે પાંચ આપ્યા, આતે શો અધર્મ; એમ કહીને શીશ પછાડ્યું,
પુટ્યું મ્હારૂં કર્મ ॥૩૨॥ મહાદેવજી કહે રાખ્ય શાન્તી, દેહ તજી દેનાર;
પાંચ પતી તુતો ભોગવજે હવેને અવતાર ॥૩૩॥ તવ ગુણસુંદરી કા-
ષ્ટ લાવિ, ચીતા ખડકી તેહ; અગ્ની મુકીને મહી પડી, પ્રજાળી નાંખ્યો
દેહ. ॥૩૪॥ બીજે અવતાર અવતરી એ, ગાય તણો અવતાર; મારગે જ
તા પાચ નંદી, પુઠે પડ્યા એકવાર ॥ ૩૫ ॥ એવામા આવ્યું સીવાલય
ત્યાં આવી ગઈ ગાય; પાંચનંદી પુઠેજેઘને; હસીપડ્યાં ઉમીઆયાં. ॥૩૬॥
ઓ ગાય એવા શા ગુણ તુજમાં પુઠળ નંદી પાચ; એટલે ગાયને વાચ્યા
આવી, બોલી ખરેખરી ખાંચ. ॥૩૭॥ ઓ ઉમીયાતું જનેતા જેવી, હશી
કાઠ્યાં અમને; તે માટે હું શ્રાપ દણું છું, પાંચ પતિ હોજે તમને. ॥૩૮॥
એવો ગાયે શ્રાપ દીધો, તેવોજ પ્રાણ નીકળીયો, પારવતી ચેતી ગયાતે,
અંશજ એનો ગળીયો. ॥૩૯॥ અંશગળીગયાં શીવજી પાસે; આજેહું તો
શ્રાપ પામી, શ્રાપ પ્રમાણે વર્તવું જોઈએ, કરવા મ્હારે પાંચ સ્વામી
॥ ૪૦ ॥ શંભુ કહે પાંચ રૂપ મ્હારાં, તે પાંચે સ્વામી જાણો પાર્વતી ક-
હે એમ ન ચાલે, વીવેકવીચાર આણો. ॥૪૧॥ શીવજી કહે ગાય તણો
જે અંશ તમોએ ગળીઓ; તેની તમે કન્યા બનાવો, હું વિર બનાવું
બળીયો, ॥ ૪૨ ॥ ભાઈને બેનનું જોડું બનશે, તે રથ વીસે ધરો; ધરપત

ને ઘેરે થાય છે યજ્ઞ, તેમાંથી પ્રગટ કરો ॥ ૪૩ ॥ તવ ઉમીઆયે અંશ કાહાડ્યો પુતળું બનાવ્યું સાર; થોડો અંશ, પોતાનો મુક્યો, તેજસ્વી થયું અપાર. ॥ ૪૪ ॥ બહુ રૂપવંતી કન્યા બનાવી, પાંચ વરસની શોભે; વર્ણન કરતાં શેષ થાકે, વીશ્વ તણું મન લોભે. ॥ ૪૫ ॥ સહુ દેવે અવતાર ધર્યો તો, ઉતારવા લુભાર, પણ અગ્ની નહોતો અવતરીયો, તેડાવ્યો ત્રીપુરાર ॥ ૪૬ ॥ માહાદેવજી કહે આરે અગ્ના, લે તું હવે અવતાર; આ કન્યાની સાથે જતું. થા ધ્રુપદ કુંવાર ॥ ૪૭ ॥ તવ અગ્નીએ પાંચ વરસવું, સ્વરૂપ લીધું ત્યાં; મહાદેવજીએ રથ આપ્યો, કન્યાને બેસાડી માય ॥ ૪૮ ॥ હાંકવા માટે કુંવર બેઠો, અદર્શરૂપે જાય; એવે બ્રાહ્મણોએ હોમ કીધો છેલ્લુ શ્રીકૃણ હોમાય ॥ ૪૯ ॥ તે વેળા રથ મંહીંથી નીકળીયો વરત્યો જે જેકાર; તેજસ્વી કન્યાન જોઈને કીધો નમસ્કાર ॥ ૫૦ ॥ બ્રાહ્મણોએ દ્રષ્ટ પ્રદુમાન, ઠરાવ્યો તે ડામ, મહા રૂપવંતી કન્યા કેર, ધર્યું ધ્રુપતી નામ ॥ ૫૧ ॥ પછી અવર સહુ વીદાય થયા, રાય થયા પરસન; બ્રાહ્મણોમાં બેસાડ્યા બેઠિને એક તનીયા એક તન ॥ ૫૨ ॥ રાજાએ પુછ્યું તમારે બેઠિને, રહેવાની ક્યાં ઇચ્છાય, દ્રષ્ટ પ્રદુમાન એમ બોલ્યો, હું રહું તમ ઘરમાય ॥ ૫૩ ॥ ધ્રુપતી કહે બાગ વિશે દો મુજને મુકામ, રાજા બાગમાં તેડી ગયો; રહેવાનું દીધું ધામ ॥ ૫૪ ॥ એક સહસ્ર દાસી આપી ધ્રુપતીની કરે સેવા; પીતાને બહુ લાડકવાઈ, મોકલે મીઠા મેવા ॥ ૫૫ ॥ એવામાં નારદજી આવ્યા, રાયને કહ્યું વચન; તારી દીકરી જુગત અંબા કરવાં છે દરસન ॥ ૫૬ ॥ વલણ ॥ દરસન કરવા મુજને, થઈ છે બહુ ઇચ્છાય; વ્યાસ વલ્લભ વાણી વદે સાંભળજો શ્રોતાય ॥

કડવું ૨ રાગ સોહાગીનો દોહરો.

વૈશમપાયે એણીપેરે બોલ્યા, સુણ જનમેજે રાય; વિસ્તારી તુજને સંભળાવું, મચ્છવેધનો મહિમાય ॥ ૧ ॥ સાંભળી ઈંપતરાજ બોલ્યો, આશું વધા વચન; તમે સાક્ષાત ઇશ્વર છો ને, તમારે શાં દરશન ॥ ૨ ॥ પામ્મર પ્રાણી પુત્રી મહારી, તમથી મહોટી કેવી; નારદ કહે જુગતઅંબા ખમ્પર જોગણી દેવી ॥ ૩ ॥ તવ રાજાએ કન્યા તેડાવી, નારદ લાગ્યા પાય; પછી અંતરધ્યાનજ થયા કન્યા થઈ વીદાય ॥ ૪ ॥ બીજે દીવસે વેદમ વ્યાસજી આવ્યા ઈંપત ઘેર; ઈંપતરાજઅરણે લાગ્યો, મુજપર કીધી મ્હેર ॥ ૫ ॥ વ્યાસજી કહે નીમીત માત્ર, ઈંપતી પુત્રી તારી; તેનાં દરસન કરવા માટે, આવ્યો છું પ્રેમ ધારી ॥ ૬ ॥ ઈંપત કહે પામ્મર પુત્રી,

તેનાં શા દરસન; વ્યાસજી કહે રખે તું બોલે, હવેથી એવું વચન ॥૭॥
 જે પુત્રી ભાવ ગણીશ એને, તો અપ્પરમાં ભરાયો, જુગત અંબા જ-
 ણુજે અને આજથી થાજે ડાહ્યો ॥૮॥ પછી દ્રુપતે દ્રુપતીને, તેડાવી પો-
 તાન ઘેર; વ્યાસજીએ નમસ્કાર કીધો, સ્તુતી કરી બહુ પેર. ॥૯॥ દ્રુપ-
 તી વ્યાસજીને નમી, પછી થઈ વીદાય; વ્યાસજીએ પેર પુછવા માંડી,
 સાભળ કંઈપદ રાય. ॥૧૦॥ આ કન્યાને પરણાવવાનો, કયાં તેં કયો વી-
 ચાર; દ્રુપદ કહે કેં નથી કીધો, વીચારમાં છું સાર. ॥૧૧॥ કોઈ કુળવં-
 તો ને રૂપવંતો, ધનવંતો મળી આવે; તેવાની સાથે પરણાવું, કોહોત-
 મને કેમ ફાવે ॥૧૨॥ વ્યાસજી કહે કાણુ કુળવંતો; કુળવંતની શી રીત;
 દ્રુપત કહે તે નવ જણુ, હું છું આંધળો ભીંત. ॥૧૩॥ વ્યાસજી કહે-
 વીધાં હોએ હોય વીવેક વિચાર; દિનતા હોયે દયા હોએ, ઉ-
 ત્તમ મુખ ઉચ્ચાર. ॥૧૪॥ શાન્તા સંતોષ સહન શકતી દ્વે-
 ષ બુદ્ધી નહીં જોને; સરવે સદગુણ સારા જોમાં. કુળવંત કહેવો તેને
 ॥૧૫॥ એવો પુરૂષ જોયા વિના, દેશેા કન્યાદાન; તો તો એના અપ્પર
 વીશે, ભરાશેા રાજન. ॥૧૬॥ એવાં વચન સાંભળીને રાજને પડ્યો
 વેમ, મહારાજ ઉપાય બતાવો, કડં તમો કહો તેમ ॥૧૭॥ વ્યાસજી ક-
 હે મચ્છવેધન, કરે પુરૂષ જોહ; તેને કુળવંત જણુજે તું, કન્યાને લાયક
 તેહ ॥૧૮॥ કંઈપત કહે મચ્છવેધન, તે કેમ કરવું કામ; વ્યાસજી કહે
 વિશ્વકરમા તેડાવ્ય તારે ડામ ॥૧૯॥ તેમને કહેજો મચ્છવેધ રચના રચી
 આપો મહારાજ; એટલે એ રચી આપશે, તું કરજે પછી એક કાજ
 ॥૨૦॥ દેશ દેશાન્તર પત્ર લખીને, તેડાવજે સહ રાય; રૂશી લોકોને જ-
 દવ લોકો, તેડાવવા સભામાય. ॥૨૧॥ ઉત્તર પુરવદક્ષીણદીશા, ખીરાજે
 સહુ રાય; પશ્ચીમ દીશામાં મહેલ હશે, ત્યાં બેસશે કન્યાય. ॥૨૨॥ સભા
 ની વચમાં જળકુંડ હશે, તેમાં કાષ્ટનો સ્થાંભ; દ્વાદશ ગાઉનો ઉંચો તે
 ચઢી શકે નહીં દંભ. ॥૨૩॥ છોકજ છોડે સોય સરીખો, અગ્ર હશે એક
 સ્વછ; તેના ઉપર સુવર્ણ કેરું, સવામણનું મચ્છ. ॥૨૪॥ તે થાંભલાને
 અડધે ભાગે, આડા ખીલાને ત્રાંસ; સોનાની સાંકળે ત્રાજવાં બે, દ્રષ્ટીપડે
 ચોપાસ. ॥૨૫॥ જળ કુંડાળે સ્થાંભે જવા, પાટીયાં મુકી દેવાં, ચઢનારો
 બાથ થાંભને દે, તવ તે તાણી લેવાં. ॥૨૬॥ એ રીતની રચના હશે ત્યાં
 ભરાય સર્વ સભાય, તે વેળા તારે ઉભા થઈને, બોલવું સભામાય ॥૨૭॥
 કહીએ કેમહારી વાત સુણી, પછી ઉઠજે કાચ, તે વીના જો ઉઠશે તો
 નિષ્ફળ ફેરા હોય. ॥૨૮॥ એમ કહીને એવું કહેવું, ઉભો થશે જે રાય,
 સભામાં વચ્ચાણુપણુ કહાડી કરવી ઉઘાડી કાય. ॥૨૯॥ જંગા કટીનો
 કચ્છ રાખવો હંએ ધરવી હુંશ, બાણુનો ભાથોને વણુ ચઢાવ્યું, ખાધે

લેણું ધનુશ, ॥૩૦॥ તે પછી કુંડને પાટીએ જાણું; ને થંભને દેવી બાથ;
શેત્રકો પાટીયાં તાણી લેશુ, ચેતી રહેજે નરનાથ. ॥૩૧॥ પછી સ્થંભે
શટ ગાઉ જાણું, ત્રણ ઘટીકામાં ચડણું; આડા ખીલા ને ત્રાંસ છે તેનાં
ત્રાજવાં વીશે પડણું. ॥૩૨॥ બે ચરણ બે ત્રાજવામાં; મુકી થણું તૈયાર;
ખાંધેથી ધનુશ લેઈને, ત્યાં કરવો ટંકાર. ॥૩૩॥ તે પછી એક બાણ
લેણું, ઘણાક સાવધ હોણું; મચ્છનો પરછાયો જળમાં પડે, માટે જળમાં
જેણું. ॥૩૪॥ તે જળમાંથી મચ્છ તાકી, મારણું બાણ ગગન; તે બાણ
જઈને મચ્છકેડું વીંધે એક લોચન. ॥૩૫॥ તેનું તે બાણ પુઠું વીંધે, પ્રાક્રમ
કરે પળમાં; તેનું તે બાણ મચ્છ ઉપાડી, નાંખે કુંડના જળમાં. ॥ ૩૬ ॥
એવી રીતે ત્રાજવામાંથી, કહેણું પ્રાક્રમ કરે; તે પુરૂશ કન્યાને લાયક,
કરૂપતીને વરે. ॥૩૭॥ તેમાં જે કોઈ ચડતાં પડે, પડે અધુરે કામ; તે
જળ કુંડાળા ઉપર બેસે, જુએ શોભા તમામ. ॥ ૩૭ ॥ કાષ્ટનું આસન
આપણું એને, બેસે ઉઘાડે શીશ; તેપણુ પેહેલેથી કહી દેણું, પાછળથી
નહી રીસ. ॥૩૮॥ એ રીતે મચ્છવેધ કરાવી, દેજે કન્યાદાન; એણું ક-
હીને વ્યાસજી તો, થયા અંતરધ્યાન. ॥ ૩૯ ॥ એટલે રાજને ચટપટી
પેઠી, કરવા લાગ્યો વીચાર; પોતાના બે પુત્ર બોલાવી, કહ્યા સૌ સમા-
ચાર. ॥૪૦॥ કહો બેટા કેમ કરીયું, વ્યાસે કહ્યો ખેલ હાવો; પુત્રો કહે
કરો પિતાજી, લેવરાવે પ્રમુ દહાવો. ॥૪૧॥ તવ કરૂપતે ધ્યાન ધરીને;
તેડયા વીશ્વકર્માય, કહુંકે મચ્છવેધની સભા રચો, પુરું કરો ઇચ્છાય.
॥ ૪૨ ॥ વીશ્વકર્મા કહે નમ્ર બારણે, કરી આપો મેદાન; તવ રાજએ
આજ્ઞા કીધી, શેવક થયા સાવધાન. ॥૪૩॥ નમ્ર બારણે વૃક્ષો પાડયાં,
કયું મેદાન તે દન; પૃથ્વી સાફ લાંબી ને પોહોળી, કીધી શોળજેજન.
॥૪૪॥ વળણુ ॥ સોળ જોજન પૃથ્વી કરી, સરખી શોભા માન; વ્યાસ
વક્ષલ એમ ઓચરે, શ્રોતા દેજે ધ્યાન.

કડવું ૩ રાગ સાખીની ચાલ.

વેશમખાયે એણીપેરે બોલ્યા, સુણ જનમેજેરાય; વીસ્તારી તુજને
સંભળાણું, આઘ પરવ મહીમાય. ॥૧॥ સોળ જોજન પૃથ્વી વીશે, વીશ્વ
કરમા ઉભા; મંત્ર લણીને જળની અંજળી, છાંટે છે તે સુખા. ॥ ૨ ॥
તેથી ભોમી પવિત્ર ખની, ખીજ અંજળી લીધી; ચોસઠ ગાઉની પવિત્ર
ભોમી આરશપાણુની કીધી, ॥૩॥ લીલા પીળા ને રંગરાતા, ચળકતા

ચડી ચોટ; વળી જળ છાંટીને બનાવ્યો, ફરતો કનકનો કોટ ॥૪॥ તેમાં
 રૂપેરી કીનારી નાંખી, કાંગરા કાંગરી પડીયાં; જ્યાંજ્યાં જુએ ત્યાં ત્યાં
 શોભા, હીરામાણેક જડીયાં. ॥૫॥ વાવ્ય નેરત્ય અગની ખુણે, ખારીઓ
 ત્રણ વિવેક; ઇશાન ખુણે શોભાવતો, દરવાજે કર્યો એક. ॥૬॥ તેમાં
 અમુલ્ય શોભા બનાવી, મીનાકારી રઢીઆળ; હાંડી તક્તા ઝુમ્મ ટાંગ્યાં,
 ગહ્વાસને ઘડીઆળ. ॥૭॥ પછી સભામાં પશ્ચીમ દીશા, મહેલ કર્યો વિ-
 વેક; ગોખ ચોક ને નોક ભરેલો, આગળ ઝરખો એક. ॥૮॥ જળીખારી
 અને અટારી, જોતાં લોભાય મન; ઝરખામાં ધરપતી માટે, માંડયુ સી-
 હાસન ॥૯॥ મુસ્તક ઉપર છત્ર સોનાનું, આસને ચીત્ર ચીતરીયાં; અનેક
 જાતીના રંગ ભર્યા, જરીના વસ્ત્ર પાથરીયા ॥૧૦॥ જડાવ જડેલાં ઝવેર
 મહેલાં, સ્ફટીક મણી અમુલ્ય; હીરા ચળકે લીલમ લળકે, ફરતીમાતી
 ની ઝુલ્ય ॥૧૧॥ એવી શોભા ત્યાં કરીને, દક્ષીણ દીશા જય; જળની
 અંજળી મંત્ર ભણીને, છાંટી ભોમી માંય. ॥૧૩॥ ચારચાર પગથીઆં
 નાં આસન. કીધાં છપન કોડ; નવ પગથીઆંનું એક કીધું, બેસવા શ્રી
 રણછોડ. ॥૧૩॥ પ્રભુની સાથે બળદેવ બેસે જદવ સૌ આશપાશ; પછી
 પુર્વ દીશામાં ગયા, મનમાં અતી ઉદ્ધાસ. ॥૧૪॥ મંત્રભણીને ચોરાશી
 શહસ્ત્ર, ઢાળ્યાં સીંહાસન; અમુલ્ય શોભા એની બનાવી, ખારાજે
 ક્ષત્રી તંન. ॥૧૫॥ જેવો રાજ તેણું ઉંચું, માંડયું છે આસન; એક એ-
 કાદશ પગથીઆંનું, બેસે દુર્યોધન. ॥૧૬॥ સર્વને આસન છત્ર સોનાનાં,
 કીધું કારીગરી કામ; ટંટો તકરાર થાય નહી તે, જુજવાં લખ્યાં નામ.
 ॥૧૭॥ પછી ઉત્તર દીશાએ ગયા, વિદ્યાનો નહી પાર; મંત્ર ભણીને આ-
 સન કીધાં, અઠ્યાશી હજાર. ॥૧૮॥ બધે પગથીઆનાં આસન, બ્રાહ્મણ
 માટે કરીયાં; મુસ્તકે છત્ર તામ્ર ધાતુનાં, ઋગ ચમ્ભર પાથરીયાં. ॥૧૯॥
 આચમની પંચ પાત્રો મુકયા, ગૌમુખી માળાઈંદ; જે જે જોઈએ તે
 તે સામગ્રી, આગળ અગનીના કુંડ. ॥૨૦॥ એવી શોભા ત્યાં કરીને, સ-
 ભાની વચમાં જય; જળ છાંટીને કુંડ બનાવ્યો, સજવન જળ કર્યું
 માંય. ॥૨૧॥ લાંબો પોહોળો અને ઉંડો, નીરમળ જળનો કીધો; મંત્ર
 વડે માંહી દ્વાદશ ગાઉનો, સ્થંભજ રોપી દીધો. ॥૨૨॥ તેને મધ્યભાગે
 એક ખીલો, તેણે બાંધ્યો ત્રાંસ; ત્રજવા બે નીચાં ઝુલે. ખીલાથી એક
 વાંસ. ॥૨૩॥ પછી સ્થંભને છેલે ભાગે મંત્રથી મચ્છા મુકી; આવે વાયુ
 આકાશનો તે, ચાક ચઢે ફરકી. ॥૨૪॥ એવી અમુલ્ય શોભા બનાવી,
 બોલાવ્યો ધરપતરાય; ખામી હોયતો બોલજે તું, જોઈ રાજ રાય થાય;

॥૨૫॥ આપની ક્રીયમાં ન હોય ખામી, કહીને લાગ્યો પાય; આપ્રા મા-
 ગી વિશ્વકર્મા, ત્યાંથી થયા વિદાય ॥૨૬॥ પછી ધ્રુપતે પુત્રો તેડાવ્યા, કા
 રભારીને પ્રધાન; કહું દેશે દેશ પત્ર લખો, તેડાવો રાજન ॥૨૭॥ પ્રથમ
 લખો છત્રપતીને, સહુના શીરોમણી રાય; શીખંડી સુત ધરપતકેરો, લ-
 ખવા લાગ્યો ત્યાંય ॥૨૮॥ ધ્રુપતરાજ લખાવે છે, શ્રી હસ્તીનાપુર; સી-
 રછત્ર શીરોમણી સહુના, યજ્ઞ તણા આતુર ॥૨૯॥ અતી ઉત્તમ નામ
 દુર્યોધન, ધત્રાષ્ટરના તવ; લખીતંગપંચાળદેશનો, ધરપતશેવકજન ॥૩૦॥
 નમ્રતાપુર્વક વીનંતી માહારી, ધ્યાનમાં લેજો રાય; મુજ ઘેર યજ્ઞમાંથી
 થઈ છે, પ્રગટ એક કન્યાય ॥૩૧॥ છે રૂપવંતી નામ ધરપતી, તેના લગ્નને
 સાર; મચ્છવેધ સ્વયંવર રચ્યો, થાય પાવન ઘર માહાર ॥૩૨॥ આપ-
 ને આવે ઉત્તમ દીસે, જે હોય પાધરા પાશા; આ કન્યા તમ કુળમાં
 શોભે, મને છે એવી આશા ॥ ૩૩ ॥ વૈશાખ સુદી પંચમીએ, લગ્નનું
 મહુરત સાર; માટે આવજો કુટુંબ લેઈ, વહેલા દિવસ ચાર ॥૩૪॥ એવો
 પત્ર લખીને આપ્યો, પોતાના સેવક હાથ; જ જઈ દેજો હસ્તીનાપુરમાં
 છત્રપતિ નરનાથ ॥૩૫॥ પછી ખીજ દેશોમાં લખ્યા, જેનું લાયગભળ
 શે જે ધણી મચ્છવેદ કરશે, તેને કન્યા મળશે ॥ ૩૬ ॥ વધશાખ સુદી
 પંચમીનું, મહુરત છે નીરધાર; બેચાર દીવસ વહેલા આવો; સો ક્ષત્રી
 કુંવાર ॥૩૭॥ એટલી ખીના ખીજને લખી, પછી કર્યો વિવેક; દ્વારીકાં
 વીશે કૃષ્ણ પ્રભુને; પત્રજ લખ્યો એક ॥ ૩૮ ॥ હું ગરીબને ઘેર કન્યા,
 યજ્ઞમાંથી છે થયેલી; તેને પરણાવવાને માટે, મચ્છવેધસભારચેલી ॥૩૯॥
 તે ટાણે તમે વહેલા પધારો, મુને કરો પાવન; જદવકુળ કુટુંબલાવજો,
 એરે જુગલવન ॥૪૦॥ એટલી ખીના એમાં લખી, પછી અઠ્યાસી હ-
 જર; સરવ રૂશીને વીનંતી પુરવક, લખ્યો નમસ્કાર ॥૪૧॥ મહારાજો
 મુજ ઘેર પધારવા; સરવે કરૂણા કરજો, ઘર ગામ મહાર પાવન થશે,
 દાસની દયા ધરજો ॥૪૨॥ એ ખીનાના રૂશીને લખ્યા, મોકલી દીધા
 તત્ર; રાજના સેવક સંચર્યા તે, સહુને પહોચાડ્યા પત્ર ॥ ૪૩ ॥ દેશ
 દેશાન્તર વારતા ચાલી, શોભા થવાની સારી, ઉદયોગ અરથે ગરીબ
 ગરબાં વળી ગયા બહેપારી ॥૪૪॥ દસ દસ દિવસ પહેલા ગયા, લોકો
 અપરંખપાર, નમ્રની ખહાર ખજર નીકળીયાં, બહેપારી કરે બહેપાર.
 ॥૪૫॥ ગામમાં ન મળે જરાએ જગો, લીડ ભરાણી ભારે; ધરપતરાયે
 પ્રાણસુ સાર મુકામ બાંધ્યો તે વારે ॥૪૬॥ વધશાખ સુદી પડવાને દા-
 હાડે, ક્ષત્રી થયા તૈયાર; પોતપોતાનું સેન્ય લઈ, નીકળીયા ગામ બા-

હાર ॥૪૭॥ વાજતે ગાજતે ક્ષત્રીઓ ચાલ્યા, મારગે માગણુ જાયે; ભાટ ચારણુ બહુ જસ બોલે, રસ્તે અપછરા નાયે ॥૪૮॥ એ રીતે સૌ ક્ષત્રી ચાલ્યા, પંચાળમાં પરવરીયા; નગ્નની ખારણે દેરાતંબુ, તાણી તાણી ઉતરીયા ॥૪૯॥ દ્વારીકામાંથી જદવ ચાલ્યા, બળવંત છપન કોડ; હળધારી હળ લેધને ચાલ્યા, ચક્રધારી રણુછોડ ॥ ૫૦ ॥ તે પણ આવ્યા પંચાળ દેશે, ધૃપતે આદર કરીયા; રાજ લોકના તંબુએથી, ભુદી જગે ઉતરીયા ॥૫૧॥ એટલે રૂશીઓ આવવા માંડ્યા ધૃપત ઉલટ ધારે; બ્રાહ્મણુ મારે મઠ બાંધેલો, ત્યાં તેમને ઉતારે ॥પરાઅકેક બ્રાહ્મણુની શે વામાં, એકેક શેવક મુકયો, જે જોઈએ તે હાજર કરે, ચાતુર કાંઈ ન મુકયો ॥૫૩॥ કે આવ્યાને કે આવેછે, કેક કરેછે ત્યારી, ધૃમ રૂશીને પત્ર પહોચો, તે વાંચ્યો ગુંખારી ॥૪૪॥ સાંભળ્યો સરવે વિદ્યારથીયે, સાંભળ્યો કુન્તા તન; એક એકને રાન કરીને, ઉઠ્યા ધર્મ રાજન ॥૫૫॥ ॥વળણુ ॥ ધરમ પહેલા ઉઠીયા, પછી ઉઠ્યાં માત; વ્યાસ વલ્લભ વાણી વદે ઉઠ્યા ચારે બ્રાત.

કડવું ૪ રાગ આશાવરીની છાંયા.

વૈશમપાયે એણીપેરે બોલ્યા, મુણ જનમેજે રાય; વિસ્તારીતુજને સંભળાવું, આઘપરવ મહીમાય ॥૧॥ પાંચ ભાઈને છડી માતા, કુંપડી માં સંચરીઆં, પછી પાંચે પુત્રોની પ્રત્યે, કુન્તાજી આચરીયાં ॥૨॥ પંચાળ દેશમાં સ્વયંવરછે, ત્યાં આવશે બહુ પ્રાણી; રાજ રૂશી જદવ કેરી; હશે ભાડ ભરાણી, મનુશ મેદનીનોછે મેજો; બેટા કરીશું કેમ; એટલે માતાની પ્રત્યે બોલ્યો, વાયુ નંદન ભેમ ॥ ૪ ॥ ચાલો માતા જોવા જાયે, ધૃમ રૂશી પણ જાય; જે હોય ભવીશ પાધર તો, વરીએ એ કન્યાય ॥૫॥ કુન્તાજી કહે એરે રડયા, કેવું તું બોલ્યો હાલ; મારેજવાનું મન પડે પાછું, છે તારૂં બહુ સાર ॥૬॥ મારે જવું નથી ગમતું તોફાનકરે તું કાંક; ભીમ કહે હમણાનો માતા, બતાવો મ્હારો વાંક ॥૭॥ કુંતા કહે હમણાં વાંક નથી, એરે મ્હારા તન; ત્યાં આંખ્યો તારી ફાટી જવાની, દેખીને દુરીયોધન ॥૮॥ ભીમ કહે મેં મન વાળયું છે, થયો કબુદ્ધીથી કાહો; અરીસ્યાપણું મુકી દીધું, આજથી જણુજો ડાહ્યો ॥૯॥ તવ કુંતા કહે કરો તૈયારી, આગળ ઉભા રહીયે; ધૃમ રૂશીવર નીકળે કે, પુંઠળ પુંઠળ જઈએ ॥૧૦॥ એમ કહ્યું તવ કાપડ કેરી, ગાંસડીઓ સ-

ધળી લીધી; સાદીઓને તુમડાં લીધાં; તૈઆરી ત્યાં કીધી. ॥૧૧॥ એવે
 રૂશીજી તૈઆર થયા, સુખપાલમાં ખીરાજ્યા; તે ઉચકી ચાર વીધાથીઓ,
 જય જય શમ્ભે ગાજ્યા. ॥૧૨॥ અડધા આગળ અડધા પાછળ, વીધાર-
 થીયો ચાલે; પ્રણેત્તર એક એકને કરે, મારગ વીદ્વાન માહાત્મે. ॥૧૩॥
 ઝુંપડીએથી પાંડવ આવ્યા, રૂશીને પડયા પાય; ધ્રુમે કહ્યું કૈડવા કાપડી,
 તમે આવો છો ક્યાંય. ॥૧૪॥ કુન્તા કહે તમારી કેડે, આવીએ પંચાળ
 દેશ; ત્યાં સહુનાં દરશન પામીશું, જલ્દવ રૂશી નરેશ. ॥૧૫॥ કોને આશ
 રે હાંધ રહેવું, ઓ રૂષી મહારાજ; ધ્રુમ કહે તમો કાપડી જતી, મુજને
 આવે લાજ. ॥૧૬॥ ધર્મ કહે ઓરે મહારાજ, મારગમાં સંગ રહીશું;
 ચાર ગાઉ છેટે રહેશે, ત્યાંથી ખીજે પંથ જઈશું. ॥૧૭॥ મારગ નથી
 દીઠો મોટે, આવવા દો તમ સાથ; ધ્રુમ કહે પછી છુટા પડજો, ધર્મે
 જોડયા તવ હાથ. ॥૧૮॥ આનંદ કરતા સરવે ચાલ્યા, પંચાળ લગભગ
 થાય; ચાર ગાઉ ગામ બાકી રહ્યું, પાન્ડવ લાગ્યા પાય ॥૧૯॥ પાય પ-
 ડીને છુટા પડીયા, અવર પંથ પળાય; નગ્ર તણા દરવાજે આવ્યા, લીડ
 ધણેરી ભરાય. ॥૨૦॥ કુન્તાજી કહે કેમ કરીશું; નથી જવાનો લાગ; હું
 તો કચરાઈને મરી જવું, ક્યાં પગ મુક્યાનો માગ. ॥૨૧॥ લીમ કહે હું
 આગળ થાવું, માહ્યરી પુઠે આવો; ધર્મ કહે કોને દુખ ન દેતો, ચાલો
 આગળ થાવો. ॥૨૨॥ તવ પ્રકોદર આગળ થયો, પુઠળ માતને બ્રાત;
 જરાએ જગો જવાની નથી, તેથી તે ગભરાય માત. ॥૨૩॥ એવામાં લીમ
 વચ્ચે પડીયો, દેખીને લોક ત્રાસે; લીમ ડોળા કાઢી દંત ખીશે, ગભરા-
 તું સહુ નાસે. ॥૨૪॥ એક એકના ઉંપર પડે; કંઈ લોક કચરાઈ જાય;
 દરવાજામાં માગ થયો, ગયા ગામની માંય. ॥૨૫॥ ગામ વીશે પણ છે
 લીડ ભારે, કુન્તા કહે કેમ કરીશું; ઉભા રહેવાની જગો નથી, ક્યાં જઈ
 ને ઉતરશું. ॥૨૬॥ શેદેવ કહે ચાલો માતા, કાંઈ કરીશું પેર; ખહોળી
 જગા જાણીને ગયા, પ્રજાપતને ઘેર. ॥૨૭॥ ઓટલે એક કુંભાર બેઠો
 તો, તેને કહ્યું કષ્ટ કાપો, મુખ મેળો કરવા અમે આવ્યા, ઉતારો અમને
 આપો. ॥૨૮॥ પ્રજાપતને દયા આવી, હરિજન લીધાં માપી; ન્હાની:સ-
 રખી ઓરડી તે, રહેવાને માટે આપી. ॥૨૯॥ તેમાં જઈ માત બ્રાત બેઠાં,
 લીમે કયો પક્ષીતો; જણ્યું કે આ કુંભાર કાકો, છે ઠીક ખાતો પીતો. ॥૩૦॥
 એમ જાણી પ્રકોદરે, ઉતારી નાંખ્યું મુખ; ઘાંટા કાઢાડી કહ્યું ખાવા
 આપો, માતાજી લાગી લુખ. ॥૩૧॥ કુંતાજી કહે પેલા ભવનો, સાચો શ-
 ભર તું આવ્યો; અમોને વિતાડવું હતું તો, હાંધશીદ તેડી લાવ્યો. ॥૩૨॥

તે ધાંટા સાંભળ્યા કુંભારે, ઉઠીને ગયો એમ; ઓરે ગાંડા ગરીબ માને, વીતાડે
 છે કેમ. ॥૩૩॥ લીમ કહેડે ભુખજ લાગી, જીવડો મારો જય; પેટમાં ખી-
 લાડાં બોલે, ખાવાનું મન થાય. ॥૩૪॥ કુંભારને તવ દયા આવી, કહ્યું તું ડાહ્યા
 થાને પેલી ખડકીમાં ખાણ ચણાની, એક મુઠી લેઈ ખાને. ॥૩૫॥ ગર્ધવ
 માટે ચણા ભર્યા છે, એક હજાર મણ પુરા; એકજ મુઠા લેઈને ખા તું,
 તેમાં શું થાય અધુરા. ॥૩૬॥ લીમે જણ્યું ભાયગ ભળીયું, હમણાં લેવા
 નહિ જાણું, કાકા ખસે આઘો પાછો, તોતો ચણા હું ખાણું. ॥૩૭॥ એમ
 જણીને વૃકાદર બોલ્યો, કાકા હું ડાહ્યા થઈશ; હવે જીવને સંપુરીવળી
 મોડેથી લેને ખૈશ. ॥૩૮॥ કુંભાર કહે દુખ ન દેતો, ગાંડીયા ડાહ્યા થાને;
 ખાણ ઉખેડી ચણા લેઈને મને દેખાડી ખાને. ॥૩૯॥ લીમ સેનકહે વાર
 કાકા, પછી પ્રજપત ગયો; એટલે લીમને લાગ ફાવ્યો; ઝડપ ઉભો થ-
 યો. ॥૪૦॥ ખડકીમાં જઈ ખાણ ઉખેડી, દીઠા ચણા અપાર; એક મુઠી
 ભરી ભુજ બહાર રાખ્યો, મહી મ્હો ઘાલ્યું તે વાર. ॥૪૧॥ દંતથી ચાવે
 ચણા ભાવે, ગરીબનું ધન ટાળ્યું; એક દાણો રેહેવા ન દીધો, સાફ
 વાશીદુ વાળ્યું. ॥૪૨॥ હતી તેવી ખાણ ઢાંકી, ત્યાંથી ગયો લીમ ઉઠી;
 પ્રજપતને જઈ બતાવી, જુઓ કાકા લીધી મુઠી ॥૪૩॥ પ્રજપત કહે ફાકી
 ખાને, થાને ડાહ્યા લગાર; વાર કહીને લીમ ચાલ્યો, ઓરડીમાં આવ્યો
 સાર. ॥૪૪॥ શેદેવ નિકુળને જઈ કહ્યું, લ્યો ચણા ઉલટ આણી; ચપટી
 ચપટી ફાકશે તો, પીવા ચાલશે પાણી. ॥૪૫॥ કુંતાજી કહે ફાકી ખા,
 દીકરા દઈવની વેઠ; લીમ કહે હવે ભુખ નથી, ભરાયું મ્હારું પેટ.
 ॥૪૬॥ તવ કુંતાને જોઈ મ પડીયો, નહી રહ્યું હોય મન ઝાલ્યું, ખાણ બ-
 ધી કરી હશે ખાલી, નક્કી તેં ધર ઘાલ્યું. ॥૪૭॥ લીમ કહે આ શું બો-
 લોછો, સંદેહ મનનો જુઓ, કાકાને દેખાડી મુઠી લીધી છે, જઈને પુછી
 જુઓ. ॥૪૮॥ તવ કુંતાને વીશ્વાસ પડીયો, પછી બોલ્યા માય; ઓરે
 ધરમ અરજીન બેટા, પેટનો કરો ઉપાય. ॥૪૯॥ વલણ ॥ પેટ પોશાણનું
 કેં કરો, ઓરે મ્હારા તન; કાપડ વેચી નાંખીને; ખાવા લાવો અંન.

કડવું ૫ રાગ સોહાગનો દોહરો.

વૈશમપાયે એણીપેરે બોલ્યા મુણ જનમેજે રાય; વિસ્તારી તુજને
 સંભળાણું, આવ પરવ મહીમાય. ॥૧॥ ધરમ અરજીને કાપડ લીધું, વે-
 ચવા મારે જય; કાપડનો કેઈ ભાવ ન પુછે, ફરે છે બજારમાં. ॥૨॥

હરી ફરિને ખાવાનું ખપે, અન મોધુ વેચાય; શાક ભાજી તોશાનાંમળે,
 ઘાસ પાણી તોળાય ॥૩૥॥ એવી હળાહળ છે મોઢવારી, ધરમે વીચાર કી-
 ધો; નાખી દેવાને ભાવે સઘળો, માલજ આપી દિધો. ॥૩૮॥ તેનાણાંનાદા
 ણા લીધા, ઓરડીએ ગયા એહ; કુન્તાજીએ રસોઈ કીધી, ભોજનકીધુ
 તેહ. ॥૪૦॥ એક દીવસનું પોશણ થયું, રાત્રી પડી તે વાર; કુન્તાજી
 કહે કેમ કરીશું; કાલે અન ઉધાર. ॥૪૨॥ શેદેવ કહે આજ પરોઢે; અ-
 મને ઉઠાડજે માત; નદી ઉપર નહાવા જવું, આપણ પાંચે ભ્રાત. ॥૪૪॥
 નાહી ધોઈ નિત્ય કર્મ કરીને, જવું સામી તીર; હાથ જોડી ત્યાં ઉભા
 રહેવું, ઓરે મહારા વિર. ॥૪૬॥ રાજ રૂશી રહ્યત જદવ, નહાવા
 આવશે ત્યાંય; આપણે સહુના દરસણ કરવાં ખીજે નહિ ઉપાય. ॥૪૮॥
 ઇશ્વર વણ માગે અન દેશે, વગર બોલે નેટ; લીમ કહે હાથ જોડજે
 તમે, હુંતો કુટીશ પેટ. ॥૫૦॥ બોલ્યા વિના કોઈ શું સમજે, માટે પેટ
 પછાડું; શેદેવ કહે એમ કરજે, ખીજુ ન બોલવું આડું. ॥૫૨॥ એમ
 કરીને સયન કીધું, થયો પ્રાતસકાળ; તવ કુન્તાએ જગાડ્યા, પોતાના
 પાંચે બાળ. ॥૫૪॥ તવ પાંચે ભાઈઓ ઉઠીને, ગયા ગંગા સ્થાન; ના-
 હિ ધોઈ નિત્ય કર્મ કીધું, ધર્યું હરીનું ધ્યાન. ॥૫૬॥ પછી સામી તીરે
 ગયા. પેટ તણા મનસુખા; સુર્યના સામુ મુખ કરીને, હાથ જોડીને ઉભા
 ॥૫૮॥ એવામાં તો બહાણુ વાહું, નહાવા આવ્યું લોક; રહીયત રાજ
 રૂશી જદવ, લીડ ભરાઈ અથોક. ॥૬૦॥ ચારે વર્ગના ચાર જથ્થે, કરે
 મંગા સ્નાન; જદવ જોદ્ધા જળમાં ઝીલે, મદે ભર્યા મસ્તાન. ॥૬૨॥ બ્રા-
 હ્મણા નાહીને સંધ્યા કરે છે, રવીને અર્ગજ આપે; રાજ લોકો શરીર
 ચોળાવે, રૂપ વીશય પ્રેમ વ્યાપે. ॥૬૪॥ જે જેને જેવું ફાવે તેવું, કરે છે
 જળમાં સ્નાન; જદવમાં બળદેવનાહ્યા, નાહ્યા શ્રીભગવાન. ॥૬૬॥ તે સાંમે
 સામી તીરે ઉભા છે, જોઈ દયા મન ઉઠે; ચાર ભાઈએ હાથ જોડેલા, વ્ર-
 કોદર પેટ કુટે. ॥૬૮॥ તે સમે નાહિને જહાર નીકળીયા, પોતે જુગજીવ-
 ન; પીતાખર પેહેરતા ભક્ત દીઠા, આવ્યાં આંસુ લોચન. ॥૭૦॥ અરે
 રે મારા દાસ છે દુખી, અન જળના ઉધારા; એક કણુકો ખાવા નથી,
 પેટ કુટે ખીચારા ॥૭૨॥ તાપ તાઢને વરસાદ વેઠી, વનમાં ધર્યું મુજ ધ્યા-
 ન; તો પણ સંભાળ હું નથી લેતો, છો નુગરો ભગવાન. ॥૭૪॥ એમ ધા-
 રીને સંકલ્પ કીધો. હવે કરે ઘણી સહાય; મચ્છવેધ એમનિપાસે કરાવું,
 વરાવું આ કન્યાય. ॥૭૬॥ સૌ આવેલાને પાછાકાઢું, નીશ્યે કર્યું દીનાનાથ;
 એકલા શેદેવને ચેતવવા, ઉંચો કીધો હાથ. ॥૭૮॥ અટલે શેદેવે લીમનેક

હું, હવે ન કરો કેહેર; પેટ ન કુટો મુકામે ચાલોઆવશે શીધાં ઘેર. ॥૨૫॥
લીમ કહે કાઢ્યે નથી કહ્યું, સાચું લાગે કેમ; શેદેવ કહે મ્હારે માથે,
ચાલો એમનેએમ. ॥૨૬॥ તવ પાંચે ભાઈ ત્યાંથી ચાલ્યા, ઓરડીએ ગયા
બ્રાત, કોહો કેમ થયું કુંવર મ્હારા, પુછવા લાગ્યાં માત. ॥૨૭॥ શેદેવ કહે
આવશે શીધાં, લીમ વધો વચન; આ મા કાઢ્યે કહ્યું નથી કે, મો-
કલાવીશું અન. ॥૨૮॥ કુંતાજી કહે ધીરજરાખો, શેદેવ તું વેણ સાચું; લીમ
કહે જુહું પડશેતો, ભાગીશ એનું ડાચું. ॥૨૯॥ એમ કહીને સર્વે બેઠા, સાંભ-
ળને તું રાય; રાજ રૂશી જદવ સર્વે, સ્નાન કરી સ્થળ જાય. ॥૩૦॥ પછી
પ્રભુ તંબુથી ચાલ્યા, ગયા ધરપતને ઘેર; પંચાળ રાજ પાચે પડીયો,
મુજ પર કીધી મ્હેર. ॥૩૧॥ કેમ પધાર્યા કેમ પધાર્યા, વણતેડયા શ્રી કૃષ્ણ;
પ્રભુ કહે આજ ઉલટ આવી, તુને પુછુછુ પ્રણા ॥૩૨॥ કોઈ તારા ગામમાં
આવ્યું હોય, જોવા સ્વયંવરકામ, ઉત્તમજતી દુરદશાના, નહોય પાસે
દામ. ॥૩૩॥ લીલામાગવા નહી અધીકારી, મજુરી નવ્યકરે, તેવા પ્રાણી
આવ્યા હોયે, તે શું ભુખે મરે. ॥૩૪॥ ધરપત કહે નારે મ્હારાજ; તેવાનું કષ્ટ
કપાવું, બતાવો તેને નીત્યાન શીધાં, જોઈએ તેમ અપાવું. ॥૩૫॥ સામ-
ળીયો કહે કહો શેવકને, મોકલો મારી સાથ; ધરપતે છડીદારને કહ્યું, જ
જ્યાં તેડે દીનાનાથ. ॥૩૬॥ જોનેબતાવે તેને લેઈને, મોદીખાને તેડી જ-
જે; મોદીને જઈ કહું તે કેહેજે, રીતીમાં પ્રવિણ થાજે. ॥ ૩૭ ॥ જેટલું
જોઈએ તેટલું ને, જેવું જોઈએ તેવું; જેટલા દન રહે તેટલા દન, મોદી
ને કહીને દેવું. ॥૩૮॥ એમ કહીને વીંદાય કીધા, પ્રભુ તેડીને ગયા; કું-
ભારના ઘર પાસે આવી, થોડે છોટે રહ્યા. ॥૩૯॥ કૃષ્ણે કહ્યું ઓરડી પે-
લી; ત્યાંથી બોલાવી લેજે; જેવી રીતે રાજ્યે કહ્યું, તેમ અપાવી દેજે.
॥૪૦॥ એમ કહી પ્રભુ પાછા વળીયા, તવ ગયો છડીદાર; એટલે આ-
વતો ભીમે દીઠો, દીધો અતી આકિકાર. ॥૪૧॥ છડીદાર કહે તમે ચાલો
મોદીખાને લેઈ જવું; જેટલું જોઈએ તેટલું શીધું, તમોને કેવરાવું. ॥૪૨॥
એટલે ઉડયા ધરમરાજ, જોડે અરજીન જાય; તેમની સાથે સુત વાયુનો
તરત ઉભો થાય. ॥૪૩॥ ધરમ કહે નહી કામ ત્હારું, વાંધા ધણેરા પાડે;
વીવેક વીના મીઠા ઝાડનું મુળ તુતો કહાડે. ॥૪૪॥ ભીમ કહે તમે ત-
મારે ચાલો, કહી ગયા સૌ સંગ; મોદીખાને આવી ઉભા, ભોજનનો
ઉમંગ. ॥ ૪૫ ॥ છડીદારે કહ્યું મોદીને, વચન રાયનું થાપો; આ લોક
જ્યાં લગી રહે ત્યાં લગી, શીધાં એમને આપો. ॥ ૪૬ ॥ જેટલાં જો-
ઈએ તેટલાંને, જેવાં જોઈએ તેવાં; હવેથી કેહેવા નહી આવડું,

નિત્ય તમારે દેવાં ॥૪૭॥ મોદીએ પુછ્યું કેટલું જોઈએ, જમનારા કેટ-
લા જણ, લીમે કહ્યું સાંભળો મોદી, લાવો લોટ સોમણ ॥૪૮॥ સોમણ
ધી ને સોમણ સાકર, પચીશમણ મસાલો, પચાસમણ દો દાળનેચોખા,
પચીશ મણ શાક આલો ॥૪૯॥ સાંભળીને છડીદાર બોલ્યો, છો કોઈ
કપટીને પેચી, એટલું સીધું લાઈને શું, તમારે ખાવું છે વેચી ॥૫૦॥
લીમ કહે ચાલો જોવાને; જમીએ ત્યાં પેટ ભરજો, વધે તો ફરી નવ
દેશો, ઘટે તો પુર કરજો ॥૫૧॥ સેવક કહે ઉપર બેશી, કરાવું રસોઈ,
તવ મોદીએ સીધાં દીધાં, સાચુ ન માને કોઈ ॥૫૨॥ ॥ વળણ. ॥ સાચું
કોઈ નથી માનતું, પણ આખો સામાન. વ્યાસ વલ્લભ એમ ઓચરે,
લીધું સતી સંતાન.

કડવું ૫ રાગ સાખીની ચાલ.

વૈશમપાએ એણીપેરે બોલ્યા. સુણ જનમેજે રાય; વીસ્તારીતુજને
સંભળાવું આઘપરવ મહીમાય ॥૧॥ સરવ સામાન લીધો લીમે, ગયો
કુંભારને ઘેર; સાથે છડીદાર આવીઓ એ, જોવાને બધી પેર ॥૨॥ પ્ર
જપતની ખડકી વીશે, ચુલા ચારી કરાવ્યાં, જેજે વાસણ જોઈએ તે,
ભંડારમાંથી અપાવ્યાં ॥૩॥ પછી લીમે સ્નાન કીધું કરવા માંડી રસોઈ
ધરપતનો છડીદાર બેઠો, તે રહ્યો છે જોઈ ॥૪॥ પ્રકોદરે દાળ ભાત
કીધો, લાડુ કર્યો તૈયાર; શાક વધારીને કાઢી નાખ્યું, ક્ષણુ ન લાગીવાર
॥૫॥ પછી પોતાના ચાર ભાઈને, પાંચમી પોતાની માત; તે પાંચેને જ-
મવા બેસાડ્યાં, પછી પેટની વાત ॥૬॥ તે પાંચેજણ જમી ઉઠ્યાં, ચા-
રશેરનો મોદીક; છડીદાર કહે આ કોણ ખાશે; હવે તો છે ઠીક ॥૭॥ ઠ-
ગારાને ઠઠ પહોચાડો, એવો વીચાર પેઠો, લીમે કહ્યું રાયના દુત જો-
જો, કહીને જમવા બેઠો ॥૮॥ ઢીલો કીધો તંગીયોને, સીવ સીવ મુખે
ભાંખે, એક એક ભુજમાં વીસ વીસ લાડુ, લેઈને મુખમાં નાંખે ॥૯॥ એ
મ સોમણનો લાડુ ખાધો, જમી ગયો દાળભાત શાક સામગ્રી સઘળું
જમ્યો, તે પછી ધોયા હાથ ॥૧૦॥ છડીદાર જોઈને વિસ્મે પામ્યો; લીમે
કહ્યું જોવા આવો; વધું હાથ તો સીક્ષા કરો, નહીતો પચીસ મણલાવો
॥૧૧॥ છડાદાર નમસ્કાર કીધો, આ કોની ચાલે હામ; નિત્ય રાજ આ
મ ખવરાવે તો, વેચે ઘરને ગામ ॥૧૨॥ ઓ બળવંતા તમે તમારે, મો
દીખાને નીત્ય જાજો; આજ લીધું તે પ્રમાણે લેને, રહો ત્યાં મુધી ખા-

જો ॥૧૩॥ એણું કહી છડીદાર ગયો; સાંભળ તું રાજન; ચતુરથીયધપણ
 નથી આવ્યો, રાજ દુરીયોધન ॥૧૪॥ સર્વ આવ્યો છે પણ એ પાપી, ધે
 રથી નવ નીસરે; ધરપતીને વરવા માટે, વીવા સામગ્રી કરે ॥૧૬॥ ભાણુ
 મતીને કહ્યું જઈને, જો પરણવા જણું; તું તો છેક ભુતડી જેવી, વીજ-
 ણી જેવી લાણું ॥ ૧૬ ॥ સોડતણું તને સાલ કરું, જોજે અલીમાન ટા-
 હ્યો; રાણીએ એણું સાંભળીને, શુકનનો છેડો વાળ્યો ॥૧૭॥ અછકલે
 ઘેર વીવા માંડ્યો, વાણંત્રો વગડાવે; વડીઓ પાપડ કરાવેતે, ઘેરગીતાં
 ગવરાવે ॥૧૮॥ એમ એતો વીવાની ત્યારીમાં, થઈ ચતુરથીની સાંજ;
 પંચાળ રાજ વાટ જુએ, આવ્યો ન મોટો રાજ ॥૧૯॥ આવતી કાલ
 મહુરત માહારે, કોને પુછી સલાય; મહુરત કાલનું બંધ રાખુ, તો સ-
 હુ ધુસ્સે થાય ॥૨૦॥ જો કાલે મહુરત સાચવું, આવે દુરીયોધન; રાજ
 પાટ મહારૂં છીનવી લે, છીનવી લે ભોવન ॥૨૧॥ એમ વિચારી એણે
 તેડાવ્યો, બળવંત રાજ ચાર; જરાસંધને શલ્લ સીશુપાલ, ચોથા દેવ
 મોરાર ॥૨૨॥ સેવક પાસે તેડાવીને આપ્યાં છે આસન; તે ચારેની પ્રત્યે
 બોલ્યો ધરપતરાય વચન ॥૨૩॥ સુણો મહારાજ, સુણો મહારાજ, મારે
 આવી એક આંટી; છત્રપતી હજી સુધી ન આવ્યો, એજ ઘણેરી ઘાંટી
 ॥૨૪॥ કાલનું મહુરત નીચે કરીને, પત્ર લખેલા તમને; આ મહુરત હું
 ફેરવું તો, ફાવતું આવે અમને ॥૨૫॥ માટે ફેરવવાની રજ, આપો તો
 ઠીક થાય; એટલે તરત બોલી ઉઠ્યા, પોતે જદવરાય ॥૨૬॥ શું તારો
 દુરીયોધન ખરો, બીજા બધા શું ખોટા; અમારે મન તરણા તોલે, તારે
 મન એ મોહોટા ॥૨૭॥ કન્યા તારે પરણાવવી કોને, તે તારો કહે વી-
 ચાર; ધરપત કહે મચ્છવેધ કરે, તેતો વરે નિરધાર. ॥૨૮॥ પ્રભુ કહે શું
 વાટ જુએ છે જે જન મચ્છવેધ કરશે, નથી કન્યા દુરીયોધનની, જે કરશે
 તે વરશે ॥૨૯॥ માટે કાલની આજ્ઞા આપો, નહિ તો રીસાઈ જશે; દુ-
 ર્યોધન આવ્યો નહીં એને; ઘેર મુકી કોઈ હશે ॥૩૦॥ ધરપત કહે આમશું
 બોલો, ઓરે દીનદયાળ; સલ્લ કહે આજ્ઞા નહિ દેતો, જશું સૌ ભુપાળ
 ॥૩૧॥ ધરપત કહે આજ્ઞા આપુ, પણ નથી રહેતી હામ, મહારાપર દુ-
 રીયોધન કોપે, લુંટી લે ઘર ગામ ॥૩૨॥ પ્રભુ કહે એતો સાચું, તેનો
 મોહોટો વીચાર; કહો શલ્લ શો જવાબ દેવો, જય એનું ઘરખાર.
 ॥૩૩॥ એટલે શીશુપાળ જરાસંધ : બોલ્યો મુખે એમ; આનો બચાવ
 કરવા કબુલ, કૃષ્ણ કહે જેમ તેમ ॥૩૪॥ કૃષ્ણ કહે તમો વચન આપો, ત્રણે
 વેણુજ દીધાં; એટલે અંતરયામીએ ત્યાં ધરપતને કહેણ કીધાં ॥૩૫॥

ધૃપત રાજ આજ્ઞા આપે, ડરશે નહીં લગાર; અમે સરવે સામા થાશું,
 શું કરે અંધ કુંવાર. ॥૩૬॥ તારી પક્ષમાં સરવે રહેશે ક્ષત્રી કેરા બાળ;
 રંગમાં ભંગ નથી પડવાનો, નહીં થાય વાંકો વાળ. ॥૩૭॥ એટલે ધૃ-
 પત રાજ બોલ્યો, બહેલા પધારજે કાલ. ॥ ૩૮ ॥ ચારે જણાને વીદાય
 કીધા, બોલાવ્યા શેવક ચાર; જવો જઈને ડુંડી વગાડી, કરજે મુખ
 પોકાર. ॥૩૯॥ એક જણો જાણે રાજ્ય જથામાં કહેજે કે કાલે પધારો;
 આસન બેસજે નામ વાંચી, રાજનું કાજ સધારો. ॥૪૦॥ એક જણો જા-
 વો જાદવમાં, કહેજે કે કાલે આવો; દક્ષીણ દીશાએ જગો તમારી, બે-
 શીને સભાસોભાવો. ॥૪૧॥ એક જણો જાવો બ્રાહ્મણમાં, કહેજે એમ વ-
 ચન; આસન ઉત્તર દીશા તમારાં કરજે કાલ પાવન. ॥૪૨॥ એક જણ
 કહો રહીયતને જઈ, જોવા આવજે સર્વ; બેસવું સીંહાસનોની પુઠે
 કોઈ ન કરવો ગર્વ ॥૪૩॥ ટંટો તોફાન કોઈ ન કરવું, કોઈ ન કરવું બં-
 ડ; જે જન ફીતુર કરશે તેને, ધૃપત દેશે દંડ. ॥૪૪॥ એ રીતે ચાર જણ
 કહેજે, કહી કર્યા વીદાય; એટલે ડુંડી વગાડતા ચાલ્યા, ચારે સ્થળે
 ચાર જાય. ॥ ૪૫ ॥ ધૃપતના કહેવા પ્રમાણે, કહ્યા સમાચાર; સઘળે જા-
 હેર કરીને ગયા, હરખ્યા સર્વ અપાર. ॥૪૬॥ ક્ષત્રી લોકને ઉમંગ અ-
 તી; ચાલો ભાયગ ભળશે; વેહેલા જઈએ સભામાં તો, આસન સાર
 મળશે. ॥૪૭॥ ડુંડી સાંભળી નહાતા ધોતા, કેં સજતા શણગાર; કંઈ
 રાજ જોશીને તેડે, પ્રણય પુછે વારોવાર. ॥૪૮॥ કેં જન જનમોતરી દે-
 ખાડે, કન્યા મળે કે ન મળે; કેં દેખાડાવે હસ્તરેખા, કહો કયારે ભાગ્ય
 ભળે. ॥૪૯॥ કે રાજ તો સ્નાન કરે છે, સાબુ લેઈને નહાતા; અતર કુ-
 લેલ અંગે ચોળે, શરીરે ઉજવળ થાતા. ॥ ૫૦ ॥ દરપણ મોઢા આગળ
 રાખે સજે રૂડા શણગાર; દીપે નહીં તે ઉતારી નાંખે, બીજા પહેરે બી-
 જવાર. ॥૫૧॥ વારે વારે વસ્ત્રો બદલે, મુગટ બદલી જીએ; નથી શો-
 ભતા કે શોભે છે, તકતે જોઈવેમ જીએ ॥૫૨॥ વૃદ્ધ રાજને વરવાની
 વૃત્તી, ડાચાં જોનાં મળીયાં; છોલાવી છોલાવી ક્ષૌર કરાવે, ટુંખાવે ધો-
 જા પળીયાં. ॥૫૩॥ કલપ ચઢાવી કરે કેશ કાળા, હોઠ લુછી કરે લાલ;
 પાન સોપારીના ડુચા મારી, રાખે છે ઉંચા ગાલ. ॥૫૪॥ દંત પડેલા તે
 દંત બંધાવે, એમ ઉજગરા કરીયા; સ્મરણ સૌને ધૃપતીનું, પડ્યા
 નીંદાએ ભરીઆ. ॥૫૫॥ વળણા નીંદામાં સરવે પડ્યા, થતે મોહોટે પ્ર-
 ભાત; વ્યાસ વક્ત્રલ મુખ ઓચરે જગ્યા આખી રાત.

કડવું ૬ રાગ બેહાગની ચોપાઈ.

બોલ્યારે વૈશમપાયે વચન, સાંભળજનમેજે રાજન; રૂજની વીતીને
 બહાણુરે બહાય, નીંદ્રાથી આંખ ઉંચી નવ થાય. ॥ ૧ ॥ ઉઠાડવાને જય
 છડીદાર, મહારાજ કહીને કરે પોકાર; ઉઠો કન્યા લેઈ જશે કોય, કન્યાને
 નામે જગત હોય. ॥ ૨ ॥ રાતાં નેત્રે તતખર થાય, વખત થઈ ગઈ કરતા જ
 ય, ॥ ૩ ॥ કે બેઠા રથને કે સુખપાલ. કેંક ચાલે ચરણે ગજ ચાલ; કેં ગજ ઘો
 ડે કે ચાલે ચણ, કન્યામાં સહુનું અંતરકર્ણ. ॥ ૪ ॥ મારગ લીડ ભરાઈ
 અપાર, ઉડે છે રેણુ થાય અધકાર; કરાવે છે છંટકાવ અત્તરતણા, રંક
 રાજ તે ગભરાય ઘણા ॥ ૫ ॥ સાચવી સાચવી મારગ પળે, ધક્કા ધક્કીમાં
 મુગટ ઢળે; ખંખેરી લેઈને મુકે શીશ, શેવકો ઉપર જણુવે છે રીસા ॥ ૬ ॥ દોડતા
 રથ માંહોમાંહ ભરાય, તવ અશ્વ ભડકેને તમાસો હાથ; હાથી કુદે તે વળી
 જય ધાણ, થાય મારગમાં બહુ બુબાણ ॥ ૭ ॥ જેમ તેમ કરી જય છે સર્વ
 કઈ કુળવંતાને કુળનો ગર્વ; કંઈને ધનનો કંઈને રૂપતણો, કંઈને બળનો
 ગરવ છે ઘણો. ॥ ૮ ॥ કાલ્યા પુલ્યા ચાલ્યા રાજન; સહુ સહુના મનમાં મસ્તાન;
 દરવાજે ઉભા બે છડીદાર, તેતો સરવને કરે જુહાર. ॥ ૯ ॥ ઠાઉકા થૈ જ-
 ય સભામાં રાજન, નામ વાંચીને બેસે આસન; ટંટા તોફાન કોઈ નવ
 કરે પોતપોતાની મગરૂળીમાં કરે. ॥ ૧૦ ॥ આવી રહ્યા સહુ ક્ષત્રીના તન
 નથી આવ્યો એક દુરીયો ધન; ખાલી પડ્યું છે એનું આસન, ખાટી ર
 હ્યા નહી કો રાજન ॥ ૧૧ ॥ એક એકને પુછે છે રે ભુપ; કેવું ઇશ્વરે મને
 આપ્યું છે રૂપ; તે રૂપ જોઈ વરશે કન્યાય; કંઈક કહે એ વાત મીથ્યાય
 ॥ ૧૨ ॥ કેંક કહે હું કુળવંત રાય, તેથી મુજને વરે કન્યાય; કેંક કહે હું ધન-
 વાન ઘણો, ધરપતીને મોહ લાગે ધન તણો ॥ ૧૩ ॥ જેમ કહે તેમ ગરવ મન ધરે,
 દરપણુ લેઈ મુખ જોયા કરે; સરવે ધરે ધરપતીનું ધ્યાન, ધરડાતો જાણે બે
 ઠા જવાન ॥ ૧૪ ॥ એવે આવ્યા છપન કોડ ॥ ૧૫ ॥ પછી પધાર્યા સહુ રૂશી
 રાય, બ્રહ્મવેત્તા તેજશ્વી દેખાયે; ઉભા થયા સહુ જન, પુરણ પ્રેમે ક-
 રે દરશન ॥ ૧૬ ॥ બેઠા ઉત્તરમાં થઈને ઓળ, દીસે છે તેજ ઝાકમ ઝોળ;
 સુકાતનો શરીરે ચળકાટ, ચંદ્ર સરીખાં ચળકે લેલાટ ॥ ૧૭ ॥ આવી રહ્યા
 સહુ રૂશીને રાય, જાદવ જુગદીશ સૌ સભા માંય પછી આવીયું.

રહીયત લોક; ભરાયે મેદની સભામાં અથોકા ॥૧૯॥ એવામાં પાન્ડવો થ-
યા તદ્યાર, માતાજી આજ્ઞા આપો આવાર; જૈએ સભામાં જોવાને માટ;
કહે કુન્તા તમે જવો ચાર બ્રાત; ॥ ૨૦ ॥ રહેવા દોલીમને લેધ નવ
જશો, ભીમ કહે મહારો વાંક તે કશો; કુન્તા કહે તું સભામાં જય, કૌર-
વને દેખી કેપે ભરાય. ॥૨૧॥ ભીમે કહ્યું રહેશે સરવ ભાઈ સાથ, તે ક-
રતાં ધર્મ જાણશે હાથ; બોલ્યા ધરમ આવવા દો માત; સાચવી લેધ-
જશું ચારે ભાત. ॥૨૨॥ તવ કુન્તાએ કરી આજ્ઞાય, બેસજો વીંત્ર પુઠે
સભા માંય; વાર કહીને ઉઠ્યા પાંચ બ્રાત. ॥૨૩॥ પ્રકોદરના જાલ્યાબેહાથ
॥૨૩॥ ભીમ કહે શાહખીનો નહી પાર, બબે શેવક ભુજ ઉચકનાર;
સાંભળી બોલ્યાં કુન્તા વચન; નહી જપે એ મુરખ જન. ॥ ૨૪ ॥ મુ-
કો ઘેરને જવો તમો, ભીમે કહ્યું નવ બોલું અમો; પછી શુકન
લેધ થયા વીદાય, ગયા બ્રહ્મ સભાની માંય. ॥ ૨૫ ॥ ધ્રુમ રૂપી બેડાતા
તહી, જૈ પુઠે બેડા લોકની મહી; દીડા કાપડી ધ્રુમે તે વાર, જુઓ વિ-
ધારથી નીકળ્યો આ સાર. ॥ ૨૬ ॥ અરેરે નીચજતને શું કરું, ભરી
સભામાં હું લાજ મરું; પુઠે આવી બેડા ક્રીધાં ચરીત્ર, સૌ લોક જાણશે
માહરા મીત્ર. ॥૨૭॥ એટલે મારી આખર જશે, આખા જગતમાં ક-
જેતી થશે, બોલ્યા વીધારથી બોલો શું કામ, ઉઘાડું હાથેથી પાડો છો
તમામ. ॥૨૮॥ જેવા સૌ બેડા તેવા તે હોય, બુમો પાડેથી જાણે સઉ
કાય; એવું સમજવું રૂશીને સહી, પાન્ડવ બેસી રહ્યા તહી.
॥૨૯॥ સહુને બેસવા સુગમ પડે, જગોને સાર કોઈ નવ વડે, સરવેથી
સરખું દ્રષ્ટે દેખાય, આવ્યા નથી દુરીયોધન રાય. ॥ ૩૦ ॥ જળ કુંડા-
ળે સેવક વીશ, કાષ્ટનાં આસન ઢાળ્યા છે ત્રીસ; ચઢતા જે પડે તેમને
કાજ સકળ સોધ કરી મહારાજ. ॥૩૧॥ કુન્ડે આવી ઉભો પંચાળ ભુ-
પ, જોડે દ્રૌણીક ગોર અનુપ; તે ગોરે કરી છે આજ્ઞાય, તેડાવો કન્યાને સ
ભાની માંય. ॥૩૨॥ એટલે શેવક સંચર્યા સાર, દાસી સાથે કહ્યા સમાચાર;
એટલે ધૃપતી થઈ તદ્યાર, સાથે દાસી એક હજાર, ॥ ૩૩ ॥ ઢોળે
ચંમર વાગે વાજંત્ર, સજડ બે જણી પોતાની મીત્ર, આવી સભામાં હો
કારો હોય, ક્ષત્રીયો ઉંચા થઈને જાય ॥૩૪॥ વળણ. ઉંચા થઈ થઈનીર
બે, પોતાને આસન, વક્ષલ વડે કન્યા તણું, શું કરીયે વરણન.

કડવું ૭ રાગ ધુમાસની ચાલ.

કુપતી આવીયારે; ॥૧૬॥ બોલ્યા વેશમપાયે વચન, સાંભળ જ-

નમેજે રાજન, કરીયે કન્યાનું શું વરણન. કે. ॥દ્રુપતી ॥ ૧ ॥ એને જો-
તામાં ઉપજે બહાસ. એની પગ પાની લાલ ગુલાલ; ચાલે ધીમી ધીમી
હંસ ચાલ, કે ॥દ્રુપતી ॥ ૨ ॥ માને અવર પ્રાણી : જગદંબા, જેના રૂપથી
હારે રંભા, એના ચરણ કદળી સ્થંભા કે. દ્રુપતી ॥ ૩ ॥ એથા ચંદ્રકળા
જય ઘટી, થાય યોગીને મન ચટપટી, એની સીંહ સરખી કટી, કે ॥
દ્રુપતી ॥ ૪ ॥ જેનું પેટ પક્ષાસનું પાન, એની ચામડી કાચ સમાન; દે-
ખી દુનિયા બને ગુલતાન, કે. ॥દ્રુપતી ॥ ૫ ॥ એની કમળ સરીખી હા-
થળીયો, શોભે ચંપા જેવી આંગળીઓ, એના દાંત દાડમની કળીયો.
કે. ॥દ્રુપતી ॥ ૬ ॥ અંગ રંગ ગુલાબી બાગ, કીરચંચુ નાશીકા સોહાગ,
શીશ કેશ કાળુડો નાગ, કે. ॥ દ્રુપતી ॥ ૭ ॥ વાળ્યો અબોડો છુટી બે
વેણી, કાયા કોમળમાં નહી કહેણી, એતો માનુની મરગાનેણી. કે; ॥
દ્રુપતી ॥ ૮ ॥ દીસે લીલી નસો ઝીણી ખાલ, એનો હોઠ બે લાલમલા-
લ, છુંદયું છુંદણું ગોરે ગાલ. કે દ્રુપતી ॥ ૯ ॥ હબચી પર હીરો ચ-
ળકે, બેઉ કાનમાં લીલમ લળકે, રૂપ આણુંદી મોહું મળકે. કે. ॥દ્રુપતી
॥ ૧૦ ॥ ઘણા જેવાને આગળ અડીયા, દેખી સ્વરૂપને મોહ ચડીયા,
લટુ થૈ થૈ સીંહાસન પડીયા, કે. દ્રુપતી. ॥ ૧૧ ॥ ગઈ સભામાંથી પંચા-
ળી, ચઢી પશ્ચીમ મહેલ અટાળી, બેઠી જરૂપે દ્રુપત બાળી કે; દ્રુપતી
॥ ૧૨ ॥ વળણું ॥ ઝરૂપે બેઠી બાળકી, મહા તેજસ્વી રૂપ; કહે વક્ષલ એ
રૂપથી, ઝાંખા પડીયા ભુપ.

કડવું ૯ રાગ સાખીની ચાલ.

વૈશમપાયે એણીપેર બોલ્યા, સુણ જનમેજેરાય; વીસ્તારી તુજને
સંભળાવું; આઘ પરવ મહીમાય ॥૧॥ સભા સર્વે પડીછે જાંખી વિચારે
ક્ષત્રી લોક, આ કન્યા આપણ હાથ આવે, તેતો આશા ફેક. ॥ ૨ ॥ જે
જેને મન અહંકાર હતા, તે સહુના ઉતરીયા, પછી સહુને સમજીત દેવા,
દ્રુપતરાય આચરીયા. ॥ ૩ ॥ સુણો સહુ સભા સમજીતી, હકીકત કહી
રહું જ્યારે તે પછી આજ્ઞા હું આપું, તો ઉઠજે તે વારે. ॥૪॥ એમ ક-
હીને એવું બોલ્યો વરવાની જેને ધચ્છાય; તેણે પહેલા ઉભા થઈને,
આવડું કુંડાળે હાંચ. ॥૫॥ વસ્ત્ર આભુષણ ઉતારી દેવાં. થાવું સભામાં
સ્વચ્છ; જંગાથીકે કટી સુધી, ભીડાવી લેવો કચ્છ. ॥૬॥ વણ ચઢાવ્યું
ધનુશ લેવું; ભાથામાં એક બાણ; તેથી વિશેષ આયુધ રાખે તેને પ્ર-
ભુની આણ. ॥૭॥ તે પણ ખાંધે ભેરવી લેવાં, તે પછી તતખર થાવું;

સ્થંભ જવા પાટીયું મુકયું છે, તે પાટીયાપર જવું ॥૮॥ જનારને સ-
મન્નુતી આપું છું, જે સ્થંભે કર દેશે; એટલે મહારા શેવક લોકે પા-
ટીયું તાણી લેશે ॥૯॥ માટે ચાતુર ચેતતા રહેજે, સ્થંભે ચઢવું સ-
પાટે. વચમાં કાંઈ સ્વાસ ન લેવો, જવું જોર ઝપાટે ॥૧૦॥ છ ગાઉએ છે
આડો ખીલો, ત્યાં જરા વિશ્રામ કરવું. પછી કનકનાં ત્રાજવાં છે, તે
ત્રાજવે ઉતરવું ॥ ૧૧ ॥ બે ત્રાજવે બે ચરણ દેઈ; ધનુશ લેવું સાર.
ત્યાં પડપંચા ચડાવીને, કરવો ધનુશ ટંકાર ॥ ૧૨ ॥ તે પછી બાણ
ભાથામાંથી, લેવું ધરીને ટેક; જળમાં જોઈ તાકવી મચ્છા, બાણજ
ફેંકવું એક ॥ ૧૩ ॥ જોવું નીચું મારવું ઉચું, સાંભળજે રાજન, છ
ગાઉ છેટે માંછલીનું, જે વીંધવું લોચન ॥ ૧૪ ॥ તેનું તે બાણ પુંછ
વિંધે, એવું દૈવત દાખે; પછી મછને ઉપાડીને, એ બાણ જળમાં
નાંખે ॥ ૧૫ ॥ એકજ બાણે ત્રણ કામ કરવાં, એટલું પ્રાક્રમ કરે; તે
પુરૂષ પુન્ય માહ્યરને, મહારી પુત્રીને વરે ॥૧૬॥ તેમાંથી કોઈ ચઢતાં
પડે, કો પડે અધુરે કામે; તે ધણી ઉઘાડે માથે બેસે, સભામાં આ કામે.
॥૧૭॥ તે વાતમાં જે મુમત ઝાલે, તેને બ્રહ્મહત્યાય; આ કામમાં છે આં-
ટીયો તે, સમજજો શઉ રાય ॥૧૮॥ સ્થંભે ચઢવું છાતી વરાણે, એ
પણ મહોટી ઘાંટી; ખીલેથી ત્રાજવે ઉતરવું, તે છે અવળી આંટી.
॥૧૯॥ બે માથેડાં ત્રાજવાં નીચાં, સી રીતે ઉતરાય; ઉતરે એક હાથે
ડાંડી ઝાલી, તો ત્રાજવાં ભમી જાય ॥૨૦॥ એક તરફને ત્રાજવે કર,
ઉતરવા ધમ્મચાય; તો એક તરફ તોલ આવેથી, ખીલું ઉંચું જાય.
॥૨૧॥ તે તેમાં ચરણ નવ પહોચે, થંભે થોડો ઉતરે; બે હાથે બાહ્ય
રહીને; ત્રાજવે ચરણ ધરે ॥૨૨॥ તેથી ત્રાજવાં જાય આઘાં, ચરણ
મહી લડથડે; લાગે ઝોલો ત્રાજવાને, ચઢનારો નર પડે ॥૨૩॥ એ રીતે
ત્રાજવે ઉતરતાં, આવવાની બહુ આંટી; ત્રાજવામાં ઊભા રહ્યા પછી,
ધનુશ ચઢાવતા ઘાંટી ॥૨૪॥ ધનુશને વાંકું વાળીને, ચઢાવવાનો દોર;
એક છેડો નીચે મુકીને. કરવું પડે ધણું જોર ॥ ૨૫ ॥ એકજ ત્રાજ-
વે મુકે છેડો, બળ કરચે વાંકું થાય; તો એક તરફ તોલ આવે ને,
ખીલું ઉંચું જાય ॥૨૬॥ તેથી ચરણ થાય પહોળા, એટલે ઢળે ધરણ
સ્થંભને ટેકો દઈ ચઢાવે, તો પણ પામે મર્ણ ॥૨૭॥ ધક્કાથી ત્રાજવાં
જાય આઘાં, ઊંધે મુસ્તક પડે; એ રીતે એ મહોટી ઘાંટી, ચાતુર હોય
તે ચડે ॥ ૨૮ ॥ ત્રીજી ઘાંટી નીચું જોઈને. ઊંચું મારવું બાણ; તે
બાણે ત્રણ કામ કરવાં, સમજજો મુજણ. ॥ ૨૯ ॥ આગ્રહ કરી કહેતો
નથી સ્થંભે ચઢો નર કોય; સાત વેળાં પાલવે તે ચડજો, હીન

મત જેને હોય ॥૩૦॥ પાછળ મુને દોશ ન દેશો, પ્રત્તી ન કરશો વ્યા-
કુળી; એમ ન કહેશો રૂપાળી છે, સાઈં સાંને ચઢાવ્યા શુળી ॥ ૩૧ ॥
એવી સભામાં સુચના આપી, છેવટ વદ્યો, વચન; હવે ઉઠવું હોય તે
ઉઠો ક્ષત્રીનો કોઈ તન ॥૩૨॥ વળણુ ॥ ઉઠવું હોય તે ઉઠજે. ક્ષત્રીના
કોઈ તન, વ્યાસ વલ્લભ વાણી વદે, ઉઠ્યો જરાસન.

દડવું ૧૦ રાગ દુભાસી દોહરાની ચાલ.

વૈશમપાયે એણીપેરે બોલ્યા; સુણ જનમેજે રાય; વીસ્તારી તુ-
જને સંભળાવું, મચ્છવેધન મહિમાય ॥ ૧ ॥ મગજ દેશનો માલીક
ઉઠ્યો. જખરો જરાસન; એટલે બીજા બેશી રહ્યા, જેને ઉઠ્યાનું મ-
ન ॥૨॥ તેમની હાંશો રહી હૃદયામાં, આપણો નીસાસો નડજે; આ-
પડો ઉઠવાનો વારો આવે, ચઢતાં જરાસન પડજે ॥ ૩ ॥ સાન એવી
આશીશ દીધી, ધારીને મન મનસુબો; બે માતાનો જયો જરાસન,
જઈજળ કુંડાળે ઉભો ॥૪॥ હોઠ કરડતો મુછ મરડતો; થયો સભામાં
સ્વચ્છ; વસ્ત્ર આભુષણ ઉતારીને, લીડાવી દીધો કચ્છ ॥ ૫ ॥ રાખ્યો
તોડો વાળ્યો અંબોડો, કટી કશીને બાંધે. બાણનો ભાથો ને ધનુષ તે,
બેરબ્યાં ડાલી બાંધે ॥૬॥ કન્યાના રૂપમાં અંજયો, ઘેલી થઈ છે ગ-
તી; અતી અહંકારનો ભરેલો, કોઈને નમતો નથી ॥ ૭ ॥ ભીમ કહે
ઓ ધરમ વીરા, જુઓ જરાસન ચડે, જે એ ચડતામાં પડે તો, જેવા-
ની ગમત પડે ॥૮॥ ધરમ કહે મુંઢ મતીના. કોઈનું તાકીયે ભુંડું; તો
તેવું તાકનાર પ્રાણીનું કદી ન થાયે રૂડું ॥૯॥ એવે જરાસન સુર ભ-
રેલો, ઝડપ તૈયાર થયો; લોચન રાતાં બીહામણાં છે, પાટીયા ઉપર
ગયો ॥૧૦॥ દુપતી જરાએ સામુ ન જુએ, જેયા કરે સહુ સાથ, સ્તંભે
જઈ જુહાર કરીને, દીધી બળમાં બાથ ॥ ૧૧ ॥ એક પગ મુક્યો
થંભ ઉપર, ચઢવાનું મન કીધું; તવ કરૂપતના શેવકોએ, પાટીયું તા-
ણી લીધું ॥૧૨॥ તેવોજ બીજે ચર્ણુ ઉપાડ્યો, સુર ભયો સુંસોટ; છા-
તી વરાણે સ્થંભના ઉપર, દડબડ મુકી દોટ ॥૧૩॥ જોર ઝપાટે સુર-
સપાટે, સુંસરો ચાલ્યો જય; ચઢવાની એની ઝડપ જોઈ, સૌ સભા
વિસ્મૈ થાય ॥૧૪॥ ઓ ગયોરે ઓ ગયો એ, મચ્છવેધન કરસે; બી-
જ સરવનો ફેગટ ફેરો, રૂપાળી કન્યા વરસે ॥ ૧૫ ॥ એમજ સરવે
આશા મુકી; બેઠા ક્ષત્રી કુંવાર; જખરો જોધ જરાસન ચઢ્યો, ઉંચોગયો
ગાઉ ચાર ॥૧૬॥ એટલે પ્રભુએ સામું જોયું, જણ્યું કે મચ્છવેધ થાસે
દાસ દુખીયા પાન્ડવ માહારા, આવેલા પાછા જસે ॥ ૧૭ ॥ કયાં

સગી વનમાં વેઠશે કટ્ટી, એમ જાણી કામ ક્રીધું. જરાસનનું કષ્ટ પ્ર-
ભુએ, બળ બધું હરી લીધું ॥૨૮॥ શરીરમાંથી શક્તી નાઠી, શ્વાસ ધ-
ણેરો ચડીયો; એકાએક એનો જીવ ગભરાયો, સ્થંભને બહાજ પડી
યો ॥૨૯॥ પરશેવાના જેમેજેલ છુટયા, કાયા થરથર ધ્રુજે; ઊંચુંને
નીચું જુવે તો, આભ અવનિ નવ સુજે ॥૩૦॥ લીલાં પીળાં દેખાય
આંખે, વાયો વાયુ સમસેર; મોળ વજ્રીને ઉલટી થૈ ઝે, ચઢી ગયા
બહુ ફેર ॥૩૧॥ જરાસને મન એમ વિચાર્યું, દીવસ વાંકો મહારો, રૂ-
પાળીને રૂપે રોળાયો, હવે થયો મરનારો ॥૩૨॥ એવે સુધ બુધ રહી
નહીને, પ્રાણજ ઉંચો ચઢીયો; હાથ પગ સ્તંભથી છુટી ગયા. આવીને
જળમાં પડાયો ॥૩૩॥ સરવે સભા ખડખડ હશી, દીવસ એનો રૂઠ્યો;
એકલે દીકરો દમઘોસ કેરો, સુરો શીશુપાળ ઉઠ્યો ॥૩૪॥ જેવો જરા-
સંધ જળમાં પડ્યો, તેવો જળે તારી દીધો; જળને સ્વભાવે ઉપર
આવ્યો, શેવકે ખેંચી લીધો ॥૩૫॥ ઊંધો કરી ઝેલાં ખવરાવ્યાં, એ-
કાવ્યું પીધેલું પાણી; એટલે દ્રૌણિક ગોર આવ્યા ક્રોધે વદ્યા મુખ
વાણી ॥૩૬॥ આવો જરાસન કાષ્ટને આસન, બહેવારમાં શી રીસ; એમ
કહીને મુગટ લીધો, બેહો ઉઘાડે શીશ ॥૩૭॥ જરાસને જોયું નીચું,
બહુ ચીંતામાં પેડો; જળ કુંડાળે કાષ્ટને આસન, ઉઘાડે માથે બેડો.
॥૩૮॥ નીચું ઘાલીને રડવા લાગ્યો, વીખ મળે તો ખાણું; એ પ્રથવી
મા ભાગ દે તો, તુજમાં સમાઈ જણું ॥૩૯॥ એવે શીશુપાળ એમ
બોલ્યો, સાંભળો જરાસન; તમે તો તાતનું નામ બોળ્યું, હું કરૂં
મચ્છવેધન ॥ ૩૦ ॥ જરાસન કહે બળતાને બાળે; અહંકાર એને ન-
ડજે, આડે આવજે પુન્ય મહારૂં, એ શીશુપાળ પડજે ॥૩૧॥ વળણ ॥
પડજે શીશુપાળ એ, ધરીયો છે અહંકાર; વ્યાસ વદ્ધલ વાણી વદે,
સુણજે શ્રોતા સાર.

કડવું ૧૧ રાગ ચોપાઈની ચાલ.

બોલ્યા વૈશમપાયે વચન, સાંભળ જનમેજે રાજન; શીશુપાળ છે
બહુ હંકારી, એણે વજ્ર દીવાં ઉતારી ॥૧॥ એણે કચ્છ લીડાવી દીધો;
ખાંધે ધનુષ ભાથો લીધો; ગણે સર્વ સભાને તુચ્છ અલીમાનથી મરડે
મુચ્છ ॥૨॥ ગયો પાટીએ ધરીને હામ, જઈ સ્થંભે ક્રીધી સલામ; બાથ
લીડવાને મન ક્રીધું, તવ શેવકે પાટીયું લીધું ॥ ૩ ॥ તેવો ચેતી ચા-
લ્યો ચડીયોટ, દાખી દૈવત મુકી દોટ; વાયુ વેગે આતુર નર ચડતો, બય

જેરમાં પાછે ન પડતો ॥૪॥ એતો નેત્રની ચોટ ન ચુકે, જોઈજોઈને
 પગલું મુકે; સહુ સભા કરે વીચાર, એને નહી આવે ભુલ લગાર ॥૫॥
 કામ કરશેને કન્યા વરશે, બીજ આવેલા પાછા ફરશે; એની ચઢવામાં
 છે ચતુરાઈ, જરાસનથી ચઢે સવાઈ ॥ ૬ ॥ એ તો પંચાણુ ક્ષોણીનો
 ઘણી, તેમાં હીમ્મત હોયે ઘણી, એમ બોલે સકળ સભાય, એવે
 ગાઉ સાડાચાર જાય ॥ ૭ ॥ એનું મછ વીંધવા મન મોઢું, તવ
 બુગદીશે સામું જોયું; ભક્તને કાજ કપટ કીધું, એનું બળ પળમાં હ-
 રી લીધું ॥ ૮ ॥ રહ્યો ગાઉ ઉંચો ત્રાસ, ગઈ શકતીને ચઢીયો શ્વાસ;
 આવ્યા મોઢે ફેંણ ફીસોટા, અધવચ વળ્યા ગડબડ ગોટા ॥ ૯ ॥ ગલ-
 રાયોને વીચાર લાવ્યો, વાંકુ કર્મ તેહું હાંઈ આવ્યો; અરે આ રૂપાળી
 ધ્રુપતી, મ્હારે તુજને વરવું નથી ॥ ૧૦ ॥ વરવા મોઢે ચડ્યો હું ધાઈ,
 હવે જીવતો જવાદે બાઈ; એવા સંકટ મનમાં કરતો; સ્થંભે રહ્યો
 રહ્યો થરથરતો ॥ ૧૧ ॥ વાયુ બહાયો મેરસમેર, શીશુપાળને ચડ્યા ફેર; સુ-
 ધ્યસાન ગઈ લડયડીયો, હાથ પગ છુટયાને પડીયો ॥ ૧૨ ॥ જળમાં
 ડુબી ઉપર આવ્યો, તેવે રાયે ખેંચી લેવરાવ્યો; ઝોલા ખવરાવી
 ઓકાવ્યું પાણી, થઈ ગઈ આખર ધુળધાણી. ॥ ૧૩ ॥ આવી ગોરે મુ-
 ગટ લીધો લેઈ, સોંપ્યું કાષ્ટસન ગાળ દેઈ; પડ્યો તેથી સૌનું મન
 મ્હોયું, પછી જરાસને ઉંચું જોયું ॥ ૧૪ ॥ બોલ્યો જરાસન તે વારે,
 કહો લગ્ન તમારું કે વારે; મ્હોટી પડતીતી મુજમાં ખોડ, ભાઈ આવો
 બેસો મ્હારી જોડ ॥ ૧૫ ॥ એકલો નહોતો શોભતો હું તો, ભલે થયો
 મારા જેવો તું તો; શીશુપાળનું કાંઈ ન ચાલ્યું, જોડે બેઠો ને નિચું
 ધાલ્યું ॥ ૧૬ ॥ અરેરે આ મેં શું કર્યું કામ, મારા બાપનું મેં બોલ્યું
 નામ; હાવું જીવ્યાથી બહું મરવું, જરાસન કહે મરી શું કરવું ॥ ૧૭ ॥
 એમ બેઠા વાળીને મન, બેશી રહ્યા સભા સહુ જન; હતી ઉઠવા સ-
 હુને ઇચ્છાય, તેણે સમાવી મનમાંય ॥ ૧૮ ॥ આવા આવા ચડી પડ્યા
 રાય, ત્યારે બીજની શી ગતી થાય; એમ ભાગી સરવની હામ, રઝ-
 ળ્યું મચ્છવેધન કામ. ॥ ૧૯ ॥ વળણ ॥ કામ રઝળ્યું ધ્રુપત તણુ, મી-
 થ્યા કરે સહુ શોર; કેં કહે દુરીઓધન તણું, કરમ કરે છે જોર.

કડવું ૧૨ રાગ સાખીની ચાલ.

વૈશમપાયે એણીપેરે બોલ્યા, સુણ જનમેજે રાય; વિસ્તારી તુજને

સંભળાવું, આઘપરવ મહીમાય ॥૧॥ એવે સમે શક્તરાજ ઉઠયો; પુષ્ટ શરીરનો ભારે, સકળ સભા શલ્લને જોઈ, હસવા લાગી ત્યારે ॥૨॥ એવે શલ્લ જઈ જળકુંડ ઉભો, લોકો કહે કેમ ચડશે; થાંભલો એના અંગુઠા જેવો, ચઢતામા ભાગી પડશે ॥૩॥ લાંબો પોહોળોને પોચતોછે, પાંચ પાંડવનો મામો; ત્રણ મણનો સુરવાળ પહેરે છે, પાંચ મણનો પહેરે જામો ॥૪॥ મુછોના થોભા તણી ખહુ શોભા, દેખીતો કેશરી વાઘ; મુસ્તક ઉપર સદાય ખાંધે, ખારમણ ભોજનો પાઘ. ॥૫॥ મલ્લ કુસ્તાઈ ગદાનુધજાણે ખાણુચુધ ન જાય કળીયું; જમણે ખાહુએ ખાંધેલું રહેછે, જહોતેર મણ માદળીયું ॥૬॥ વસ્ત્રાલુપણ એણે ઉતાર્યો. થયો સભામાં સ્વચ્છ; જંગાથી કે કટી સુધી, ભલ્લો લીડાવ્યો કચ્છ ॥૭॥ ચડવાનો ચટકો લીધો પટકો, કમ્મર કશીને ખાંધે; ખાણુનો ભાથેને ધનુશ તે, બેરબ્યાં ડાલી ખાંધે ॥૮॥ ધ્રુપત રાજના શેવકોએ કામજ ક્વાં ક્રીધાં; એક પાટીયું બો જ ઝીલે નહી તે, દસ વીશ વીશ મુક્રી દીધાં ॥૯॥ તવ શક્ષપાટીયાં ઉપર ગયો, ચઢવા પ્રતી ક્રીધી; સરવ સભા ટગ ટગ જુએ, બળ કરી ખાથ દીધી ॥૧૦॥ લીમ કહે ભાઈ મામા ઉઠયા, કામ થયે ખુશી થૈશું, કોઈ દહાડો એ કન્યાના. હાથનો કંસાર ખઈશું ॥ ૧૧ ॥ ધરમ કહે કાંઈ બોલીયે નહી, ઈશ્વરની ઇચ્છાય; બેઠા બેઠા ચરચા જુઓ, જુએ છે જેમ સભાય ॥૧૨॥ એવે સમે સજ્જ રાજએ, સ્થંભ ઉપર ડગ દીધાં; એ ટલે આડાં પાટીયાં તે, દાસોએ તાણી લીધાં ॥૧૩॥ સલ્લ સપાટે ચઢવા લાગ્યો, છલંગ મ્હોટી મારે; તલપ દે દસ દસ ડગલાંની, ભય જરા નવ ધારે ॥૧૪॥ સલ્લ રાજના ચરણને ધકે, સ્થંભ ચઢીયો ઝાલે, થૈભયવાં કો ભોમી સરસો. કચડ કચડ બોલે ॥૧૫॥ સકળ સભા ખડ ખડ હસે. ઘણા વદે એમ વાણુ; જે કદી સ્થંભ ભાગી જશે તો, વાળશે કચ્ચર ઘાણુ ॥ ૧૬ ॥ એમ કરે સરવે ચેષ્ટાળા, પણ મુખ એવું બોલે; બેજણ ચઢીને પડયા પણ, કો નહી હાની તોલે ॥ ૧૭ ॥ એવે શલ્લ પયોપાચ ગાઉ, જોયા કરે સઉ શ્રષ્ટ; ભકતને મોટેલુદરાયે, ઉંચી ક્રીધી દ્રષ્ટી ॥૧૮॥ આકરશણ બળ શલ્લનું ક્રીધું, એટલે એ તરફડીયો; સ્વાસ મોઢે માતો નથી, સ્થંભને જહાજ પડીયો ॥૧૯॥ હથળ વથળ જીવજ થયો, ઉકાળો આવ્યો; અરેરે હું કયાં ચઢ્યો થંભે, વાકો દીવશ મન લાવ્યો ॥૨૦॥ આંખે અતી અધારાં આવ્યાં, ગભરાયું અંતઃકર્ણુ; શરીરે પરશેવો વળીયો, છુટી ગયા જીવ ચર્ણુ ॥૨૧॥ ઓ પડયો ઓ પડયો; સૌ કહેવા લાગ્યા, ધરણ આવ્યો પળમાં; આવીને કુંડમાં પડયો જેમ, મગર

પડે જળમાં ॥૨૨॥ સર્વ કહે બે પડયાતા તોહો, શું દેખી મન મોહું; શક્તિ
રાખ તો પડ્યો એટલે ઉચ્ચ શીશુપાળે જોયું ॥ ૨૩ ॥ સો બસે શેવક
ભેગા થઈને, શક્તિને કાઢ્યો બહાર; પીધેલું પાણી ઓકાવી નાંખ્યું, ક્ષ-
ણ ન લાગી વાર ॥૨૪॥ ધૃપતના દ્રોણીક ગોર આવ્યા, કહ્યું કટુ વ-
ચન; મારવાડ દેશના માલીક બેસો; કાષ્ટ તણે આસન ॥૨૫॥ પાદ રેહે
વા દેધને બીરાજે, તવ દીલગીરીમાં પેટા; અરેરે મને આ શું સુખ્યું,
નીચુ જોઈ જઈ બેટો ॥૨૬॥ શીશુપાળે કહ્યું કે પધારો, ઠીક થયો છે
ધારો; નીચુ જોઈ બોચી દુખતીતી, હવે તમારો વારો ॥૨૭॥ શક્તિ કહે
જંપવા દે મુને, તુને લાગુ પાય; તે પછી દંતવક્ત ઉઠ્યો, જુએછે સઉ
સભાય ॥૨૮॥ દમઘોસનો એ દીકરો છે, શીશુપાળનો ભ્રાત; તેને દેખીને
શીશુપાળે, બોલાવી પુછી વાત ॥૨૯॥ કહો બંધુ તમે કેમ ઉઠ્યા, ધી-
ધો શું વીચાર; દંતવક્ત કહે મચ્છ વીંધીને, હું વરવાનો નાર ॥૩૦॥
તમો પડ્યા તેથી તાતતણુ, બોળાઈ ગયું નામ; માટે પાછો જસજ લે-
વા, મચ્છજ વીંધુ આ ઠામ ॥૩૧॥ શીશુપાળ કહે વીર મહારા, મીથ્યા ન
મરસો મથી; આપણા બાપના બાપ પારો, માંછલું દીસતું નથી ॥૩૨॥
માટે આખરૂંબેર બેસો, શીદને આવ્યા ઉઠી; તમે નથી પડ્યા ત્યાં સુ-
ધી છે કાંઈ બાંધી મુઠી ॥૩૩॥ એક હાથ તો ઉઘડી ગયો પણ, બીજેછે
બાંધ્યો હાથ; ત્યાં સુધી કોઈ કરી ન શકે; આપણા ઘરની વાત ॥૩૪॥
માટે જઈ સીંહાસન બેસો, એરે તાતના તન, એવું સાંભળી નીચું જો
ધને, શક્તિ વધો વચન ॥૩૫॥ ચઢીને પડે તો ફીકર નહી, ઉઠીને બે-
સે જોઈ; શું કાણુ મુખ લેને ઉઠ્યો, જીવતો મુઓ તેહ ॥ ૩૬ ॥ ચઢ્યો
ને પડ્યો તો ઇશ્વર ઇચ્છા, પણ ઉઠીને બેસે; શું જોઈને જગતમાં ફરે,
કાં પ્રથિવમાં ન પેસે ॥૩૭॥ ક્ષત્રીનો સુત પાછો પડે, તો તેની બગડી
બુધ; ક્ષત્રાણીનો નહી જાયેલો, ધાવેલો દારીનું દુધ ॥૩૮॥ એવાં વચ-
ન શક્તિના સુણી, લાગ્યો તનમાં તાપ; સ્થંભ ચઢ્યા વણુ હું બેસું તો,
બ્રહ્મહત્યાનું પાપ ॥૩૯॥ શીશુપાળે કપાળ કુટ્યું; શક્તિ બેલ લઢાવ્યો;
પોતાને ઉંચું જોવાને સાર, બંધવ મહારો ચઢાવ્યો ॥ ૪૦ ॥ ચઢ્યો ચ-
ઢાવે પડ્યો પડાવે, વટલેલો વટલાવે; નાક કટ્ટો નાક કટ્ટા કરે, આભડે
લો અભડાવે ॥૪૧॥ એવામાં દંતવક્તે સભામાં, ઉતાર્યા સણુગાર; વચ્ચે
ઉતારી કચ્છ લીડાવ્યો, બાંધે લીધા હથીઆર ॥૪૨॥ પાટીએજેનેથ બે
બહાજ્યો, ચઢવાનું કામ કીધું; ધૃપત રાજના શેવકોએ, પાટીયું તાણી
લીધું ॥૪૩॥ દોઢ ગાઉ તે ઉંચો ગયો, પ્રભુએ વીચાર્યું એમ; આ દં-

તવકત ભકત છે મ્હારો, ઉંચેથી પાડુ કેમ ॥૪૪॥ એમ જાણી એનું બ-
ળ લીધું, એટલે એ ગભરાય; મચ્છના સામી દ્રષ્ટિ કરે તો, માંછલીનવ
દેખાય ॥૪૫॥ અરેરે હું શીદને ચઢ્યો, મુજ બુદ્ધી થઈ કાચી; ભાઈનું
કહ્યું મેં નવ માન્યું વારતા એની સાચી ॥ ૪૬ ॥ હવે શો ઉપાય કિત-
રવાનો; એવે સમે અડખડીયો; હાથ પગ એના છુટી ગયાને, આવીને
જળમાં પડીયો ॥૪૭॥ શીશુપાળે હાથ ગસ્યા, મ્હારું કાંઈ નવ ચાલ્યું;
બન્ને બંધુ બન્યા સરખા, એમ કહી નીચું ધાલ્યું ॥૪૮॥ શેવકોએ દં-
તવકતને, જળથી કહાડ્યો બહાર, એલા દેઘને પાણી ઓકાવ્યું; ગોર
આવ્યા તે વાર ॥૪૯॥ ગોરે કહ્યું ધન્ય દમઘોસ નંદન, ધાર્યું કર્યું તમે
કામ; એક બાપના બે દીકરા તે, બેઉએ બોલ્યું નામ ॥૫૦॥ એમ ક-
હીને મુગટ લીધો, કરે કોનાપર રીશ; શીશુપાળની જોડે જઘને, બેઠો ઉ-
ઘાડે શીશ ॥૫૧॥ શીશુપાળે તવ ઠપકો દીધો, મુમતમાં બોજ બોયું;
શલ્લ કહે ભાઈ ભલે પડીયો, પોતે ત્યાં ઉચું જોયું ॥૫૨॥ ચારે નામી-
યા ચઢીને પડ્યા, અતી આહાકાર હોય; પછી સહુની હિમ્મત ભાગી
ઉભો ન થયો કોય ॥૫૩॥ ધૃપત રાજાએ આશા મુકી, નહિ ચાલે કોની
હામ; છત્રપતી જે આવ્યા હોત તો, થાત મ્હારું કામ ॥૫૪॥ પવન ગ-
મની સાંઠ આપી, મોકલીયો છડીદાર; દુરીયોધનને જૈ તેડી આવો, ક-
હીએ ન કરશે વાર ॥૫૫॥ સાંઠણી લઈ છડીદાર પોહોચ્યો જૈને કહ્યા
સમાચાર; દુરીયોધન કહે પીઠી ચોળાવો, મામા ન કરશે વાર ॥૫૬॥
મામાએ બોલાવી માનુનીયોને; ગીતાં મંગળ ગાય; દુરીયોધન બાજઠે
બેઠો, પીઠી સારૂ વર રાય ॥ ૫૭ ॥ વળણુ બેઠો પીઠી ચોળાવવા, જે
દુરીયોધન રાય, વ્યાસ વલ્લભ વાણી વદે, અછકલો એ રાય.

કડવું ૧૩ રાગ ધોળના.

પીઠી ચોળે, પીઠી ચોળે પ્રીત આણીરે, વરરાજને, ચઢવેગગોદક
પાણીરે ॥ ૧ ॥ અત્તર પુલેલ તેલ શરીરે લોચેરે; ગીતાં ગાતી. સુંદરી
શરીયા ઘોચેરે ॥૨॥ વરરાજથી, હોઠમાં હશી દેવાયરે; કરે અતી, ઉતા-
વળ માંમાયરે ॥૩॥ કોઠે ઘાંટા ચીકણાશ મુકી દોનેરે; ઘણું થયું વરને
નવરાવવા લ્યોનેરે ॥૪॥ એટલે બીજે, બાજઠે કરાવ્યું સ્નાનરે; શરીર
હુછી; વરને કર્યા સાવધાનરે ॥૫॥ વરરાય બોલ્યા, મામા મને દિપાવો-
રે; સહુથી શોણુ, તેવા શણગાર પહેરાવોરે ॥૬॥ મુજને દેખી કન્યાને

મન થાય ચટકોરે, જમો પેરાવો, મને ચીરોને પટકોરે ॥૭૥૬૬ી ન લાગે
 હું ન ખીહું કે ન ઝખકુરે; માંમા માહારે, ગાલે કળો કાળુ ટપકુરે ॥૮૥
 તવ મામાયે, પહેરાવ્યાં વસ્ત્ર શણુગાર; આગળ આછાખા, ખાંધીને કયો
 તૈઆરરે. ॥૯૥ માંમાયે તો મોઢે જરા ધસી મેશરે; કહ્યું હવે જ ભાઈ
 ઘોડે બેશરે. ॥૧૦૥ વરરાય બોલ્યા માંમા દહાવો વિતાડોરે; તમે મુને
 તેડીને ઘોડે બેસાડોરે. ॥૧૧૥ એટલે મામે, વરને તેડ્યો તે વારરે; કરણ;
 બોલ્યો કાહાડો વરરાજને બહારરે. ॥૧૨૥ તવ માંમાયે, વરરાયને બહાર
 લીધોરે; શણુગારેલે ઘોડે બેસાડી દીધોરે. ॥૧૩૥ વરરાય બેઠો, થઈને
 ઠીકા ઠીકરે, બેસતામાં દસવીસ થઈ છે છીંકરે. ॥૧૪૥ વરરાય બોલ્યો
 માંમા આ શુકન કેવારે; માંમે કહ્યું દસ વિસ કન્યા મળે એવારે. ॥૧૫૥
 માંમે લાવી વરને શ્રીફળ આલ્યુરે; દુરીયોધને હસીને ભુજમાં ઝાલ્યુરે
 ॥૧૬૥ વરરાય બોલ્યો, શેવકથી મુને ન લખવોરે; લક્ષ લક્ષના, દા-
 ગીના સહુને પહેરાવોરે ॥૧૬૥ અગીઆર ક્ષોણી, શેન્યાના જોડ્યા જોડરે;
 દીધા દાગીના, પેહેરીને ત્યાર થયા તેહરે. ॥૧૮૥ આગળ ચાલે, શેન્ય
 ક્ષોણી અગીઆરરે; પુઠળ ગાતી નવાણુ ભાઈની નારરે. ॥૧૯૥ વાજતે
 ગાજેતે વરઘોડો લેઈ નીકળીયારે. ગયા દરવાજે, તેવા ત્યાં કાગ કળક
 ણીયારે. ॥૨૦૥ લીખ્મ વીદુર, દ્રોણને ક્રીરપાચારરે; સરવે આબ્યા, ન-
 ગ્રના દરવાજા બહારરે. ॥૨૧૥ પછી સરવે સુંદરીને ત્યાંથી ખાળીરે; વ-
 રની રાણી, ઘેર બેઠી છેડો વાળીરે, ॥૨૨૥ પછી બેઠો હાથી ઉપર વર-
 રાયયે; પુઠે બેઠો ચમ્મર ઢોળે મામાયરે. ॥૨૩૥ કરણ કહે ઉતાવળો પંથ
 ઝાલોરે; વાર ન કરશો, વર રાયને લેઈ ચાલોરે, ॥૨૪૥ વાગતે ડકે, સરવે
 ચાલ્યા જાયરે; મારગમાં અત્તરના છંટકાવ થાયરે. ॥૨૫૥ ભાટચાર-
 ણુ, આવીને ચાચક યાયે; ચાલતે રસ્તે થૈ થૈ અપછરા નાયેરે. ॥૨૬૥
 સાંઢણીવાળો આગળ ગયો છડીદાર; જૈને કહ્યા સભામાં સમાચારરે
 ॥૨૭૥ સરવે જાણ્યું આબ્યો દુરીયોધનરે; દ્રુપદ રાજ ધણો થયો પ-
 રસનરે. ॥૨૮૥ એવે આબ્યો, છત્રપતી સભા પાસરે, એટલે ઉઠ્યો,
 ધ્રુપદ ધરી હુક્ષાસરે. ॥૨૯૥ સામે ચાલ્યો લેઈ સાકરનાં પાણીરે, એટલે
 સરવે ક્ષત્રીની સભા વિખરાણીરે. ॥૩૦૥ સૌ ક્ષત્રીએ, મનમાં કયો વિ-
 ચારરે, જૈએ સામા, આબ્યો સઉનો સરદારરે. ॥૩૧૥ એવી રીતે સભા-
 માં હોકારો હોયરે, ભુજ જોડીને, સામા આબ્યા સહુકોયરે, ॥૩૨૥ બેશી
 રહ્યા પડેલા પુરૂષ ચારરે, બેશી રહ્યા, જદવ ધ્રુવ કુંવારરે. ॥ ૩૩ ॥
 ॥ વળણ્યા વિમ્મ જદવ બેસી રહ્યા, બેસી રહી પ્રજા, બ્યાસ વક્ષલ કહે

કથા, સાંભળજે શ્રાતય.

કડવું ૧૪ મું.

॥ હંશેા માંડયો વીલાપ, પાપી માણસરે. એ રાગ. ॥

થયો સ્વયંવરમાં પોકાર, દુરીયોધન આવીયોરે; સામા ગયા સૌ ક્ષ-
ત્રી કુંવાર, દુરીયોધન આવીયોરે ॥૧॥ રાજ ધરપતે ઊલટ આણી, દુરી-
યોધન આવીયોરે; પાવા લાવ્યો સાકરના પાણી, દુરીયોધન આવી-
યોરે ॥૨॥ ભલે પધાર્યા સર્વના મુખા. દું સામા આવી સૌ કર જોડી
ઉભા. દું ॥૩॥ પાયાં પાયાં સાકરનાં પાણી, દું સરવેની ગતી ગભ-
રાણી. દું ॥૪॥ કોઈથી ધાંટો કાઢી ન બોલાય, દું કોઈથી છાની વાત
ન થાય. દું ॥૫॥ એવી છત્રપતીની ખીક, દું નવ્ય ખવાય ઉદ્દસ
છીંક. દું ॥૬॥ પાપીની દ્રષ્ટા જે પર જાય. દું તે ક્ષત્રીની કંપે કાય.
દું ॥૭॥ અંધ મુત છે ગર્વનો ભરાયો. દું પછી હાથીથી ઉતરીયો.
દું ॥ ૮ ॥ ચાલ્યો હાથમાં શ્રીફળ ઝાલી, દું તેની પુઠળ સઉ જાય
ચાલી. દું ॥૯॥ પેઠા સભામાં અંધ તન. દું જઈ બેઠા ઉંચે આસન.
દું ॥૧૦॥ એના પેઠા પછી સહુ પેઠા. દું એના બેઠા પછી સહુ બેઠા.
દું ॥૧૧॥ આવ્યો આવ્યો સરવનો ભુપ. દું સહુ સભા થઈ ચુપા
ચુપ. દું ॥૧૨॥ વળણ ॥ સભા સહુ સજડ થઈ, કોથી નવ્ય બોલાય;
વ્યાસ વલ્લભ વાણી વહે, અછકલો દેખાય.

કડવું ૧૫ રાગ સાખીની ચાલ.

વૈશમપાયે એણીપેરે બોલ્યા મુણ જનમેજે રાય; વીસ્તારી તુજને
સંભળાવું, મઝ્છવેધનો મહીમાય ॥૧॥ સકળ સભા સજડ થેને, બેઠીછે
ચુપાચુપ; સરવ સામી દ્રષ્ટી કીધી, હસ્તીના પુરને ભુપ. ॥૨॥ એવામાં ધીરે
રહી બોલ્યો, વૃકોદર મુખ વાત, જુઓ ધરમ ભાઈ આવ્યો અછકલો,
દુષ્ટ તમારો જ્ઞાત ॥ ૩ ॥ ધર્મ કહે તું બેશ છાનો, કેવો શોભે રણધીર;
ગમે તો ગમે તેવો છે. તો પણ આપણો વીર ॥ ૪ ॥ એ આવ્યો ત્યારે
સભા સોલી, નહી તો પડયું તું જાણુ; એના આવ્યાથી કેવું શોભ્યું,
સભાનું મંડળ આણું ॥૫॥ એમ એને સમજવી રાખ્યો, એવે ભીષ્મ
પીતાય; વિદુર પ્રત્યે કહેવા લાગ્યા, અછકલુ દેખાય ॥૬॥ શ્રીફળઝાલી

મુંઢ બેઠો છે, સર્વ કરે ચેષ્ટાળી; જવો જઈ મુકાવો હેઠું, લોક રહ્યું છે ભાળી ॥૭॥ એટલે ઉઠ્યા વિદુર કાકા, જૈ કાનમાં કહી વાત, શ્રીફળ તારું મેલ હેઠું, દીસે અછકલી જાત ॥ ૮ ॥ ભાખપીતા બહુ કળકળે છે, દેશે સભામાં ગાળ; તે વેળા નિચું જોઈ પડશે; હસે સઉ ભુ-પાળ ॥૯॥ દુરીયોધન કહે કેમ માંમા, શું શ્રીફળમા પેઠું; કન્યા છે તારી તે નહી કોની, નારીયેળને બાળ હેઠું ॥ ૧૦ ॥ તવ પાપીએ નીચું મુકયું, કરી ગરજના ત્યાંય; કયા ગયોરે આવ્ય હાંધ, ઓરે ઓ દરપત રાય ॥૧૧॥ તવ દરપતરાય થરથર ધરજ્યો, ગોરને જોડ્યા હાથ; છત્રપતી મને બોલાવે છે, ચાલો તમે મુજ સાથ ॥ ૧૨ ॥ મુજને શું પુછશે શું કહેશે, માંડશે ઉઘડો લેવા; માટે મારી સાથ પધારો, એમને ઉત્તર દેવા ॥૧૩॥ મારાથી કાંઈ કહેવાશે નહી, કાળજી રૂંડે મહારૂં, ગોર કહે ચાલ હું આણું છું, શું કહે છે જોઉ વારૂં ॥ ૧૪ ॥ એમ કહી દરપત નીચું ઘાલી, આવી કરજોડી ઉભો; કાળજી કંપે કાયા ધુજે, છત્રપતી છે સુ-ખા ॥૧૫॥ દુરીયોધન ઘાંટો કાઢી બોલ્યો, મનમાં ધરી અહંકાર; કન્યા લાવી પરણાવી દે મુને, કેમ કરે છે વાર ॥૧૬॥ ધરપત શું તેનો ઉત્તર આપે, બોલ્યા ગોર વચન; ધરપતને પુછશે નહી કાંઈ, મને કહો રાજ ન ॥૧૮॥ દુરીયોધન કહે શું કહેવું તું, કન્યાને ઝટપટ લાવો; વાર ક-કર્યાનું કારણ સું છે, લાવી મને પરણાવો ॥૧૯॥ ગોર કહે તમે સાંભ-ળો જરા, છો કુળવંતા દીવા, એકાએક કન્યા માગો છો, નથી કર્યો કાંઈ બહીવા. ॥૨૦॥ આતો સ્વયંવર સભા છે, મચ્છવેધન કરો; એટ-લે એ કન્યા તમારી, સુખરૂપે તમે વરો ॥૨૧॥ છત્રપતી કહે મચ્છવેધ કેવો, શું કામ કીધું આરંભ; દ્રાણીક કહે જુઓ જળ કુંડમાં, દ્વાદશ ગાઉનો સ્થંભ ॥ ૨૨ ॥ તે સ્થંભ ચડવા આપ ઉઠો, છ ગાઉ ત્રાજવે જવો; બે ત્રાજવે બે ચરણ મુકી, ધનુશ પછી સ્હાવો ॥ ૨૩ ॥ તેને ચ-ડાવી બાણ ચડાવો, ઓ બળીયા રાજન; નીચું જોઈને ઉચું મારી, વીંધો મચ્છ લોચન ॥૨૪॥ તેને તે બાણે પુંછ વીંધો, એટલું દૈવતદા-ખો; તેને તે બાણે મચ્છ ઉપાડી, આ જળકુંડમાં નાખો ॥ ૨૫ ॥ સુરા પુરા છો પ્રાક્રમ એટલું; રાજ્ય સભામાં કરો; એટલે તમે પુજ્ય અમા-રા, રૂપાળી કન્યા વરો ॥ ૨૬ ॥ તેમાંથી જો ચડતાં પડ્યા, કાં પડો અધુરે કામે; તો તો બેસવું ઉઘાડે માથે, પેલા બેઠા તે ઠામે ॥ ૨૭ ॥ તવ પાપીએ તે પાસ જોયું, પડેલાનું મન હાલ્યું; છત્રપતીથી સરમાયા ચાર તેજણે નીચું ઘાલ્યું ॥ ૨૮ ॥ તે જોઈને અતી આકળો થયો, બેલીયો છત્રપતી; શું કાંઈ અમે જોવા તેવા, સ્થંભે ચઢનાર નથી.

॥૨૯॥ તાઘ પીંજરા ઘણાક અટે કોણ અમારી તોલે; માટે અમે તો નહી ચઢવાના ગર્વના વચન બોલે ॥૩૦॥ બળ્યો મચ્છવેદ બળી સભા, પરણાવી દો કન્યા; અમે નહી બેશી રહેવાના, થાશે મ્હોટો અન્યા. ॥૩૧॥ ગરજના કરી ગોરે કહ્યું બોલ ન બોલીશ ખોટો, મ્હોટાઘ મુઝીદે મ્હારી પાસે તું તારા ઘરનો મ્હોટો ॥ ૩૨ ॥ મચ્છવેદને ને સભાને બાળે; બાળને મ્હોટું તારું જેમ ફવે તેમ કેમ બોલે છે, કેવું દીશે મુખ સારું ॥૩૩॥ વર બનીને વરવા આવ્યો, છેકજ ચઢ્યો ઘોડે; કામ કર્યો વણજજે પાછો, ઘેરજ કાળે મોઢે ॥૩૪॥ મચ્છવેધ કર્યાવિના, તુને નહિ મળે કન્યાય; એમને એમજ વરવી હોય તો વરશે તારીમાયા ॥૩૫॥ એ કન્યા નહી દ્રુપત કેરી, છે એ દીકરી મ્હારી; હીમ્મત ન હોય કામ કર્યાની, તો મુક લવારી તારી ॥ ૩૬ ॥ દ્રુપત રાય તાબેદાર તારો, અમે તાબેદાર નથી; બ્રાહ્મણ કેરો કોણ મુરખખી, સમજ છત્રપતી ॥૩૭॥ ઉંચ દીસે પણ નીચ જાતિ છે, મેં લીધો જાણી; નીચા વીના મ્હોટામાંથી તો, ન નીકળે નીચ વાણી ॥ ૩૮ ॥ જનમે ઉત્તમ જનેતાને પેટ કદી નીચ કોય; ઉત્તમ વર્ગમાં ગણાય તો પણ તાત બીજે કોક હોય ॥ ૩૯ ॥ તેવણ વેણ ન નીકળે નીચાં, નીચાં કૃત્ય ન ધારે; હવે લાંબી વાત ન કરતો, બેશી રહે તારે ભારે ॥ ૪૦ ॥ એમ કહી દ્રુપતને લીધો, સકળ સભા ભાળે; ખેંચોટી તેડીલાવીને, ઉભા જળ કુંડાળે ॥૪૧॥ દુરીયોધન કહે કેમ માંમા, ગોરેતો ઘર ઘાલ્યું; રોડ ભલો બેસાડી દીધો; આપણું કાંઈ ન ચાલ્યું ॥૪૨॥ ઉલટી બેચાર ગાળોખાધી, કહો માંમા કેમ કરવું; મામો કહે મચ્છવેધ કરી, એ કન્યાને વરવું ॥૪૩॥ છત્રપતી કહે થભે ચઢ્યું, થનારું હોય તે થાય; પણ મુજ પહલાં કેમ આવ્યા, સભામાં સહુ રાય ॥ ૪૪ ॥ રાખી નહિ મ્હારી મરજદા, નીત્યાન આવું ફવે; ચઢ્યા પડ્યા માટે સપડાવું; ફરી પેહેલા નવ આવે ॥ ૪૫ ॥ માંમો કહે એતો વાત સાચી, કેમ ન રાખે માપ; તારું કહ્યું સાંભળવું પડશે, તું સહુનો મા બાપ ॥ ૪૬ ॥ વળણ ॥ સહુનો તું મા બાપ છે, સહુ તુજ તાબેદાર; સરવે રેહેશે સાંભળી, કોણ સામો બોલનાર.

કડવું ૧૬ રાગ થેકાવલી.

કુષ્ટ ઉઠ્યો સભાની માંય, હવે કોઈ ઉઠીયેરે; એમ કહે દુરીયોધ-

નરાય; હવે કોય ઉઠીયેરે ॥ ૮૬ ॥ હું આઠ્યો હવે કેમ ન ઉઠો, શું બે-
ઠા થઈ ચુપરે; જોણું જો કેવા ચઢો છો થંભે, કેવા છો જખરા ભુપ હ-
વે ॥૧॥ આઠ્યા છો સહુ આશા ભરેલા, રૂપે બનીને રૂડારે; મારા આ-
ઠ્યા વિના કામ ન થયું, હાથે પેહેરે તમે ચુડા, હવે. ॥૩॥ આછી હો-
રણી ઓઢીને નાચો, આંખમાં આંજો મેશ; ખાઈ ખાઈ ખાલી કાયા
વધારી, થયા ભારરવાની ભેશ, હવે ॥૪॥ માહારા આઠ્યા વણ આઠ્યા
સભામાં, ન થયું કોઈથી કામરે; ત્યારે શું સમજીને આઠ્યા, બોળ્યા
ખાપના નામ. હવે ॥૪॥ મ્હોટાની મરીયાદા ન રાખી, કન્યા વરવા આ-
ઠ્યારે. ક્ષત્રાણીનું દુધ લજળ્યું, સૌ લુડીયોને ધાળ્યા. હવે. ॥૫॥ ક્ષત્રા-
ત્રાણીને ઉદર જનમ્યા, મીથ્યા કરાવી વેઠરે; મનુશ થૈ શીદને અવત-
રીયા, પથ્થર પડીયા પેટ, હવે ॥૬॥ છેવટ પડી જરૂર મ્હારી, તેનો પ્રગ
ટે છે તાપરે, શું પેહેલાં તમે જણતા નહોતા. નથી આઠ્યો હજી ખાપ
હવે ॥૭॥ વલણ ॥ ખાપ હજી આઠ્યો નથી. જણ્યા વણ ધરિ હામ; ઓ
છું પાત્ર છલકાઈ ગયો, કેહે છે વલ્લભરામ. ॥

કડવું ૧૭ રાગ સાખીની ચાલ.

વૈશમપાયે એણીપેરે બોલ્યા, સુણ જનમેજેરાય; વીસ્તારી તુજને
સંભળાવું, મઝ્ઞવેધ મહીમાય. ॥૧॥ ઓછું પાત્ર છલકાઈ ગયો; બો-
લ્યો કહે તેમ; કોણ બોલી સકે એના સામુ, કોણ કહે કહ્યું કેમ. ॥૨॥
કૃષ્ણ પ્રભુથી નવ્ય ખમાય, ઉઠીને વચમાં આઠ્યા; હાંહાં છત્રપતી આ
શું બોલો, સહુ ક્ષત્રીને લજળ્યા; ॥૩॥ મ્હોટાનું મ્હોટું મન જોઈ
એ ગંભીરતા તે મ્હોટાઈ; છોટાં વચન બોલવાથી, દેખાય છે છોટાઈ
॥૪॥ આણું બોલવું તમને ન ઘટે. નીચે નીચું વેણ બોલે; તાખાના ક્ષત્રીના
માત પીતા છો, એ તમ પ્રજા તોલે ॥૫॥ હવે ક્ષમા કરી આસન બેસો,
ઠખકો દેશે ગુરૂ દ્રોણ; દુરીયોધન કહે ઓ ભરવાડા, તુ મને કહેનાર
કોણ. ॥૬॥ તું ભરવાડો તું પીંડારો, ગાયો તણો ચારનારો, છાશ પીને
મ્હોટો થયેલો, માંમા માસી મારનારો. ॥૭॥ બ્રાહ્મણનું અન માગી ખા-
નારો કેમ મ્હારા સામુ બોલે; કોણ મને તુ સીખ દેનારો, શું તુછે મુજ
તોલે. ॥૮॥ કૃષ્ણ કહે હું નથી તમ તોલે; ઠીક મ્હારી વાતો વરણી, તુજ
તોલે કયાંથી આવું તારી, મા આખલાને પરણી. ॥૯॥ ક્ષત્રીને ત્યાં અ-
વતર્યો છે, તેમાં શું મ્હોટાઈ લાવે, પણ પેહેલો પીતા આખલો તે, તે-
નો અક્ષર આવે. ॥૧૦॥ ભેગ વીના ઊંચ કુળનાની, પુદ્ધી આવી નવ ચાલે;

આખલાની જાત અવળી હોય, જ્યાંને ત્યાંશીંગડાં ઘાલે ॥૧૧॥ પ્રભુ કહે સમજો બહુ સભા, નંદીનો થયેલો ભેગ; તેથી તેની બુધ્ધી જુદી છે, હાંડીયા જેવો વેધ ॥૧૨॥ આ દ્રષ્ટાંતથી સીધાન્ત લેવું, શ્રોતાયે રાખવી સુદ્ધી; ઉંચ હોયે પણ ભેળ થયા વણ. નચ્ય બને નીચ બુદ્ધી ॥૧૩॥ નીચ બુદ્ધી વણ નીચું ન બોલે, વીચાં કૃત્ય ન કરે; આખલે હસ્તમેળાપ જ કીધો એટલામાં ગુણ ફરે ॥૧૪॥ ઉંચ હોયે પણ નીચી વાણી, તેથી જાણવો નીચ; નીચાને ન હોય શીંગડાં પણ, બુદ્ધીનો કાદવકીચ ॥૧૫॥ જે જન હોયે ખોટો તેને, ખરું કહે ખારલાગે; ખરાજનને ખોટું કહેકાળ જડામા વાગે ॥૧૬॥ એછે રીતી અનાદીની, મહોટાજને કેહેણ કીધું; પ્રભુએ સેજ કહ્યું તેમાં, દુષ્ટે ધણું ખેંચી લીધું ॥૧૭॥ સેજશીખામણેની ચ જાતી, ખોટું ખેંચી લેશીશ; બોધમાં કટુ વચનસુણતાં, નીચાને પ્રગટે રીસ ॥૧૮॥ નીચ ઉંચ જાણવોતે ઉપરથી; પ્રભુએ કહ્યું એમ. દુરીચોધન કહે જુઓ માંમા, આતો બોલે જેમતેમ ॥૧૯॥ કર્ણકહે બોલીને બોલાવ્યા તે બહુ માંડ્યાંછેચેન; માંમો કહે તારીમાખતરાઈ, ખતરાઈ મહારીબેન ॥૨૦॥ એટલે દુરીચોધન એમ બોલ્યો, શાત સમાવો તાપ; મેં કાંઈતેમો ને નથી નહું. આસન બેસો આપ ॥ ૨૧ ॥ પ્રભુ કહે તુજ તાબાના તે સાંભળી રહ્યા કાન; પણ પારકે ઘેર નહી કેવાયે, શું કરવું છે તોફાન ॥૨૨॥ દુષ્ટ કહે માહરે કે નથી કરવું, જાઓજુગજીવન; એમ કહી આસન પર ગયો, તવ ગયા દેવકી તન ॥૨૩॥ સકળ સભા થઈ બહુ રાજ પ્રભુએ કહ્યું ઠીક; અન્યા ભરેલ જેમતેમ બોલે, ન ધરે કોની બીકાર ॥૨૪॥ કાણું મોઢું લેઈ આસન બેઠો, દુષ્ટ દુરીચોધન; પછી મામાનીને કર્ણની પ્રત્યે, બોલ્યો દુષ્ટ વચન ॥૨૫॥ કહો આપણે કેમ કરવું, બહુ બોલેલું નડશે; માંમો કહે બોલ્યા પરમાણે, સ્થંભેતો ચઢવું પડશે ॥૨૬॥ દુરીચોધન કહે માંછલું ઉંચું, ત્રાજવામાં ઉપાદી; ચડતાં પડુ પડુને મર, તો કોણ ભોગવે ગાદી ॥૨૭॥ માંમો કહે શું માંછલું જુએ, ત્રાજવાં શું જુએ સાર; જે જરૂખામાં કન્યા બેઠી, વીજળીનો ચમકાર ॥૨૮॥ તવ પાપીએ કન્યા નીરખી. હરખ ચમક થાય; એરે માંમા હાવી કન્યા, નથી ત્રીલોકમાંય ॥૨૯॥ સ્થંભે ચઢું મચ્છવેધ કરું, ભાયગ મહારૂ ભળીયું; સકળ જનમ થારો મહારો, રત્ન હું રંકને મળીયું ॥૩૦॥ એના હાથનો મારા હાથની, સાથે મેળાપક થારો; પરણતાં એના હાથ કેરો, કંસાર આ મહો ખારો ॥ ૩૧ ॥ બહુ પલકાયો મન મલકાયો, ગાળને વધો વચન,

આવ્ય માહારી કને જવાબ દેવા, પંચાળના રાજના ॥૩૨॥ ધરપત કહેગો-
ર મહારાજ, બોલાવે મહોટા રાય; દ્રૌણીક કહે આણંદુ' જોડે, જવાબ દે
વા ત્યાંય ॥૩૩॥ એમ કહીને બેઉ જણ ચાલ્યા; આવીને ઉભા સાથ;
ધરપત ધરજતો નીચું ધાલી, જોડી રહ્યોછે હાથ ॥૩૪॥ છત્રપતી કહેગો-
ર મહારાજ, ઉઠું હું સર્વનો ધણી, મચ્છવેધ કરીએ કન્યાવરીએ, પરડો
પેહેરામણી ॥૩૫॥ ગોરે કહ્યું પાણી પહેલાં, મોજડાં શીઠ ઉતારે, કામકરી
ને ઘર ગામ સઉ લે, કાંઈ ન ખપે અમારે ॥૩૬॥ દુર્યોધન કહે જવો ઠે-
કાણે, હવે નથી કાંઈ વાર; એટલે ધરપતને મોર ગયા, બોલ્યો અંધકુમાર
॥૩૭॥ એ માંમા ચઢતાં કદી પડુ, તે થાયછે મનસુખા; નમે ને કરણ
ઝીલી લેવા, જળ કુન્ડે રહેજો ઉભા ॥૩૮॥ કરણ સુકનમાં તો શબ્દ
છે આગળ તારા, આવાં આવાં વચન બોલી, કરે ફોજતા અમારા ॥૩૯॥
લ્યો ત્યારે ઉઠ્યું સભામાં; બોલીયો છત્રપતી; પણ માંમા રૂપાળી કન્યા
સામું જોતી નથી ॥૪૦॥ મહારા સામું કેમ ન જુએ કોઈ સાથે કેવરાવો;
છેવટ છુટકો મુજ વીના નથી, માટે સામું જોવરાવો ॥૪૧॥ માંમા કહેએ
વું કેવરાવ્યે, ગણાઈએ ગુમાર; દુર્યોધન કહે પરણ્યા પછી ખાવાની મહારો
મારા ॥૪૨॥ માંમા કહે પછી ચાહ્ય તે કરજે, તવ ઉઠ્યો અલીમાની, ક-
ન્યાના સામું જોયા કરે પણ, કન્યા તો જુએ શાની ॥૪૩॥ એટલે ધરપ-
તીની દાસીઓએ, ધરપતીને કહ્યું એમ; અરે બાઈ છત્રપતી ઉઠ્યા,
સાંમું ન જુએ કેમ ॥૪૪॥ એટલે ક્રોધ કરીને બોલી, દાસી પ્રત્યે ધરપ-
તી; એ અલીમાની એ અહંકારી, મારા લાયક નથી ॥૪૫॥ દાસી ક-
હે ગમે તેવો પણ, એને ઘેર જવાનું; ધરપતી કહે એ પીટયાથી, કામ
નથી થવાનું ॥૪૬॥ દાસી કહે કે જોઈએ છીયે, કોનું સાચુવચન; એવે
આવ્યો જળ કુંડાળે, દુષ્ટ દુરીયોધન ॥ ૪૭ ॥ વલણ ॥ જળ કુંડાળે
આવીયો દુષ્ટજ દુરીયોધન; ચાળા ચટકા બહુ કરે, વલ્લભ વદેવચન.

કડવું ૧૮ રાગ ધનાસરીની ચાલ.

વૈશમપાયે એણીપેર બોલ્યા, સુણ જનમેજે રાય; વિસ્તારી તુજને
સંભળાવું આઘ પરવ મહીમાય ॥૧॥ ભરીસભામાં જળકુંડાળે, ઉભો દુ-
રીયોધન; કન્યાના સામું જોઈ રહ્યોછે, લબ્ધ થયું છે મન ॥૨॥ એવે સ-
ર્વ સભા કકળેલી, દુષ્ટને પાતક નડજો, પુન્ય સરવનું આડેઆવી; ચઢતાં
પાપી પડજો ॥૩॥ પડેલા ચારે નીચું ધાલ્યું છે, તે મનમાં એમ ધા-

રે; સ્થંભે ચઢતાં પાપી પડીને, હાથમાં આવે ક્યારે ॥ ૪ ॥ એવે પ્રકોદર
 ધરમ પ્રત્યે, બોલ્યો અંકાર નડજે, તમારો દુરીયોધન ભાઈ, ચઢતાં
 હેઠો પડજે ॥ ૫ ॥ ધર્મ કહે એ મુંઠમતીના, એ શું બોલ્યો વચન; એ
 પડે તેમાં આખર ઘટે, આપણને લંછન ॥ ૬ ॥ એમ કહીને છાનો રાખ્યો
 દુષ્ટ થયો તવ સ્વચ્છ ભરી સભામાં વસા ઉતાર્યો, ભીડાવી લીધો કચ્છ.
 ॥ ૭ ॥ પગમાં તોડો માથે અંબોડો; જુએ સકળ સભાય; જોઈ જોઈ સહુ
 મસ્કરીઓ કરે મોઢે નવ કહેવાય ॥ ૮ ॥ રહ્યો છે અક્કડ દીસે છે ફક્કડ, દં-
 ત વતી હોડ કરડે; મનડું હીસે દાઢ્યો પીસે, મુછોના થોભા મરડે ॥ ૯ ॥
 ચાળો ચટકો જરીનો પટકો, લેઈને કમ્મર ખાંધે; બાણનો ભાથો અને
 ધનુષ તે, ભેરવ્યાં ડાભી ખાંધે ॥ ૧૦ ॥ મુખવાસ આવે સહુને ખતાવે, શું
 કે છે પચકારી; વારેવારે જુએ કન્યાના સામું આંખ્યો ઘણી ચમકારો ॥ ૧૧ ॥
 એમ કુલક્ષણી કરતો ચાળા; અલીમાની સરવથી; સભાને નમવાનું ઘેર
 ગયું પણ સામું એ જોતો નથી ॥ ૧૨ ॥ કોને ન નમતો કોને ન ગમતો,
 ભમતો કન્યામાં લક્ષ; પછી પાટીયાં ઉપર ચાલ્યો ચતુરા સામા ચક્ષ
 ॥ ૧૩ ॥ ચાલે લટકમાં વરવા ફટકમાં, કરવા ધાર્યું કામ; પાટીયે થીને થંભે
 આંખ્યો થંભને કરી સલામ ॥ ૧૪ ॥ ચઢું કે ન ચઢું ભય ભાસે છે, જુએ
 છે સઘળો સાથ; જોઈ થનાર હશે તે થારો, થંભે ભીડાવી ખાથ ॥ ૧૫ ॥
 પછી પગ દીધો થંભને કે શેવકોએ શું કીધું; આડું પાટીયું મુક્યું હાતું
 તે ખરખર ખેંચી લીધું ॥ ૧૬ ॥ પાટીયું લેતાંમાં પુરણ પાપી; ચેતી
 ગયો ચડી ચોટ, મચ્છવેધ કરૂં રૂપાળી વરૂં; કહીને મેલી દોટ ॥ ૧૭ ॥
 દડબદ દોડ્યો વાયુ વેગે, જાય છે જોર ઝપાટે, જરા ન ડરતો છલંગ
 ભરતો, ચઢે છે સુર સપાટે ॥ ૧૮ ॥ બહુજ બળથી ચાલે છે કળથી,
 કાયા થકી નવ કાંપે, થેકડા મારે કુદે વધારે, વાંદર પેરે ટાંપે ॥ ૧૯ ॥
 ન હેકે ચરણ મુકે, જાણે ન આવે જોર; કેવી રીતે ચાલ્યો જેવી પત-
 ગ માગે દોર ॥ ૨૦ ॥ વાયુને વેગે સુસરો ચાલ્યો, સઉ સભા વીસ્મે
 થાય; આવી રીતે કોઈ નહોતું ચડીયું સર્વથી સવાયો જાય ॥ ૨૧ ॥
 ગમે એટલું આપણ બધા, બોલીયે એનું ખોટું; તે બોલેલું મ્હોઢામાં
 પેસે, મ્હોટાનું ભાયગ મોહોટું ॥ ૨૨ ॥ એના ભવિશની એ કન્યા
 છે, તે ટકી આટલી વાર; ભાગ્ય વિના ભામની લેવા ગયા, ચઢીને
 પડીયા ચાર. ॥ ૨૩ ॥ મચ્છવેધ કરશે કન્યા વરશે, એમ હોંકારો
 થયો; જોત જોતામાં અલીમાની; પોણા છ ગાઉં ગયો ॥ ૨૪ ॥
 એ ગયો એ ગયો સહુ કેવા લાગ્યું, બોલવું સહુનું નકામું; એટલામાં

અંતરયામીયે, જોયું દુષ્ટના સામું. ॥૨૫॥ જાણ્યું કે આતો જઈ પોત્તે
 નિશ્ચે મન્થવેધ કરશે; મ્હારું ધાર્યું માહારા મનમાં રહેશે, પાન્ડવ
 પાછા ફરશે, ॥૨૬॥ એવું જાણા પુરૂષ પુરાણ કપટી, કૃષ્ણે ક્રીધું; ઉંચો
 બરોબર જવા દેઈ, બળ હરીને લીધું. ॥૨૭॥ શરીરમાંથી શક્તિ ગઈ
 કે શ્વાસ ધણેગે ચડીયો; આકુળ વ્યાકુળ જીવજ થયો; થાંભન બહા-
 જ પડીઓ. ॥૨૮॥ જલજે માંમા જલજે મામા પુરૂષ મળ્યાં છે પાપ;
 ઉંચેથી પોકાર કરે કોણ સાંભળે એનો બાપ. ॥૨૯॥ પોણા છ ગાઉ
 ઉંચો વાયુ, બહાવો મેરસમેર; તેમ લાગ્યો ધણો ગભરાવા, ચઢી ગયા
 બહુ ફેર. ॥૩૦॥ અરેરે હું તો પડવાનો, મરવાનો આજ હોણ; મ્હારો
 પૈસો પુંજ મ્હારી; ગાદી ભોજવશે કોણ. ॥૩૧॥ રૂપાળી કન્યા દેખીને
 લોભાઈ બુદ્ધિ મારી, એ કન્યા તેં ગજબ ક્રીધો સડિના જીવ લેનારી,
 ॥૩૨॥ જીવતો મુને ઉતરવા દે લાગુ તજને પાય; મારે તુને નથી પર-
 જીવું, તુ તો મારી માય. ॥૩૩॥ એ રીતે ટળવળવા લાગ્યો, કાયા થર-
 થર ધ્રુજે; ઉંચું ને નીચું જીએ તો આલ અવની નવ સુજે. ॥ ૩૪ ॥
 પરસેવાના જેલ વછુટયા શરીર શીતળ થાય; રૂંવાડે રૂંવાડા થઈ ગયા
 ઉભાં, લીલુ પીણુ દેખાય. ॥૩૫॥ આંખે અંધારાં આવવા લાગ્યાં, ઉ-
 લટી થઈ અપાર; નસો નરમ થઈ ગઈ કે ભુજ છુટયા તે વાર. ॥૩૬॥
 થંભેથી વછુટી ગયો પાપી, જેવાં વચન એલાંખ્યો; તેવા ફળદેવાપ્રભુ
 એ ઉંધો કરીને નાખ્યો. ॥૩૭॥ ઉંધો પડીયો થાંભલો નડીયો, વાગ્યો
 તે લેલાટ પુટયું; તેવાજ તમ્મર ચઢી ગયાને રૂધીર ઝાનું છુટયું. ॥૩૮॥
 જળ હેલકારે ઉપર આવ્યો શેવકે કાઢ્યો બહાર; ઝોલ્યા દેઈને પાણી
 પીધેલું આકાવ્યું તેણીવાર. ॥૩૯॥ સકળસભા ખડખડ હશી કોપ
 પ્રભુએ ક્રીધો; એટલે દ્રૌણિક ગોર આવ્યા, મુગટ ત્યાં લેઈ લીધો. ॥૪૦॥
 શકુની મામો આવ્યો સભામાં કરે અતી ઉચાટ; અગ્ની લાવી શેક ક-
 રીને, પાટો બાંધ્યો લેલાટ, ॥ ૪૦ ॥ દ્રૌણીક કહે ઉંધાડે માથે બેસો
 કાષ્ટ આસન, એટલે દ્રૌણીક પ્રત્યે બોલ્યો, ધ્રત્રાષ્ટરનો તન. ॥૪૧॥ મ્હા
 રાજ અમે નહિ જેવા તેવા; સર્વ તણા સરદાર, ચાર બેઠા પણ હું કેમ
 બેસું બોલતાં કરો વિચાર. ॥૪૨॥ દ્રૌણીક કહે ધીક્કાર તુને, થયું ન
 હીં આ કાજ; ઉંચું જોઈને શું બોલે છે નથી આવતી લાજ. ॥૪૩॥
 પહેલી બહુ પુલાશો મારી, શઉને કર્યા તીછકાર, તાત તણું તેં નામ
 બોળ્યું એ અંધના કુંવાર, ॥૪૪॥ માંમો કહે શીદ તકરાર કરે, વી-
 ચાર કરી લે હૈએ; એવું જાણજે ઉંધાડે માથે; ધરમાંજ બેઠા છૈંએ.
 ॥૪૫॥ દુષ્ટેકહું બરોબર માંમા શાનું પ્રયોજન બોયું; ચાર ચઢીને પ-

ડેલા હતા, તેમણે ઉંચું બેસું ॥૪૯॥ અંધ તણો સુત બેસવા ગયો,
કાપ્ટ તણે આસન; ચાર જણાએ વચમાં બેસાડયા પધારો દુરીઓધ-
ન ॥૪૭॥ તવ ચારેની વચમાં બેઠો, બોલીયો જરાસન, કેમ પેહેલી
દીધી સર્વને ગાળો, એ આખલાના તન ॥ ૪૮ ॥ શક્ષ કહે કે એ દર-
બેધન; ધરમાં મચ્છવેધ કરજે; તારી મા છે વર વાળી, તેને જઈને
વરજે ॥ ૪૯ ॥ દુરીઓધન કહે ચાહ્ય તેમ બોલો, ધારણું કામ કર-
શું; રૂપાળી કન્યા કયાં છે જવાની, અમેજ એને વરશું ॥ ૫૦ ॥ એમ
માંહોમાંહ ટંટા ચાલ્યો, બુએ ક્ષત્રી સંતાન, શકુનીને દ્રૌણીક આ-
વ્યા કરી ગયા સમાધાન ॥૫૧॥ સકળ સભા બેશી રહી છે, ઉભું થ-
તું નથી કોય; દુષ્ટનો પ્રધાન કરણ રાજ છેવટે ઉભો હોય ॥ ૫૨ ॥
એટલામાં પ્રકાશર બોલ્યો, સાંભળો ધરમ રાય; તમારા ભાઈએ અજ-
વાળ્યું, ભરી સભાની માંહ. ॥૫૩ ॥ વળણ ॥ અજવાળ્યું ભરી સભા
મહી, એવે ઉઠ્યો કર્ણ; કામ તેથી થાશે નહી, એ પણ ઢળશે ધણું.

કડવું ૧૯ રાગ મારૂની ચોપાઈ.

બોલ્યા વૈશમપાયે વચન, સાંભળ જનમેજે રાજન; બોલ્યા ધરમ
સાંભળ વીર, બેશી રહે થઈને સ્થીર ॥ ૧ ॥ એવે કરણ સભામાં ઉ-
ઠ્યો, એનો વાંકો દીવસ રૂઝ્યો; એને સકળ સભા ભાળે, જઈ ઊભો
એ જળ કુંડાળે ॥૨॥ દીઠો દુરીઓધન ભુપાળે, એને પડી પેટમાં ફાળ;
આતો કરણ મચ્છવેધ કરસે, એતો રૂપાળી કન્યા વરસે ॥ ૩ ॥ હું
તો વરરાય પાછો જવું, વરે જનૈયો ખોટો દેખાવું; એવું સમજીને
બોલ્યો એમ, કહો કરણ ઊઠ્યા કેમ ॥૪॥ બોલ્યો કરણ ખોવાઈ લા-
જ, કર મચ્છવેધન આજ ॥૫॥ જન લાવ્યાને પાછા ફરીયે, તેથી વિ-
શ્વમાં લાજ મરીયે; સુણી છત્રપતી બોલ્યો વાત, તમે બેસી રહોમુજ
ભ્રાત ॥૬॥ જવાદો લાજ છે જય મારી, જેવું કોણ વરે છે નારી; ક-
હી માંમાને બોલાવ્યો, તવ શકુની ઊઠીને આવ્યો ॥૭॥ બોલ્યો દુરી-
ઓધન મુખ એવું, ઉઠ્યો કરણ તે દીસે કેવું; વરે જનૈયાને વરરહે, તે
થી જગત કેવું કહે ॥ ૮ ॥ માટે સાંભળો કરણ વીર, તમે બેશી ર-
હો રણધીર; કદી કામ કરવા હોય મન, તો તો પાળો મહારૂ વચન.
॥૯॥ થભે ચઢી કરો કામ તમો, પણ પરણીએ કન્યા અમો; બોલ્યો
કરણ સાંભળો રાય, નથી વરવાની મુજ ઇચ્છાય. ॥૧૦॥ કામ કરી ઉત
રશું અમો, પછી પ્રેમદા પરણો તમો; એમ કહીને દીધું વચન, દીધી

આગના દુરીયોધન ॥ ૧૧ ॥ માંમા કાણુ એનાથી થાશે, હવે એ કન્યા
 ક્યાં જશે; લોકે મશ્કરી કીધી ભારી, પણ કન્યા થૈ મહારીને મહારી.
 ॥૧૨॥ બોલ્યો માંમો વાત મરમની, મેં તો જાણી છે તારા કરમની;
 બોલ્યો રાય માંમા ચીત્ત ધરો, વીવા સામગ્રી ત્યાર કરો. ॥ ૧૩ ॥ માંમો
 જઈ બેઠો કેકાણે, વસ્ત્ર ઉતાર્યાં કર્યે તે ટાણે; થયો ભરી સભામાં સ્વ-
 મ્મ, એણે ભીડાવી લીધો કમ્મ. ॥૧૪॥ લીધો બાણુનો ભાથો ધનુષ,
 ગયો પાટીયે ધરીને હુશ; જોડ્યા સર્વ સભાને હાથ, પછી થ'બે ભી-
 ડાવી બાથ. ॥૧૫॥ એણે ચડવાનું મન કીધું, તવ દાશેાએ પાટીયું
 લીધું; રાજ કરણ બહુ બળવાન, દોટ મુકી રવી સંતાન. ॥ ૧૬ ॥ એ
 તો વાયુને વેગે ચડીયો, જઈ ખીલાને બાજ પડીયો; છે છ ગાઉ ખી-
 લોને ત્રાંસ, તેણે લટકી ખાવા લાગ્યો શ્વાસ. ॥૧૭॥ તવ હરખાયો દુરી-
 યોધન, માંમા ચડ્યો કરણ રાજન; હવે કન્યામાં પ્રતિ પેઠી, માંમા
 નિશ્ચે મહારે ઘેર બેઠી. ॥૧૮॥ માંમા કહે ન બોલીયે કશું, કામ થયા
 પછી શેર થશું; એવે કરણ રાયને જોઈ, આશા મુકી બેઠા સહુ કોઈ.
 ॥૧૯॥ એવે કષ્ણે વીચાર્યું એમ, હવે કરણનું કરું કેમ; એ છે ભક્ત
 અને દાતાર, એને પીડાયે નહીં લગાર. ॥૨૦॥ નહીં પાડુ તો કામ કર-
 શે, દુષ્ટ દુરીયોધન કન્યા વરશે; મહારા પાન્ડવ પાછા જશે, માહારી
 ધારણા મીથ્યા થાશે. ॥૨૧॥ એમ જાણી નારદ સંભાર્યા, તેવા આવી
 ને ઉભા ધાર્યા; પુછ્યુ કષ્ણને નારદ રૂશી; કહો તમારી કેવી ખુશી.
 ॥૨૨॥ કહ્યું કષ્ણે કરણને ઉતારો; ધાર્યો થાય મનસુબો મહારો; તવ નારદજી
 કહે વારૂ, જુઓ જુક્તી કરી ઊતારૂ. ॥૨૩॥ વળણ ॥ ઊતારૂં હું કર્યુંને
 જોજો જુક્તી આજ; વલ્લભ વદે એમ બોલીને; ગયા નારદ મહારાજ. ॥

કડવું ૨૦ રાગ સોભાગ્યની દેશી.

વૈશમપાયે એણીપેરે બોલ્યા, સુણ જનમેજે રાય; વિસ્તારી તુજને
 સંભળાવું; મચ્છવેધનો મહીમાય, ॥૧॥ નારદ રૂશી થાતા ખુશી દ્રુપતીને
 ધામ ગયા; તવ સતીયે બે ભુજ જોડ્યા; કીંકર પર કરી દયા ॥૨॥ પધારો
 મહારાજ પધારો મહારાજ, મુને કરી પાવન; એમ કહીને બેસવા માટે, કન્યા
 યે આખ્યું આસન ॥૩॥ તવ નારદજી આસન બેઠા, જાણે અતી ઊચા-
 ટ; શીશ ધુણાવે હોઠ ફફડાવે, બે ભુજ દીધા લેલાટ ॥ ૪ ॥ આંખ્યોમાં
 ઝરઝરીઆં લાગ્યા, ઊતારી નાંખ્યું મુખ; ધરતીતવ પુછવા લાગી.

મહારાજ શું દલ દુખ. ॥૫॥ આ વેળા તો હરખણું જોઈએ, તેમ છતાં
 શી ઉદાશી; સાચુ કહેજે સોગન મહારા, કેમ થયા નીરાશી. ॥૬॥ ના-
 રદ કહે શું પુછે છે, તારી ચીંતા નથી તને; તારે માટે પેઠી ઉદાસી.
 ગભરાટ થયો મને. ॥૭॥ ધ્રુપતી કહે આરે મહારાજ, દલમા ન ધરશે
 દુઃખ શા સાર મનમાં મુજવાવો, કહી દો મહારે મુખ. ॥૮॥ નારદ કહે
 સ્થંભે ચઢ્યો છે, તેની તું ન જાણે વાત; પુછી જો તારી દાશીયોને, કે-
 ણુ કરણની માત. ॥૯॥ નથી એના માખાપ જગમાં, કુળહીન જતીમા
 રાશી; વળી જગતમાં લાન્છન મહોદ્દું એનિ જનેતા દાશી. ॥૧૦॥ ક્ષ-
 ત્રીની પુત્રી દાશીના પુત્રને, પરણે તો આહાકાર; વળી નથી રાજ્ય
 વંશી, કરી લે કાંઈ વીચાર. ॥૧૧॥ સહુ લોક વાતો કરવા લાગ્યું અ-
 વળી ગંગા વહેશે; નેવ તણાં નિર મોભે ચઢવાનાં, રાજ્યની કન્યા લે-
 શે. ॥૧૨॥ એવી વાતો ચાલી છે તારી, સાંભળી કાળજી બળીયું તથી
 તુજને કહેવા આવ્યો, ભવીશ વાંકુ વળીયું. ॥૧૩॥ એ બાઈ વર કાંઈ
 મળે નહી તો, વખ ધોળીને મરજે, પણ આવને કાઢજે પાછો, બીજો
 મળેતો વરજે. ॥૧૪॥ એવા વચન સાંભળી બોલી ધ્રુપતિ મુખ વચન;
 એ મહારાજ હેડો ઉતારું, નહી વર દાશી તન. ॥૧૫॥ એમ કહીને
 આગના ઝીંધી, જવો દાશી તમે ચાર, જળકુન્ડ જઈને શંખ વગાડી
 ઝાહેર કરો વીચાર. ॥૧૬॥ તવ ચાર દાશી શંખ લેઈ ચાલા, ઉતારવા
 તે કામ; નારદ કહે જણું છું હું તો, ન લૈશ મહારું નામ. ॥૧૭॥ એમ ક-
 હિ અંતરધ્યાન થયા, સૌ સભા જીએછે ખુબી; ચાર દાશી સભામાં આ-
 વી, જળ કુંડાળે ઉભી. ॥૧૮॥ શંખ વગાડી નાદજ ઝીંધો, સાંભળ રા-
 જ કરણ; જોજે તું મધ્યવેદન કરતો, ઉતર પાછો ધરણ. ॥૧૯॥ રાજ-
 નિ કન્યા નહી વરે તુને, તારીતો જાત છે રાશી, એક તો પ્રધાન બીજી
 છે લાન્છન, તારી જનેતા દાશી. ॥૨૦॥ તે માટે તને નહી વરે કન્યા,
 માટે કરીશ નહી કામ; કામ કરીશ તોયે પાછો જવાનો, સાંભળે છે ત-
 મામ. ॥૨૧॥ એણું કહ્યું શંખને શબ્દે સાંભળ્યું કરણે કાન; અરરર
 મુજને મેહેણું દીધું ઝીંધું મહાર અપમાન. ॥૨૨॥ એમજ જાણી થ-
 ભને વળગ્યો, ધણોક કોધે ભરિયો; ભરી સભામાં લાજ લીધી, ખર-
 ખર નીચે ઉતરીયો. ॥૨૩॥ દાશી શંખ વગાડીને નાઠી, જતી રહી
 મહેલમાંય; કરણ ઉતરી ધરણ આવ્યો મોહું ઉતરીયું ત્યાંય. ॥૨૪॥
 દુરીયાધન કહે કરણ વીરા, કન્યાયે લીધી લાજ; વરવાની મે આશા
 રાખીતી, પણ જૈશ પાછો આજ. ॥૨૫॥ કરણ કહે હવે જો
 ચરચા, જોઉંને કાણ કામ કરે, કેની માંયે સુંઠ ખાધી છે, મેહેણું

દેનારીને વરે ॥૨૬॥ હવે કરૂં અન્યા લેઉં એ કન્યા, રીસ ઘણી છે મન; આલને અવની એક થશે પણ, પરણાવી દે જાઉં તને ॥૨૭॥ ધીરજ ધરજે નીશ્ચય કરજે, જાણજે કન્યા તારી; દુરીયોધન કહે સાંભળો માં- મા, થે હવે મહારીને મારી ॥૨૮॥ માંમે કહ્યું કે કરણ બોલ્યો, તેમાં ન રાખીશ બહેમ; દુરીયોધન કહે કોક કામ કરશે, ત્યારે કરીશું કેમ ॥૨૯॥ કરણ કહે કોક ચઢીને, કામ કરે ભલી પેર; એટલે તેને ઉતરતામાં, એક બાણે મારૂં ઠેર ॥૩૦॥ કન્યા કોઈને વરવા ન દેવું, તુજને શી ચીં- તા પેઠી; છત્રપતી કહે સંદેહ ટળીયો, હવે મારે ઘેર બેઠી ॥૩૧॥ પછી સૌ સભા બેશી રહીને, ઉભુ થતુ નથી કોય; દ્વંષત રાજ ધણો ગભરા- યો; હવે વલે શી હોય ॥૩૨॥ કામ થતાં કન્યાને કહેર ઝીઘો, કોધે ભ- રાયો કરણ, વીવેક વીવા નથી થવાનો, થાશે કન્યાનું હરણ ॥૩૩॥ તે જોવું પડશે માહ્યરી આંખે, તેથી ભલુ મહારે મરવું; ઘેર જઈને વીખજ પીવું, માહારે જીવી શું કરવું ॥૩૪॥ વળી જાણ્યું કે કોઈ ઉઠે છે, જો વા લાગ્યો ચોપાસ પણ સભામાંથી કોઈ ન ઉઠ્યું, પુરણ પડીયો ત્રાસ; ॥૩૫॥ દ્વંષતે કહ્યું દ્રોણીકજીને, જઈ આવું જરા ઘેર; એમ કહીને ત્યાં થી નીકળીયો, ધારા મરણની પેર ॥૩૬॥ વળણ ॥ મરવું ધાર્યું મનથડી સાંભળજે તું રાય; બ્યાસ વહ્નલ કથા કહે, સભામાં શું થાય.

કડવુ ૨૧ રાગ સાખીની ચાલ.

વૈશમપાયે એણીપેરે બોલ્યા, સુણ જનમેજે રાય; વીસ્તારી તુજને સંભળાવું, મચ્છવેધન મહિમાય ॥૧॥ સ્વયંવરમાં વાતો ચાલી; કોણ ઉઠ્યું કામ કરવા; તેથી દ્વંષત ધણો ગભરાયો, ઘેર ગયો એ મરવા ॥૨॥ અરેરે આપઘાત એ કરશે, રહી રૂપાળી ક્ષત્રાણી; ખીચારાયે ખરચ કર્યો તે સર્વ થયો ધુળધાણી ॥૩॥ એવામાં બળભદ્રજી બોલ્યા, સાંભળો શા- મશરીર; દ્વંષતનું ધાર્યું ધુળ મળીયું, એરે માહારા વીર ॥૪॥ માટે મુ- જને દયા આવેછે, કહોતો ઉભો થાવું; મચ્છવેધન કરવાને માટે, સભા માં પાટીયે જવું ॥૫॥ તવ પ્રભુએ એમ વિચાર્યું, તરછટ કથલે ઘાટ; જેટલા ચડયા તેટલા પડયા, પાંચ પાંડવને માટે ॥૬॥ વળી પાછા મો- હોટાભાઈ ઉઠે, એમ જાણી બોલ્યા મર્મ; હું નહાનોને તમે મોહોટા, કેમ ન રાખો સર્મ ॥૭॥ ઘડપણમાં શું ગતી ગઈ તે, થઈ વરવા ધચ્છાય; એ વાં પ્રભુનાં વચન સુણી, બળદેવજી સરમાય ॥૮॥ હજધારી કહે એરે

વીરા, નથી કન્યાપર પ્રેમ દરપતનું થાય છે ધુળધાણી, દયા આવે છે એમ. ॥૯॥ આ વેળા કુન્તા કોઈનો, હોય કોઈ કુંઆર, તો તો સવા-
મણ સોનાની મચ્છા, ટકે ન આટલી વાર. ॥ ૧૦ ॥ કષ્ણ કહે કુન્તા કુ-
વરનું, કષ્ટ તમે શું કાપો. પાંચમાનો એક દેખાડું તો, તેને તમે શું આ-
પો. ॥ ૧૧ ॥ બળદેવ કહે બતાવો બધું, બરોબર ઓળખા લેવું, તો
તો આજ લગીનું સુકીત, તેને અરપી દેવું. ॥ ૧૨ ॥ વિકુલ કહે વચન
આપો બળદેવ વચને ચડીયા; અંતરયામીવચન લેઈત ખડખડ હસી
પડીયા ॥ ૧૩ ॥ પાન્ડવ શાના વચન શાનું, મશ્કરિ કરશે કોય; ત્રણ
ત્રણ વરશે એમને થયાં, પાન્ડવ ત કયાથી હોય. ॥૧૪॥ તવ બળદેવન
કોઈ વાખ્યો, કેમ હસી કાઢે તું તો; મારી મશ્કરી તેં કરી શું તારા
જેવડો હું તો ॥૧૫॥ તવ પ્રભુ કાંઈ બોલ્યા નહીને, ઉઠી ગયા તે વા-
ર, રાજ્ય સભામાં સંચરિયાએ, પોતે જુગદધાર. ॥૧૬॥ ભીષ્મ વિદુર
ને દ્રોણ બેઠા, ચોથા કીરપાચાર, હસ્તે મોઢે આવીયા ત્યાં પોતે દેવ
મોરાર. ॥ ૧૭ ॥ તવ બોલાવ્યા ભીષ્મ પીતાયે, પધારો પુરૂષ પુરાણી
જુઓ બીચારા દરપતકેરૂં ખરચું થયું ધુળધાણી. ॥૧૮॥ દુરીયોધન
પડ્યો ચઢીને બોલ્યું અમારૂં નામ. અત્યારે અમારાં પાન્ડવ હોય તો,
તરત કર્યું હોય કામ ॥૧૯॥ અંગારો રહ્યો હીરા હડતાયા, ત્યાં શા અ-
મારો ઉપાય. એટલે સત્ય પુરૂષોના પ્રત્યે બોલ્યા યાદવ રાય ॥ ૨૦ ॥
પાન્ડવના તમે વખાણ કીધાં, શું તેમનું કષ્ટ કાપો; પાંચમાનો કદી
એક બતાવું, તેને તમે શું આપો ॥૨૧॥ તવ ચારે સતિયા એમ બો-
લ્યા, બતાવો ઓળખી લેયે; અમારા સુકીત આજ સુધિનાં, તેને અ-
રપી દેયે. ॥૨૨॥ વનમાળી કહે વચન આપો, તવ દીધાં વચન; એ-
ટલે ખડખડ હસી પડયા, પોતે જુગજીવન. ॥ ૨૩ ॥ ભીષ્મ પીતા કહે
કેમ હસેછો હસવું આવ્યું શેમાંથી; પ્રભુ કહે તમે વચન દીધા, પાંડવ
તે હોય કયાંથી. ॥૨૪॥ ભીષ્મ પીતા કહે સાબાશ તમને, ચારે દેવા-
ધિ દેવ; મદ્દ થયા પણ મશ્કરીની, ન ગઈ તમારી ટેવ. ॥૨૫॥ ગોવીંદ
કહે ગમ્મત થડી, કહી પ્રભુ સંચરીયા; જઈ પોતાને આસન બેઠા,
વચન પોતે વરીયા. ॥૨૬॥ ભક્તને માટે ભુદરજીને, ઘણાક ચીંતાય;
આગળથી પેરવી કરી મુઠી, ભક્તીને વશ જગરાય, ॥૨૭॥ એવે દર-
પત ઘેર ગયોને, સંચર્યો સાતમે માળ; વિશનો પ્યાલો ઘોળીને ભરી-
યો, વ્યાસજી ઉપર કાળ. ॥૨૮॥ ચોધારે આંસુ ચક્ષુમાં ચાલે, કરે અતી
પરીતાપ; વેદમ વ્યાસજી હુંતો મરૂં તે, તમારે માંથે પાપ. ॥ ૨૯ ॥ એ
મ કહીને પ્યાલો પોતે, મોઢે માંડ્યો જે વારે; વેદમ વ્યાસજી આવીને

ઉભા, પાડ્યો પ્યાલો તે વારે ॥૩૦॥ તમારો મારી ઢોળી નાંખી, મુખ
વધા વચન; શા શા રૂ આપઘાત કરે છે, એરે મુરખ જન ॥ ૩૧ ॥
ધ્રુપત કહે એરે મહારાજ, તમે તો શત્રુ માહારા, જગતમાં વગોળું
કરાવ્યું, બતાવ્યા ઉપાય સારા ॥૩૨॥ કહેણી કરાવી વિશ્વમાં માથે,
પદસામાં મુકી પુળી, એક રૂપાળી દીકરી સારૂ શૈભને ચઢાવ્યા શુળી.
॥ ૩૩ ॥ એણું લાંછન માથે આવ્યું, હવે જીવી શું કરું; તમારા કહેવા
પ્રમાણે કર્યું તે, વિસ ઘોળીને મરું ॥ ૩૪ ॥ તમેએ માઠી મતી મને
દીધી, કામ કોથી નવ થયું; પાંચ પડયા ને છઠો ઉતરીયો, માંછણું
અદ્ધર રહ્યું ॥ ૩૫ ॥ વળતી વેદમ વ્યાસજી બોલ્યા શું ગભરાયો છેક;
તારી પુત્રીના લાયક નહોતો, એમાનો વર એક ॥ ૩૬ ॥ ધ્રુપત કહે પુ-
ત્રીના લાયક કેમ જણાતો નથી; વ્યાસ કહે આવ્યો સભામાં; કામ
ઉપર નહી મતી ॥ ૩૭ ॥ કન્યાની એને નથી ઇચ્છા, નહી જસ લવા
નો પ્રેમ; દ્રુપત કહે પ્રેમ વીનાને, ઉઠાડું કરી કેમ ॥ ૩૮ ॥ વ્યાસજી
કહે જા તું શભામાં, ગોરને લૈ પરવરજે; રાજ રૂશી જાદવ લોકો, ત્રણે
સભામાં ફરજે ॥ ૩૯ ॥ હાથ જોડીને સ્તુતી કરજે, ધરજે પુરણ પ્રેમ;
ઉઘાડે છોગે કહેજે સભામાં, જેમ તને કહું તેમ ॥ ૪૦ ॥ કહીએ રૂપ
રંગનું કામ નથી, ક્ષત્રી જોઈએ આપ; જાત છુપાવી બેશી રહેતો બ્રહ્મ-
હત્યાનું પાપ ॥૪૧॥ એટલે ઉઠશે પાપના ભયથી, ચાલશે એની હામ;
તેનામા રૂપ રંગ નહી હોયે, પણ તે કરશે કામ ॥૪૨॥ ધ્રુપત કહે વાર
મહારાજ, પાળુછું તમારી વાણ; તેમ છતાં કામ નહી બનેતો, કાઢીશ
માહારો પ્રાણ ॥૪૩॥ એમ કહીને રાજ ઉઠ્યો, વ્યાસજી થયા વીદાય;
ધ્રુપત રાજ આસુ લુછીને, ચાલી આવ્યો સભામાં ॥૪૪॥ દ્રૌણીકને
કહ્યું એરે મહારાજ, ચાલો તમે મુજ સાથ; એમ કહી સાથે લૈઈ ગયો,
જાદવમાં જોડ્યા હાથ ॥૪૫॥ વળણ ॥ પ્રથમ ગયો જાદવ મહી, છે દ્રૌ-
ણીક ગોર સાથ, વ્યાસ વક્ષભ કહે ગરગરે; સહુને જોડી હાથ.

કડવું ૨૨ રાગ ઝુલાણાની ચાલ.

અરે કોઈ ઉઠો ઉઠો રાય, મચ્છા વીંધી વરો કન્યાય; અરે મછ
વીંધી વરો કન્યાય; હું તો કહું છું લાગી પાય. ટેક. જાદવ સભામાં ધ્રુ-
પત કહે છે, કોઈ કરો માહારું કામ; નહી તો મહારી મસ્કરીયાશે, જાશે
ક્ષત્રીનું નામ, અરે કોઈ ઉઠો. ॥૧॥ રૂપ રંગનું કામ નથી ને, ક્ષત્રી જો-
ઈએ આપ; જાત છુપાવી બેશી રહે તેને, બ્રહ્મહત્યાનું પાપ. અરે. ॥૨॥

સર્વ જાદવ તવ પડયા વીચારમાં, ધૃપત રહે પહોણુ; જાત છુપાવીને બે
ઠેલો, છ આપણામાં કોણુ અરે ॥૩૥॥ જદુ કુળમાંથી કોઈ ન ઉઠયું; રાજ
ધણો ગભરાયે; આકંદ કરતો આંસુ ભરતો, રાજ્ય સભામાં જાય અરે.
॥૪૥॥ તવ દુરીયોધને મામાને તેડયો, જુઓ ગોરને લાવ્યો; ઘેર જઘવી-
ચારી માહારો, વીવા કરવા આવ્યો. અરે. ॥ ૫ ॥ તવ ધૃપત કહે રૂપ
નવ જોઈએ, ક્ષત્રી જોઈએ આપ; જાણીજોઈને બેશી રહે તેને, બ્રહ્મહત્યા
નું પાપ. અરે. ॥ ૬ ॥ દુરીયોધન કહે જુઓ માંમા, મુરખો દે છે પાપ;
જાત છુપાવીને બેઠેલો, ક્રીયો છે એનો પાપ. અરે. ॥ ૭ ॥ માંમા કહે છે
ફાંફાં મારે, મનમાં નીશ્ચે મને, છેવટ એને આવડું પડશે, કન્યા લેઈ
તુજને અરે. ॥ ૮ ॥ રાજ્ય સભામાંથી કોઈ ન ઉઠયું; ધૃપત અતી
અકળાય; આકંદ કરતો ને કરગરતો, બ્રહ્મ સભામાં જાય. અરે. ॥ ૯ ॥
ત્યાં લાગ્યો ફરવાને કરગરવા, સહુ સભા જોઈ રહે છે; હાથ જોડીને નમ્ર
તા પુર્વક; કેવું સભાને કહે છે. અરે. ॥ ૧૦ ॥ રૂપ રંગનું કામ નથી
મ્હારે; ક્ષત્રી જોઈએ આપ, જાણી જોઈ જાત છુપાવી ન ઉઠે, તેને બ્રહ્મ
હત્યા પાપ. અરે. ॥ ૧૧ ॥ તવ ધરમ કહે અરજીન વીરા વિચાર કરો
દલ સાથે; જાત છુપાવી આપણુ બેઠા, પાપ આપણે માથે. અરે. ॥ ૧૨ ॥
લીમ કહે સાચું છે વીરા, કહોતો દૈવત દાણું; નહી અડવું પડવું કે
કરવું, થંભ ઉપાડી નાંખુ. અરે. ॥૧૩॥ ધર્મ કહે તમે બેઠા બેઠા, ગુણ
ગોવિંદના ગાવો; અરજીન વીરા કુળના હીરા, ઉઠો ઉભા થાવો. અરે.
॥૧૪॥ લીમ કહે ભલે અરજીન ઉઠો; હું બહુ રાજ થાવું કામ કરીને
નાંખજો પડવું; તમને ઝીલવા આવું. અરે. ॥ ૧૫ ॥ અરજીન કહે તમે
બેશી રહોતો, ઉઠુ મ્હારા વીર; લીમશેન ભાઈ ચીંતા તમારી, રહેશે
મ્હારે શરીર. અરે. ॥૧૬॥ વળણુ ॥ તવ લીમ કહે ચીંતા તને ઓરે
મ્હારા વીર; વલ્લભ વદે વાયુ તને, દીધી ધારણુ ધીર.

કડવું ૨૩ રાગ સાખીની ચાલ.

વૈશમપાયે એણીપેરે બોલ્યા, સુણ જનમેજે રાય; વીસ્તારી તુજને
સંભળાવું, મચ્છવેધન મહીમાય ॥૧॥ ધરમરાયની આગના લીધી, ઉઠ્યો
ધિક્કનો તન; મોઢે ને માથે કેશ ઉગેલા, જોઈ રહ્યા સહુ જનારા ॥ તંગીયો
કુરતુ અંગ પેહેરેલું, ફાળીયું બાંધેલું શીશ; મારગ જોઈને સભામાં
પેઠો, જપતો શ્રી જુગદીશ. ॥ ૩ ॥ ધૃપતરાજ લાગ્યો નીરખવા, અ-

કોણ ઉભુ થાય; બ્રહ્મ સભામાં આગળ આવી, ધરૂમને લાગ્યો પાય. ॥૪૮॥
 ઓ મહારાજ આપ્પા આપો, સ્થભે ચઢું હું આપ; મચ્છવેધનનું કામ કરૂ
 તમારે પુન્ય પ્રતાપ, ॥૫૦॥ તવ ધરૂમરૂશી ગાભરા બન્યા, આણે તો આ-
 બરૂ લીધી; જુઓ વિધારથી આપ્પા માગે, કેવી રૂનેતી ક્રીધી, ॥૬૧॥ વિ-
 ધારથી સહુ વિસ્મય પામ્યા, આ તે શું કહેવાય; મચ્છવેધ કરવાની આ
 બ્બા માગે, સાચું કે જુહું કળાય ॥૭૦॥ એવે અંતરયામી ઉઠીને, આબ્યા
 બ્રહ્મ સભાય; એટલે એમને પુછવા ચાલ્યો, સામો ધરૂપતરાય. ॥૮૦॥ ઓમા
 હારાજ આ કોણ ઉઠ્યું દિસે છે કુપાત્ર; પ્રભુ કહે કુપાત્ર એ નહોએ,
 જાણજે તારો જમાત્ર. ॥૯૦॥ ધરૂપતને તવ માહું લાગ્યું, મહારાજ બોલો
 વીચારી; ન કહેવાનું વચન કહોછો, ઘેહેલા થયા ગીરધારી, ॥૧૦૦॥ ધ-
 હાપણ તમારું હવે મેં જાણ્યું, કટ્ટ વાણી થઈ કેવી; પ્રભુ કહે તે ખોટું
 પડે તો. કરીશ માહારો બનેવી, ॥૧૧૦॥ તવ ધરૂપત વિચારમાં પડીયો,
 આ શું બોલે અવીનાશ; પછી બેઠે આંગળીએ વળગી, ગયા ધરૂમની
 પાસ. ॥૧૨૦॥ આવી ધરૂમને કહેવા લાગ્યા, કૃષ્ણે કર્યું ચરીત્ર; ઓ
 મહારાજ આપ્પા માગે, શું એ તમારો મીત્ર; ॥૧૩૦॥ એટલે ધરૂમને
 જવાળા ઉઠી, વીકટ વિચાર ધાર્યો, મોહન સરીખા મરકરી કરે, મુને
 લજવી માર્યો, ॥૧૪૦॥ ધરૂમરૂશી કહે કૃષ્ણ પ્રભુજી, હું ઓળખું નહી
 એને પ્રભુ કહે ઓળખો નહીતો આવી નમ્યો છે શેને. ॥૧૫૦॥ એવું
 સાંભળી અતી અકળાયા, રિસ હળાહળ લાગે, ગોવિંદ કહે નગભરાશો,
 શું તમ પાસે માગે. ॥૧૬૦॥ ધરૂમરૂશી કહે કૈંડવો કાપડી, દીવસ એનો રૂ
 ઠ્યો; આગના માગે છે મહારી પાસે મચ્છવેધ કરવા ઉઠ્યો. ॥૧૭૦॥ પ્રભુ
 કહે ત્યારે આગના આપો, થવાનું હશે તે થાશે; થભે ચઢશે મેહેનત પ-
 ડશે તેમાં તમારૂ શું જશે. ॥૧૮૦॥ ધરૂમ કહે કેમ એવું બોલો, આગના
 કેમ અપાય; એનાથી કામ બને નહીતો, વચન મીથ્યા જય. ॥૧૯૦॥
 પ્રભુ કહે કાંઈ નહી જય મીથ્યા, શું કરવા મમ તાણો; ધરૂમરૂશી કહેહું
 ઓળખું છું તમે તે વાત ન જાણો. ॥૨૦૦॥ મહારા મઠ પાસે રહેનારૂં, ગો
 વિંદ ગુણ ગાતુ તું; અન્ન તણા ઉધારા નીત્યે, કોઠાં બીલાં ખાતુતું. ॥૨૧૦॥
 તેને રૂપારી કન્યા દેખી ચડવાનું થયુ મન; એવાને આગના શું અપાવો
 ઓરે જુગજીવન, ॥૨૨૦॥ પ્રભુ કહે ગમે તેમ હશે, તે ન કરો વિચા-
 ર; તમે તમારે આગના આપો, શીદ કરો છો વાર. ॥૨૩૦॥ એટલે રીશ
 ભર્યા બોલ્યા રૂશી; સંકટ તારૂ જાણે; પ્રભુને વચને ને માહારે વચને, જ
 કામ તુજથી થાણે. ॥૨૪૦॥ પ્રભુએ આગના અખાવી માટે, તે કૃપ તુને

મળજે; શીશ નમાવી અરજીન બોલ્યો, વચન તમારૂં ફળજે ॥ ૨૫ ॥
 એમ કહી નાચી દ્રષ્ટીએ, ચાલ્યો સતી સુત સુખો; સકળ સભા જોઈ
 રહી છે, જઈ જળકુંડે ઉભો ॥ ૨૫ ॥ પછી પ્રભુએ કહ્યું ધરપતને, એની
 કન તું રહેજે; હું મહારા આસન પર જાવું, જે જોઈએ તે દેજે ॥ ૨૭ ॥
 એમ કહી આસન જઈ બેઠા, છત્રપતી આવરે, જુઓ માંમા દ્વારીકાં
 વાળો, કાળો દોડાદોડ કરે ॥ ૨૮ ॥ મામો કહે છે કાંઈ મારે, છોને મરે
 સહુ મથી; રૂપાળી તુને પરણાવ્યા વીના, છુટકો થવાનો નથી ॥ ૨૯ ॥
 એવે અરજીન ઉભો રહ્યા છે, દલમાં નથી કાંઈ દુખ; દુર્યોધન વાકો વ-
 ણી વળી, જુએ એનું મુખ ॥ ૩૦ ॥ નેત્ર નાશીકા ચહેરે જોઈને, મામા ને
 કહ્યું આ કેવો; મુજને તો આભાશ પડે છે, જાણે અરજીન જેવો ॥ ૩૧ ॥
 મામો કહે અરજીન હશે તો, થારો કાળો કહેર, ભીમ ગમે ત્યાં સંતા-
 યો હશે, જવા ન પામીયે ઘેર ॥ ૩૨ ॥ દુર્યોધન કહે તમે તપાસો,
 આકે અરજીન કોય; માંમે જોઈ વીચારીને કહ્યું, આતો અરજીન નહોય.
 ત્રણ ત્રણ વર્ષનાં બહાણાં બહાયા, નથી વાર થઈ થોડી; હોય તો જરાયે
 ન રહે છાના, થઈ ગયા રાખોડી ॥ ૩૪ ॥ દુરીયોધન કહે સાચુ માંમા,
 હવે ટાળ્યો મહારો બહેમ; મુએલા કયાંથી હાંઈ આવે, કાં અરજીન કાં
 ભેમ ॥ ૩૫ ॥ મનથી પરણે મનથી રાંડે, મુરખ કરે મનસુખા, એવે અ-
 રજીની સામા, ધરપત દ્રોણીક ઊભા ॥ ૩૬ ॥ ધરપત કહે ઉભા થનારા,
 સ્વારથ આજ અમારે; જે જોઈએ ત સામગ્રી માગો, શું જોઈએ તમારે
 ॥ ૩૭ ॥ અરજીન કહે ધરપત રાજ, કષ્ટ અમારૂં કાપો; બાણ ધનુશ
 ને બાણનો ભાથો; એટલું અમને આપો ॥ ૩૮ ॥ તવ ધરપત આજ્ઞા કીધી,
 શેવકને તેવાર, દાસોએ લાવીને આગળ મુક્યા, દસ વીસ ત્રીસ
 હથીઆર ॥ ૩૯ ॥ અરજીન આયુધ જોઈને બોલ્યો, માપ મહારૂં તમે મા
 પો, આ હથીઆર કામના નહીં એકે, કરણના આયુધ આપો ॥ ૪૦ ॥
 તવ ધરપત ગયો કરણ કને, ઉકયો આ કામ કરનાર; તેતો મહારી કને
 માગે, તમારાં હથીઆર ॥ ૪૧ ॥ માટે કીરપા કરીને આપો, કામ હું રં-
 કનું થાય, કરણ બોલ્યો દુરીયોધન કહે તો, આયુધ એ અપાય ॥ ૪૨ ॥
 ધરપત દુરીયોધન કને આવ્યો, માહરૂં કષ્ટ કપાવો, તમારા કરણરાય
 કનેથી, ધનુષ બાણ અપાવો ॥ ૪૩ ॥ તવ દુરીયોધન ગાળને બોલ્યો,
 આઘો જ દુરમતી; કાણ કુળતી ઉભો કર્યો છે, આયુધ મળવાના નથી
 ॥ ૪૪ ॥ તવ ધરપતરાય અગગો ઊભો, ગભરાયું ધણું મન; એટલે આ
 સનથી ઊઠી આવ્યા, પોતે જીગળવન ॥ ૪૫ ॥ ધરપતને કહ્યું કેમ ગભ-
 રાયો, કેમ વીખીત થઈ બુધ; ધરપત કહે ઉભા થનારે, કરણના મા-

ગ્યાં આયુધ. ॥૪૬॥ દુરીયોધને ના પાડી; હવે શો ઉપાય; પ્રભુ કહે હ-
 થીયાર અપાવું, કેહેજે હાયે હાય. ॥૪૭॥ એમ કહી ગયા પાપીની પા-
 સે, આચર્યા હરણ એમ; છત્રપતી એ આયુધ માગે, આપતા નથી કે-
 મ. ॥૪૮॥ આયુધ આપવા કબુલ કરો, રાયને પેચમાં લાવી, કામ ન
 થાય તો કન્યા દે તમને, એવું લ્યોને લખાવી ॥૪૯॥ પછી દો આયુ-
 ધ ઊઠનારને, શું જંગલી થંભ ચડશે; ટાંટીયા એના અમળાઈ જાય
 છે, ચરચરી હોઠો પડશે. ॥૫૦॥ એટલે કન્યા તમોને દેશે, પેહેરામણી
 પુરપાટ; કહેતા હો તો ઉપર રહિને, ઘડાવું તમારો ઘાટ ॥૫૧॥ દુરીયો-
 ધન કહે વાવા મહારાજ, ધરપતને ચડાવો; લખાવરાવી કબજે નાંખો,
 મહારો ઘાટ ઘડાવો. ॥૫૨॥ તવ પ્રભુએ રાયને તેડયો, બોલ્યા મુખ વ-
 ચન; જો દસ્તાવેજ કરી આપે તો, આયુધ દે રાજન. ॥૫૩॥ ઊભો થ-
 નારો થંભે ચઢીને, કરે મચ્છવેધ કામ; તો તો તે કન્યાને વરે, ખુશી
 છે તમામ. ॥૫૪॥ પણ એનાથી થાય નહી તો, કન્યા તુ રાયને આપે;
 ઉભા થનારાનાં નાકને કાન તે, છત્રપતી હાંધ કાપે ॥૫૫॥ એવું લ-
 ખો તાંખાના પત્રે, તો આપે હથીઆર; એમ કહીને સાન કીધી, લખ-
 વા ભુગદાધાર. ॥૫૬॥ તવ ધરપતે લેખ લખીઓ, તાંખાને પત્રે સાર;
 માંમાએ કહ્યું દુરિયોધનને, નથી કામ થનાર ॥૫૭॥ ઊભા થનારા-
 ના ચરણ બેઠે જાય છે ફરિ ફરિ, કન્યા તારા કરમની છે, ઠીક લીધો
 લેખ કરી. ॥૫૮॥ દુરીયોધન કહે પત્ર લ્યો આ, વિવા સામગ્રી કરો;
 ઉઠનારાનું નાક કાપવા, ધરી મુકજો છરો. ॥૫૯॥ માંમા હું એવું
 જાણતો તો, કૃષ્ણ છે આપણા દ્રોહી; પણ એમણે આપણું ભલું કીધું,
 ગુણ ન ભુલવો કાંઈ. ॥૬૦॥ સાખાશ પ્રભુ શાખાશ પ્રભુ, તસ્દિ લીધી
 મુજ માટે; પ્રભુ કહે ઉપર રહીને, કરીશ તમારો ઘાટ. ॥૬૧॥ તવ દુ-
 રીઓધન રાજ થયો, સમજ્યો ન અવળી વાણ; કરણ કને માગીને
 આખ્યાં, ધનુશ લાથો ખાણ. ॥૬૨॥ જઈ ધરપતે અરજીનજીને આખ્યાં,
 ઉલટ વાધે, કુન્તી સુતે આયુધ લઈને, ભેરવ્યાં, ડાલી ખાંધે ॥૬૩॥
 પ્રભુ જઈ સીંહાસન બેઠા, કામ કર્યું ધરી પ્રેમ, એટલામાં દુરીઓધનને
 તો, પડયો પેટમાં બેઠમ. ॥૬૪॥ અરજીને જ્યારે વડ વીંધ્યો તો, તે વારે થ-
 યું તું આમ; કરણનાં હથીઆર લઈને, અર્જુને કર્યું તું કામ ॥૬૫॥
 માટે મામા અરજીન હોએ, મુને પડે છે બેઠમ; માંમા કહે અરજીન હોય
 તો લીમ ઢાકયો રહે કેમ. ॥૬૬॥ એવી રીતે મન વાળીને બેઠા,
 સાંભળને રાજન; પછી અરજીન જળ કુંડાળે, કરે પ્રભુનું સ્તવન. ॥

॥૬૭॥ વળણુ ॥ સ્તવન કરે પ્રભુ તણું, જોડીને બે હાથ; વ્યાસ વલ્લભ
એમ આચરે; જપતો દીનાનાથ.

કડવું ૨૪ બાવલીયાને દેખીરે એ રાગ.

રણુછોડો રણુછોડારે રે રે હો, તેમાં શોભાતમ તણીરે. ॥૬૮॥ બોલ્યા
બોલ્યા વૈશમપાયેવચન, સાંભળ સાંભળ જનમેજે રાજન, અરજુનજીએ
કરવા માંડયું છે સ્તવન. રણુ. ॥૧॥ પ્રભુ મારે માંથે પાપનું રણુ ચઢીયું
બ્રહ્મહત્યાના લયથી અત્યારે ઉઠવું પડીયું, કોનેકાજે કરેલું કામરખડીઉ
રણુ. ॥૨॥ પ્રભુ નથી ઉઠયો કન્યાનું કેપ જોઈ, નથી ઉઠયો વીશયજળમાં
મોહી, પ્રભુ નહી રાખે લજ્યા તુવણુ કોઈ. રણુ. ॥ ૩ ॥ કુબુધીના કૌરવે
કપટ કીધાં, નાક કાન કાપવા માહારાં લખી લીધાં, ધૃપતરાયે લખીને
પત્ર સોંપી દીધાં. રણુ. ॥૪॥ નાક કાન જળવી લેજો ગીરધારી, નહી
તો થાશે વિશ્વમાં ફેળેલી અમારી, તે ફેળેલી જણીશ પ્રભુ હું તમારી
રણુ. ॥ ૫ ॥ મધે જસ તેના ભોકતા તમે મોરારી; ઉભો થયો પાપનો
વીવેક વીચારી, સઘળે શોભા રાખીને લીધા છે ઉગારી. રણુ. ॥૬॥ વ-
ડવેધનમાં ગુરૂની લજ્યા રખાવી, વીશ મોદીકથી વ્રકોદર લીધો બચા
વી, લાખાગ્રેના અગ્નીથી દીધા છોડાવી. રણુ. ॥૭॥ હેડંબાસુર ચોરીક-
રી ગયો જે વારે, ભીમને સામરથ આપ્યું સામળીઆ તે વારે, ધાતાધા-
યા નથી તમે તો કેવારે. રણુ. ॥૮॥ કળીરાને ત્યાંથી છોડાવ્યા શ્રી શામે
રાખી લજ્યા ઉગાર્યા સકળ મુકામે, તેવી માહારા લજ્યા રાખવાનીઆ
હામે. રણુ. ॥૯॥ નથી થંભે ચઢવાનું સામ્રથ માહારું, માહારે માથેસાચો
ધણી હું તને ધારું, માટે મુને દેજો સામળીયા સામ્રથ તારું. રણુ. ॥૧૦॥
વળણુ. સામ્રથ દેજો તમતણું, યશ લેવો તમ હાથ; વ્યાસ વલ્લભ કહે
કથા, રીજ્યા દીનાનાથ.

કડવું ૨૫ રાગ આશાવરીની છાયા.

વૈશમપાયે એણીપેરે બોલ્યા, સુણ જનમેજે રાય; વિસ્તારી તુજને
સંભળાવું, મઘવેધન મહીમાય ॥૧॥ અરજુને એમ સ્તુતિ કીધી, સમ
યો અસરણુ સરણુ; પછી સકળ સભા બેઠેલી, તેમને સાગ્યો અરણુ.
॥૨॥ વીપ્રાને નમીઓ ગુરૂને નમીઓ, કોઈ ન ચેતે એમ; પછી નમ્યો
નારાયણને, પુણું ધરીને પ્રેમ ॥ ૩ ॥ કન્યાના સામી દ્રષ્ટી ન કીધી, મન

થી પ્રાર્થના કરતો, સર્વની પ્રાર્થના કરીને, જળકુન્ડે પરવરતો ॥ ૪ ॥ સ-
ભામાં ડાહ્યા ડાહ્યા હતા તે; કરવા લાગ્યા વીચાર; નોહો નોહો કોઈ નીચ
જતી, છે ઉંચનો કુંવાર ॥૫॥ ઉંચ વીના ખીજે નવ નમે, ગમે તેવોહો
ય; નીચે કામ એનાથી થવાનું, એમ વદે સહુ કોય ॥ ૬ ॥ ઉંટ ઉંચુ
તાડ ઉંચો, પણ નીચ તેથી ના નમે, સાળીનું પ્રક્ષ નમે નીચું, તે સ-
રવેને ગમે ॥૭॥ એવી સભામાં ચરચા ચાલી, બોલે ફાવે તેમ શ્રષ્ટી;
અરજીન સામી માંડી રહી છે, સતી ધૂપતી દ્રષ્ટી ॥૮॥ એટલે એનીદા-
શી બોલી, અમોને પડીયો વેમ, ગાભા ચુંથા પેહેરેલો પ્રાણી, તે સામુ
જીઓ કેમ ॥૯॥ ક્ષત્રીના મુત રૂપને રંગે, તેના સામુ નવ જોયું; જંગલ-
નોએ જંગલી ઉડ્યો, તે પર શું મન મોહું ॥૧૦॥ કેવારના તેને જોયા
કરોછો, પુછવા કીધું યત્ન; સતી કહે મુરખ દાશી, એ છે ઢાંકેલું
રત્ન ॥૧૧॥ નહી અહંકારી નહી અભીમાની, નમ્રતા એની જણાતી;
નીચનું ફરજન જણશે નહી, છે કોઈ ઉત્તમ જતી ॥૧૨॥ એટલેએની
દાશીયો તે, વીચારમાં પડી સાર, જોઈએ જો હવે શું જાને છે, વીંશશ
નથી વાર ॥ ૧૩ ॥ એવે સમે દુષ્ટ બુદ્ધી, બોલ્યો દુરીયોધન; મામા
ઉઠનારો કોણ હશે, વીચાર કરો મન ॥ ૧૪ ॥ મામો કહે કોઈ જંગલી
છે રહેનારો અધાર વન; રૂપાળી કન્યા દેખીને, ચઢવાનું થયું મન.
॥૧૫॥ ચરણ અમળાઈ જાય છે એના, એતે શું સ્થંભે ચઢશે;
પાંચ પચા ડગલાં ચઢતામાં, પાણીમાં આવી પડશે. ॥ ૧૬ ॥ કરણ
કેરા આયુધ માગ્યાં, જણીને મોહોટાનું નામ, માટે જરાએ ગભરાતો
નહી, થવાનું તાર કામ. ॥ ૧૭ ॥ દુરીયોધન કહે ધીરજ વળી, ચીંતા
હતી બહુ પેર; પણ હવે એ રૂપાળી કન્યા, આવી ચુકી મુજ ઘેર ॥૧૮॥
મામો કહે એક વીચાર લેતું, બતાવું તુજને આંટી, થંભે ચઢીનેકામ
કરવું, બહુ સ્થળ મ્હોતની ધાંટી ॥૧૯॥ કદાપી કોઈ હોયેબળવંતો, થંભે
ચઢતાં શું ચડે; પણ ત્રાજવાં નીચાં ને આઘાં, તેમાં ઉતરતાં પડે ॥૨૦॥
ખીલેથી ત્રાજવાની ડાંડિએ, પોચી શકે નહિ હાથ; પડતું મુકીને ડાંડી
ગ્રહે તો, થાય અતી ઊતપાત ॥૨૧॥ ઝાલેલો લાગે તેથી વાગે, ત્રાજવાં
ભોમી જાય; એક તરફની સાંકળ ઝાલે, તો ખીજું ઉંચુ થાય. ॥૨૨॥ ચ-
રણ મુકવો તેથી ન ફાવે; આવે લથડી ધરણ; થાંભલેથોડો પાછો આવી,
જો મુકવા જાય ચરણ. ॥૨૩॥ પ્રથમ એક પગ મુકવો પડે, એકજ ત્રા-
જવા માંય; એટલે પગના હેલકારાથી, ત્રાજવાં ખસી જાય. ॥૨૪॥ કોઈ
રીતે નથી ત્રાજવામાં, ઉતરવા ઉપાય; કદાપી ત્રાજવામાં પડે, તો પણ

કામ ન થાય. ॥૧૫॥ શી રીતે ધનુષ ચઢાવે, કેમ આવે નવેડો, વાંકુ વા-
વાળવા ધનુષ કેરો, કે જગે મુકે છોડો. ॥૨૬॥ એક તરફ મુઠ્ઠી બળ કરે તો
તે નીચું જાય; બીજું ત્રાજવું હિંચુ ચડે, ચરણ પહોળા થાય. ॥ ૨૭ ॥
લથડીને પડે પાણીમાં પુરણ થૈ રહે હુંશે; તે કરતાં કદી એમ માનો
ચઢાવી શકે ધનુષ. ॥૨૮॥ પણ ત્યાંથી મઝ્છ છ ગાઉ હિંચુ, તાકવું જળ
નિ માય. લોચનને પુંછ વીંધવું તે જળમાં કેમ દેખાય. ॥૨૯॥ એમ બા
ણે ત્રણ કામ કરવાં, તે કદી કાળ ન થાય; એવી આંટી ઘાંટી ધણી છે
આલે નહી ઉપાય. ॥૩૦॥ દુરીયો ધનનું મન વળાવી, જૈ બેઠો સાસન;
એવે અરજીન પ્રત્યે બોલ્યો, ધૃપતરાય વચન. ॥૩૧॥ ઉભા થનારા થ-
ભે જનારા, ચઢવાને થાઓ સ્વચ્છ; વસ્ત્ર તમારાં નીચે ઉતારો, લ્યોલી
ડાવી દો કચ્છ ॥૩૨॥ એવું સાંભળી અરજીન બોલ્યો, ઉતરાવવાં વસ્ત્ર
આ હામ; તેવિ તમારે જરૂરશી છે, કામ કર્યાથી કામ. ॥૩૩॥ એમ ક-
હીને પાટીયે ગયો, સમરે સુંદાર શામ; સકળ સભા જોઈ રહી છે. થંભને
ક્રીધો પ્રણામ. ॥૩૪॥ તંગીયો મ્હેતો કુરતુ મોહોદું, માંથે ફાળીયું એક;
તે ભેર ચાલ્યો પ્રભુ સમરતો, ઇશ્વર સાથે નેક. ॥૩૫॥ પછી સ્થંભને બાથ
લીડાવી, ચઢવાનું મન ક્રીધું; એટલે ધૃપતના દાસોયે, પાટીયું તાણી
લીધું. ॥ ૩૬ ॥ વળણ ॥ પાટીયું તાણ્યું એટલે ધરીયો મન શું ટેક;
વ્યાસ વજ્રભ મુખ ઓચરે, એણે ડગલું ભરીયું એક.

કડવું રંક રાગ ચોપાઈ.

બોલ્યા વૈશમપાયે વચન, સાંભળજનમેજે રાજન; ધર્યો અરજીને
મન ટેક, એણે પગલું ભર્યું છે એક. ॥૧॥ એની ઇશ્વર કરશે જેય, પ-
છી પગલાં ભર્યાં છે બેય; પોતે સમર અસરણા સરણ, એણે પગલાં ભ-
ર્યાં છે તરણ. ॥૨॥ એને પ્રસન દેવ મોરાર, પછી પગલા ભર્યાં છે ચાર;
ચઢતાં ન આવે ઉની આંચ, એણે પગલાં ભર્યાં છે પાંચ. ॥૩॥ નથી ચ-
ઢવામાં પડવાનો ભય, એણે પગલાં ભર્યાં છે છય; એને જોઈ રહ્યા ચાર
બ્રાત, પછી પગલાં ભર્યાં છે સાત. ॥૪॥ એનો નથી ક્ષત્રી જેવો ઠાક, પ-
છી પગલાં ભર્યાં છે આઠ; દેખી દુષ્ટને મન બળે દસ; એણે પગલાં ભ-
ર્યાં છે નવ. ॥૫॥ એને ઇશ્વર અપાવે જસ, એણે પગલાં ભર્યાં છે દસ,
નથી પેહેર્યા શરીરે શણગાર, એણે પગલાં ભર્યાં અગીઆર. ॥૬॥ જીભે
જપે છે જુગદાધાર. પછી પગલાં ભર્યાં છે બાર; એને ચઢતાં ન આવેકેર,

એણે પગલાં ભર્યા છે તેર. ॥૭૥॥ ધણી વિધાવંતમાં બાધ, પછી પગ-
લાં ભર્યા છે ચૌદ; એનો ચઢવાનો સાચો હંનર, એણે પગલાં ભર્યા પન્નર
॥૮૥॥ નથી આવીયાં મુખ તંબોળ, એણે પગલાં ભર્યા છે સોળ; નથી
ચોખ્યાં શરીરે અત્તર; એણે પગલાં ભર્યા સત્તર. ॥૯૥॥ થંભ થાય છે કડ-
કડાડ, એણે પગલાં ભર્યા અરાડ; બેઠ રહી દુપતી બેગણિ, એણે પગલાં
ભર્યા ઓગણી. ॥૧૦॥ એતો ચઢતાં જપે ભુગદિશ; એણે પગલાં ભર્યા છે
વીસ; એતો ઇશ્વરને આરાધે; પછી દસ્કેને દસ્કે વાધે. ॥૧૧॥ એને માં-
થે છે સાચો ઇસ, એણે પગલાં ભર્યા છે ત્રાસ; એને માથે સાચો વન-
માળી, પછી પગલાં ભર્યા છે આળી. ॥૧૨॥ એની ચઢવામાં નહી કચા-
સ, એણે પગલાં ભર્યા પચાસ; પછી જણવ્યું સુરાતન સાર, હવે તેનો
કરૂં વીસ્તાર. ॥૧૩॥ ઝડપના દોહરાનો રાગ. ॥ ૧૪ ॥ શીતેરને એશીં ને
ડું, સો બસે નીરધાર; પાંચસેને સાતસે પગ ભરીયા, ભરીયા છે હજાર
॥૧૪॥ જાળય સપાટે સુર સપાટે, કાચાથી નવ કાંપે; મોહોટી મોહોટી છલંગ
મારે, વાંદરપેરે ટાંપે. ॥૧૫॥ વાયુ વેગે પરવરે છે. ચઢતાં નાવેબેર; કેવી
રીતે ચાલીયો જેમ, પતંગ માગે દોર. ॥ ૧૬ ॥ ચોટ ન ચુકે પગલાં મુકે,
સભા વિશ્વે થાય; આવી રીતે કે નવ ચઢીયો, એમ કહે સૌરાય. ॥૧૭॥
ધસતો ધાયો ચઢયો સવાયો, જ્યાં છે આડો ત્રાંસ; દડબડ દોડીને એ
આવ્યો, આડા ખીલા પાસ. ॥ ૧૮ ॥ વળણ ॥ ખીલે જે બહાણ પડયો,
ભુએ શ્રી અવિનાશ; શરીર લટકતું નાંખીને, ખાવા લાગ્યો શ્વાસ.

કડવું ૨૭ રાગ ધન્યાશ્રા.

વેશમપાયે એણીપેરે બોલ્યા સુણ જનમેજે રાય; વીસ્તારી તુજને
સંભળાવુ, મચ્છવેધન મહિમાય. ॥૧॥ એક ઘડીવાર શ્વાસ લીધો, પછી
વિચાર્યું એમ; બે ત્રાજવે બે ચરણ દેવા, ઉતરવા કરૂં કેમ. ॥૨॥ એવામાં
દુરીયોધન બોલ્યો, માંમા આતો ન પડીયો; તમો કહેતા હતા કે પડશે,
પણ પુરપાટે ચડીયો. ॥૩॥ માંમો કહે એ જંગલવાશી, ચઢવા હીમ્મત
આણે; તાડે ને ઝાડે ચઢેલો મારે, ચઢવાની રીત જાણે. ॥ ૪ ॥ તે કા-
રણથી ચઢી ગયો પણ, ઉતરવાની આંટી, ત્રાજવામાં આવડું તે, છે
મરવાની ધાંટી. ॥૫॥ મારે મનમાં રાખજે નિશ્ચે, છે એ કન્યા તારી;
દુષ્ટ કહે હવે એમ લાગ્યું, રૂપાળી નારિ મહારી. ॥ ૬ ॥ અરબુને ત્રાજ-
વા ભણી બેયું, બરોબર નજર માંડી; ઘણા લાંબો હાથ કરૂં પણ, હા-

થ ન આવે દાંડી. ॥૭૥ થાંભલે થોડો ઉતર પાછો, ત્રાજવે મુકુ પાય; તે મુકતામાં હોલકારાથી, ત્રાજવું આધે બપ. ॥૮૦॥ હું વચમાં ટટળી પડુ હે ઠો, શું થાશે શામ શરીર; પડતુ નાંખી પડુ ત્રાજવામાં, ત્રાજવાં કેમ રે સ્થીર ॥૮૧॥ પડતાં શરીર ધારણ રાખુ. તો મટે શોર ખડોર; પણ તે ધારણ રાખવાનું, નથી મ્હારામાં જોર ॥૧૦૦॥ અરેરે હવે કેમ થવાનું, વીશ્વતણા મ્હારાજ; તમે ઉડાડી થ'ભે ચઢાવ્યો, હવે લેવા માંડી લાજ ॥૧૧॥ ચઢાવી બનાવો તે નવ શોભે, ઓરે વીશ્વંભર નાથ; એવુ, આ રાધન એણે ક્રીધું, પ્રભુએ જાણી વાત. ॥૧૨॥ ભક્તને આધિન ભુધરો છે પોતે નંદકિશોર; અરજીનજીને અરપણ ક્રીધું એક કળાનું જોર ॥૧૩॥ શરીરમાં તવ શક્તિ આપિ, વીચાર સુજ્યો મન; કોના કહો પણ કામ કરાવે, પોતે જીગજીવન. ॥૧૪॥ ધણી છે સાચો નથી કાચો; જો કરે છે તે ઠીક. મીથ્યા મનમાં ભય રાખુ છું, હવે ન ધરવી ખીક. ॥૧૫॥ ધણીનું ધ્યાન ધરી નાખ્યુ પડતું પોતે ગુણ ગંભીર; બેત્રાજવે બેચરણપડયા, સરખે બોજેરહ્યા સ્થીર ॥૧૬॥ સકળ સભા ખડ ખડહશી, ચઢનારને શાખાશ; તેવું પ્રાક્રમ જોઈને પાપી. થઈ ગયો ઉદાસ. ॥૧૭॥ જીવ્યો માંમા જીવ્યો માંમા, જંગલી ઝપાટે ચડાવ્યો; ત્રાજવે પડવાની ધાંટી કહેતા હતા, પણ તે ત્રાજવે પડીયો ॥૧૮॥ માંમો કહે ભાઈ ભવીશ તારું, નિકળી ગે એનિ ધાંટિ; પણ ધનુશ ચઢવાનુ નથી, એ છે મ્હોટી આંટી. ॥ ૧૯ ॥ તે આંટિ થી ધરણ ઢળશે, ભળશે ભાયગ તારું; દુષ્ટ કહેરૂપાળી કન્યા, થાશેરમ કડુ મ્હારું ॥૨૦॥ એવે અરજીન ત્રાજવા માંહી, ઉભો રહ્યો છે સાર; તે સમે એના સામુ જોઈને, વીચાર્યું જીગદાધાર. ॥૨૧॥ સરવ સભા સુંદીર શોભે, બહુ શોભે દ્રુપતી; ત્રાજવા વિશે ભક્ત મારો, જરાએ શોભતો નથી. ૨૨ નહી વસ્ત્ર વાધા પ્હેર્યો છે ધાગા, નથી કાંઈ સણગાર એમાં ઇજ્જત માલ્યરી ઘટે, કેહેશે શું ખુટયો ભંડાર. ॥૨૩॥ એમ જાણીને ભક્તિની ભીડે, ભુધરે પ્રેરણા ક્રીધી; નારદજીને બોલાવીને શીખ શામળીયે નીધી. ॥૨૪॥ તવ નારદજી સ્વર્ગ સંચરીયા, ઈંદ્ર રાજની પાસ; ઈંદ્ર કહે પધારો મ્હારાજ, આવો મુજ અવાસ. ॥૨૫॥ નારદ કહે નંદન તારો, કુન્તાને આપ્યોજોડ; અરજીન છે નામ એનું, મચ્છવેદકરે તેહ ॥૨૬॥ પંચાળ દેશમાં ધ્રુપતને ત્યાં, ક્રીધું છે કામ આરંભ; વસ્ત્રવાધા નથી ધાગા ને અંગે. એવો ચઢ્યો છે થંભ. ॥૨૭॥ જાદવ રહીયત રાજ રૂશી; શોભા વંત સભાયે; તેમાં મેલો ઘેલો સુતતારો, થઈ તારી નીંદાયા ॥૨૮॥ ફોગટી થાયે પ્હેર્યું ઓઢ્યું છે, તુજ તન ગરીબ ઉઠ્યું; લોક કહે છે એના બાપ

ના, ઘરમાં ખાવા ખુટયું. ॥૨૯॥ તે મુજથી સાંભળી ન શકાયું, માટે હું
આવ્યો કહેવા; જવો જઈને વસ્ત્ર પહેરાવો, સભામાં શોભા લેવા. ॥૩૦॥
એમ કહીને નારદશી, ત્યાંથી થયા વીદાય; એટલે ઇંદ્રે સર્વદેવોને, એવી
કરી આજ્ઞાય. ॥ ૩૧ ॥ તેત્રીસ કોટી વેમાન બેસો; ચંદન પુષ્પભરીને; હુડ-
લીડંકાસાથે રાખો, અતી ઉલટ ધરીને. ॥૩૨॥ એમ કહ્યું તવ સ્વર્ગના
સુરા, તરત થયા તૈયાર; ઇંદ્રના સાથે અંત્રીક્ષ આવ્યા; કરવા જેજેકાર.
॥૩૩॥ સત્યવાદી સભામાં બેઠેલો, તેને થયાં દરસન; તેત્રીસ કોટી દેવને
દેખી. વીચાર કરતા મન. ॥૩૪॥ કેમ આવ્યા આ સુર સ્વર્ગના હરીભ
રેલા એવ; આ દેખી એમ વેમ પડે છે, સ્થંભે ચઢ્યો કોઈદેવ ॥૩૫॥ કોઈ
કહેછે વેશ બદલી, ચઢ્યાછેવૈકુંઠરાય; કોઈકહેક બ્રહ્મા ચઢેલા, કોકહેશી
વદેખાય. ॥૩૬॥ જે જેને કહે તે બોલે; દુષ્ટોને નહિ દરસન; તેતો જાણે
જંગલવાશી, એમ કરે સભાજન. ॥૩૭॥ એવામાં ઇંદ્રે અરજીન દીઠો.
સ્થંભે ત્રાંજવા માંય; પુત્રને દેખી લજ્યા આવી, આયુધ લીધાં ત્યાંય.
॥ ૩૮ ॥ વળણું ॥ આયુધ ઇન્દ્રે કર ગ્રહ્યાં, પહેરાવવા સણગાર; વ્યાસ
વલ્લભ વાણી વદે, કરતા દેવ મોરાર. ॥

કડવું ૨૮ રાગ ભેરવના દોહડાની ચાલ.

વૈશમપાયે એણીપેરે બોલ્યા સુણ જનમેજે રાય; વિસ્તારી તુજને
સંભળાવું મચ્છવેધન મહીમાય. ॥૧॥ ઇંદ્ર રાજએ ધનુષ લીધું, ઉપર
લીધું બાણ; વસ્ત્રાભુષણ પેહેરાવા ધાર્યો જીએ પુરૂષ પુરાણ. ॥૨॥ પ્રથમ
પેહેલું બાણ મારી. દૈવતદાણુ દાખ્યું; અર્જુનજનું પાંચડું તે, સભા-
માં પાડી નાંખ્યું. ॥૩॥ સકળ શભા ખડખડ હશી, ઇંદ્રને અંગ ઉલટ;
બીજે બાણે ક્ષાર કરાવી. પેહેરાવ્યો મુગટ. ॥૪॥ ત્રીજે બાણે મુખવાસ
આપી; મોઢું કરાવ્યું લાલ; ચોથે બાણે તંગીયા ઉપર, પેહેરાવ્યો સુ-
રવાલ. ॥૫॥ પાંચમે બાણે કવચ બકતર, પેહેરાવ્યાં રહી સામે; છઠે
બાણે કમ્ભર પટો, સાથે જરીનો જમો. ॥૬॥ પછી ગૌરાસ્તર બાણ મા-
યું, ગૌરવર્ણ થયો સાર; તે પછી ઇંદ્રે બાણ મુકીને, પેહેરાવ્યા શણગાર
॥૭॥ રૂપે ગોરો કેહેડો કંદોરો, તોરો મોતીનો માથે કડાં સાકળાં વેઢવી-
ટી, બાંધ્યા બાનુબંધ હાથે ॥૮॥ કાનમાં કુંડળ હાર હીરાના, પેહેરાવી
મોતિના માળા; અરજીનજતવ વિસ્મયપામ્યો, આ શું રયામ છોગાળા
॥ ૯ ॥ શર્વ સભા પણ વિસ્મય પામી. ખુશી થયા જગતપતી; પ્ર-

ભુએ જાણ્યું ગોરો થયો પણ. તેજ જરાએ નથી. ॥૧૦॥ સુકીત વીના
તેજ ન હોયે, માટે કષ્ટ કપાડું; પાંચ જણાને વચને પાંધ્યા છે, સુકી-
ત તેનાં અપાડું. ॥ ૧૧ ॥ એમ જાણીને પ્રેરણા કીધી, બળદેવને તે વાર
હળધારી તવ પુછવા લાગ્યા. એરે ભુગદાધાર. ॥૧૨॥ આજનું કૌતક
કદી ન જોયું, આશ્ચર્ય દીકું આણું; સ્થંભે જઈને સ્વરૂપ બદલ્યું, એ
પ્રાણી છે કોણ. ॥૧૩॥ વિહલ વદા વડા વીરા, વેણ વદેલુ થાપો; કુન્તા
કુંવર એ અર્જુનજી, સુકીત તમારું આપો. ॥ ૧૪ ॥ બળદેવજી કહે
મશ્કરી મુકો. અરજુન માનુ કેમ; ભગવાન કહે બ્રહ્મ સભાની, પુંઠળ
ભુઓ ભેમ. ॥ ૧૫ ॥ તવ બળદેવે જોઈને માન્યું, કહ્યું કે જયજય
થાને, મારું સુકીત આજ સુધીનું, અરજુન અંગે જાને. ॥ ૧૬ ॥ એમ
કહીને સુકીત આપ્યું, તેજ વધ્યું તતકાળ; સહુ રાજના સરખો શો-
ભ્યો, સભ્યા નહી ગોપાળ. ॥૧૭॥ ઉઠીને ગયા રાજ સભામા સત્યવા-
દી કને આવ્યા; એટલે ભીષ્મને વીદુરજીએ, માન્ય દઈ બોલાવ્યા. ॥
૧૮ ॥ પાસે બેસાડી પુછવા લાગ્યા. ભીષ્મને વિદુરને દ્રોણ; એ મહારા-
જ સ્થંભે ચડીયો, એ તે પુરૂષ કોણ. ॥ ૧૯ ॥ પ્રભુ કહે તમે બોલ્યાતા,
બોલ્યાનું માપ માપો; કુન્તા કુંવર અરજુનજી છે, તમારાં સુકીત આ-
પો. ॥ ૨૦ ॥ સત્યવાદી કહે સાચું ન ભાસે, અરજુન કહીએ કેમ; પ્રભુ
કહે ભુઓ બ્રહ્મ સભાની, પુંઠળ બેડો ભેમ. ॥ ૨૧ ॥ કોઈ ન ચેતે તેમ
જોને, તવ જોવા મન મોહ્યું; એકે એકે ઉંચા થઈને બ્રહ્મ સભામાં જોયુ
॥ ૨૨ ॥ લાંબો પોહોળો પોચતો દીકો બળવંત વાયુ તન; પાંડવને
જીવતા જાણ્યા કે, ઘણા થયા પરસન. ॥૨૩॥ સત્ય પુરૂષોએ સંકલ્પ કી-
ધો, અરજુનની જય થાને; અમારાં સુકીત આજ સુધીના અરજુનજી
ને જાને. ॥૨૪॥ તે ચાર સુકીત આવીયાં કે, તેજ વધ્યું અપાર; સરવે
સભા ઝાંખી પડી. શોભ્યો સતી કુંવાર. ॥ ૨૫ ॥ જેવી કન્યા તેવો જ
બનીયો, ભુલ નહિ લગાર; વર કન્યાનું જોડું મળીયું, રહ્યો નહિ ફર-
ફાર. ॥૨૬॥ પ્રભુ જોઈને આનંદ પામ્યા, વર શોભે સરવથી; પણ ક-
ન્યાના સરખો થયો તે, મુજ મન માનતું નથી. ॥૨૭॥ દ્રુપતીને અભા-
માન રહેશે કેહશે થયો મુજ જોડ; એનાથી વિશેષ શોભાડું ત્યારે; ના-
મ મહારૂ રણછોડ. ॥૨૮॥ એમ ધારી જઈ આસન બેઠા, વાત વિચારી
લીધી; ભક્તને માટે પ્રેરક પ્રભુ, પ્રેરણા ધરેને કીધી. ॥ ૨૯ ॥ તવ ધરમ
રૂપીને વિચાર આવ્યો, હું તો વિષમય પામું; અરજુનજીને જોઈને ભુ-
એ ચારે ભાઈના સામું. ॥ ૩૦ ॥ આ હતા જેવા તેવાને તેવા, ઉપર ગ-
યા જેહ; વસ્ત્ર આભુષણથી અંગ શોભ્યું, કોણ હશે નર તેહ. ॥ ૩૧ ॥

છતી વિદ્યાએ રહુ અજણ્યો, એ તો મ્હોટી ઉપાધી; નિશ્ચય કરવા
આસનવાળા, રૂશીએ માંડી સમાધી. ॥૩૨॥ જ્ઞાનદ્રષ્ટીએ જેવાથી જા-
ણ્યું, છે કુન્તાના તન; સ્થંભ ઉપર અરજીન ચઢ્યો છે, પ્રસન જીગ-
જવન. ॥૩૩॥ એણું જાણી સમાધી ઉતારી, દલમા લાગ્યું દુઃખ; અરેરે
પાંડવને તીછકાર્યા, શું દેખાડુ મુખ. ॥૩૪॥ એમ કરીને રડવા લાગ્યા,
ચોધારે આંસુ જાય; સમુદ્રમાં જ પાપાત કડ, કલ્પાંત માંડ્યું ત્યાંય, ॥
૩૫ ॥ વણણ ॥ ધરમે કલ્પાન્ત માંડીયું નેત્રે ભરતા નીર; વ્યાસ વલ્લભ
વાણી વદે, છોડવું ધાર્યું શરીર.

કડવું ૨૯ આશાવધનેર દોહરો.

જઈ પડુ તે સાગરમાંયરે, હવે હુંતો શું કરેરે; ॥૮૬॥ ધરમ રૂશીએ
આકંઠ માંડ્યું, કરે વિવિધ વિલાપજી; છતી વિદ્યાએ હું છેતરાયો, ક્રી-
યા જનમનાં પાપરે. હવે હુંતો શું કરેરે. ॥૧॥ આજસુને ઘેર ગંગા પ-
ધારે પણ, આજસુ ઉઠી નવ નહાયજી; જ્યારે ગંગાજી જતાં રહે તેની,
પુઠે પાપી પસ્તાયરે. હવે. ॥૨॥ કાગની ચંચુમાં રત્નજ આવેને, મર-
કટને મોતી હારજી; તેવા પાંડવ મારે હાથ આવ્યા, જેવી કાલરને
તરવારે, હવે. ॥૩॥ અંધની નારી આભુષણ પહેરે પણ, અવરથા અ-
વતાર જાયજી; બેહેરાની આગળ શંખ કુકે તોહે, હાડકાં કરડ્યાં કહેવા
યરે. હવે. ॥૪॥ ચકવીને માળે મોટા પધારે, ગરડ ગુણ ભંડારજી; તે
વા મારે ત્યાં શેજ પધાર્યા; કુન્તા સતીના કુવારે. હવે. ॥ ૫ ॥ કાપડી
જાણી ટકવા ન દીધા, મેં મારા મઠની માંયજી; હરીજન દાતા દીનતા
વાળા, રૂશી મુજ ઘેર કયાયરે. હવે. ॥૬॥ એમ અતીશે આકંઠ માંડ્યું
જેયું ધરમ રાયજી; ભીમ વીરા હું જ સમજવું, આ વેળા કલેશ ન
થાયરે. હવે. ॥૭॥ એ બ્રાહ્મણે રડવા માંડ્યું છે, અરજીન થંભે જતાનો
જી; ભીમ કહે એને રડવા દો વીરા બ્રાહ્મણ છે એ મતાનોરે. હવે. ॥૮॥
॥ વણણ ॥ એજ મતાનો વિપ્ર છે, કર્યા હતા તિછકાર; વદે વલ્લભ
ધરમે કહ્યું, ભીમ તુજને ધિક્કાર.

કડવું ૩૦ રાગ આશાવરીનો દોહરો.

વૈશમપાયે એણીપેરે બોલ્યા મુણ જનમેજે રાય; વીસ્તારી તુજને
સંભળાવું, મન્મથવેદન મહિમાય. ॥૧॥ ધર્મ કહે ધિક્કાર તુને, હજી ન
આવ્યું જ્ઞાન, બ્રાહ્મણની ને માતાની, કવણી, જેવી બેઉ સામાન્ય. ॥૨॥ એ

મ કહીને ધરમ રાજ, છાના રાખવા ઉઠે; કોઈ ન ચેતે એમ આવી, ઉભા
 ધરમની પુઠે ॥૩૥॥ એ મહારાજ આશુ કરો છો, ખોટો ચઢ્યો કેમ નાદ;
 દેવો જોઈએ અરજીનજીને આવેળા આશીરવાદાદા અમારૂં ભલુ ઇછતા
 હોતો, આંસુ ન ઢાહો લોચન, એવું સાંભળી ધરમરૂંશી; મુખ વધાવચન
 ॥૫૥॥ એરે ધરમ મહારી આગળ, છુપાવી રાખી જાત, શું હું શરૂ હતો
 તમારો, કરત કોઈને વાત ॥૬૥॥ ધરમ કહે ભુલ અમારી; હવે ન દેવો
 દોશ; બનનાર વસ્તુ બની ગઈ, જળ વહી ગયે શો સોષ ॥ ૭ ॥ તવ
 ધરમ રૂંશી રહી ગયા છાના, કહ્યું પાંડવ જય થાળે; આજ દીન સુધી
 નું સુકીત મહારૂં, અરજીનને અંગે જાળે ॥૮॥ અરજીનને સુકીત સોં-
 પ્યું, વધ્યું તેજ અપાર; ધરમરાય ડેકાણે બેઠા, જોયું ભુગદાધાર ॥૯॥
 ધરપતી કરતાં અરજીન શોભ્યો, મહતા ઉતારી નાંખી; તેજતણો ખીં-
 બકાર છુટ્યો, કન્યા પડી ગઈ ઝાંખી ॥૧૦॥ પ્રભુ જોઈને આનંદપામ્યા
 વર શોભ્યો સર્વથી; રવિથી ઝાંખો દીસેછે મોટે, મુજમન માનતું નથી
 ॥૧૧॥ અદળક ઢળીયો પોતે સામળીયો, કાંઈ ન રાખી નુન્ય; ભક્તને
 હરજીએ અરપણ કીધું, એક વરસનું પુન્ય ॥ ૧૨ ॥ એટલે અંગમાંથી
 તેજ છુટ્યું, શોભા વધી ગઈ ઘણી, સુર્યના તાપને એની શીતળતા જ
 ણે ખીંજે દીનમણી ॥૧૩॥ ઉપર સુર્ય અરજીન વચમાં, બેઠો તેજ
 પ્રકાશ; તે તેજ પડ્યું કુંડના જળમાં, જળથી થયો ચીદા ભાશ ॥૧૪॥
 તે આભાશે સભા શોભી; તેજ તણો ખીંબકાર; ઝપુક ઝપુકારા મારે,
 જોએ ધરપતી નાર ॥ ૧૫ ॥ મોઢુ ઉતારી બોલી એ નારી, સાંભળો
 સૈયર સહિ; આ વરસ્થાંભે ચડ્યો તે મુને, પરણશે કે નહિ ॥ ૧૬ ॥
 દાશીયો જોઈને વિસ્મય પામી, થૈ ગયું કાળજી કાચુ; ઢાક્યું રત્ન તમેકે
 હેતાંતા, બૈ તમ બોલ્યું સાચું ॥૧૭॥ ગભરાશો નહીં એ વરવરશે, તવ
 મન ધીરજ આવી; ધરપતી સામુને સામુ જીવેછે, પ્રેમ પતી ભાવ લાવી.
 ॥૧૮॥ એવે અરજીને ધનુશ લીધું, ચઢાવવા વીચાર; જણ્યું કે એક
 છોડો ક્યાં મુકુ, શા પર દેવું ભાર ॥૧૯॥ એકજ ત્રાજવે ટેકો મુકીને, જો
 કદી ભાર દેવાય; તો ખીંજી ત્રાજવું ઉંચું ચઢે, ચણું પોહોળા થઈજાય
 ॥૨૦॥ એટલે ટટળી પડુ પાણીમાં, થાય સભામાં હાંશી; થંભને ટેકો દે
 ભાર દેવું, તો વણુ ફાંશીએ ફાંશી ॥૨૧॥ ધક્કાથી ત્રાજવાં જાય આઘાં,
 ઝોલા ખાઈને પડું; કેમ કરી ધનુષ ચઢાવું, ક્યાં લગી હું રડવડું ॥૨૨॥
 શરીરનો મધ્ય ભાગ નાલી, તે પર દો અણીઆરૂં; સામ્રથ કરતાં
 સુસરૂં પેસે, તો થાય મરણ મહારૂં ॥ ૨૩ ॥ અણી મુકી જોવું સંદે ખો-

હું, જાણી મુક્યો એક છેડો; જરા દબાવતાં પેસવા માંડ્યું, જાણ્યું કે
આવ્યો નવેડો. ॥૨૪॥ તરત પાછું ઉપાડી લીધું, ગભરાયો અપરમપાર; અરેરે
ચઢાવી ખનાવ્યો, આરે ભુગદાધાર. ॥૨૫॥ પાકી મશકરી મહારી કરાવી,
શું કરવાને ચડાવ્યો; વસ્ત્ર આભુશણ તેજ વધાર્યું, શું મરવા દીધાવ્યો.
॥૨૬॥ આટલી આંટી મ્હોતની ધાટી. તેમાંથી તમે ઉગારો; પ્રથમ જે-
વી બાંધ ઝાલી તેવી, ઝાલીને પાર ઉતારો. ॥૨૭॥ એવી સ્તુતી કરી
પ્રભુની; પુરણ ધરીને પ્રેમ; તર પ્રભુએ સામું જોયું; ગુંચવાય છે હજી
કેમ. ॥૨૮॥ લકત તણી લીડ ભુધરે જાણી, આપ ચીંતામાં પેઠા, ગો-
વીંદ વાયુનો ગોળો થઈને નાલી ઉપર જઈ બેઠા ॥ ૨૯ ॥ દુંટી ઉપર
દડો વાગે, એગ લાગ્યું જે વાર; અરજનજને આસ્તા બેઠી, અણી મુકી
તે વાર. ॥ ૩૦ ॥ જેર કરીને દબાવી, પેઠું નહીં અણીઆરં; અરજનને
જાણ્યું ધણી છે સાચો, શા સારં ભય ધારં. ॥૩૧॥ એવું જાણી બીજે
છેડો, ધનુશકેરો જેહ; એકજ હાથે જેર કરીને, વાંકું વાળ્યું તેહ. ॥૩૨॥
બીજે હાથે દોર ચઢાવી, તેવો થયો ટંકાર; ધનુશ ચઢ્યું એટલે તો
બોલ્યો અંધ કુંવાર. ॥ ૩૩ ॥ એ માંમા તમો કહેતાતા, ચાહ્યો તેમ મ-
રશે મથી, પણ ધનુષ કરણ રાજનું. એનાથી ચઢવાનું નથી. ॥ ૩૪ ॥
મામો કહે લાઈ ભોગ મહારા, મેં તુને કહ્યું એવું; પણ નીચું જોઈ બા-
ણ ઉંચું, મારી કરે કામ કેવું. ॥૩૫॥ એક બાણ શું તણ કામ કરશે, જે
મનમાં વિચારી; દુર્યોધન કહે એછે આંટી, કન્યા થવાની મહારી. ॥૩૬॥
એમ પાછો મન વાળીને બેઠો, સાંભળને તું રાય; આ ઠેકાણે સીધાન્ત
લેવું, કેવું ગાંડુ દેખાય. ॥૩૭॥ દુરીયોધનની બોલીચાલી, રીતી નીતી
જેહ; તે પ્રમાણે જે જન રાખે, દુરીયોધન તુલ્ય તેહ. ॥ ૩૮ ॥ પાંડવની
સંતોશ શીળતા, રીતીનીતી સુદ્ધ વાણી; દીનતા દયા એવી રાખે, તે
પાંડવ તુલ્ય પ્રાણી. ॥ ૩૯ ॥ કથા તો દ્રષ્ટાન્ત રૂપી, સીધાન્ત એનું
કેવું; જેવી જેની રીતી તેવું, તેને જાણી લેવું. ॥ ૪૦ ॥ ઇતિહાસ કૌરવ
પાંડવ કેરો, તે જાણવે નહીં મુક્તી; મુક્તીને માટે જાણી લેવી; નીતી
અનીતીની યુક્તા. ॥ ૪૧ ॥ વળણ ॥ યુક્તી મુક્તી કારણે, જાણવી
શ્રાતા જન; વ્યાસ વલ્લભ એમ આચરે, શું કર્યું ઇંદ્રને તન.

કડવું ૩૧ રાગ સાખોની ચાલ.

વૈશમપાયે એણીપેરે બોલ્યા, સુણ જનમેજેરાય; વીસ્તારી તુજને

સંભળાણું, મચ્છવેદન મહીમાય. ॥૧॥ અરજુનજીએ ટંકાર કીધો, ચઢા
વિયું ધનુશ; વિચાર કીધો મચ્છ વિધવાનો, હૈયામાં ધરી હુશ. ॥૨॥ એ-
વામાં દુરિયોધનરાજએ, બોલાવ્યો રાજકરણ, કહ્યું કે આ મચ્છવેધકર
શે, વરશે ઉતરી ધરણ. ॥૩॥ કાળે મોઢે જાણું પડશે, આપણને ધિક્કાર,
કરણ કહે જો દુરિયોધન, મુજ મનનો વિચાર ॥૪॥ ચઢનારા મચ્છવેદક-
રશે. તેજુજ મારિશ બાણ, ત્રાજવામાંથી નિચે નાખી, કાઢુ એના પ્રાણ.
॥૫॥ નીચે પડે તવ સરવે ભાઈએ, મારી પમાડવો મરણ, તે વેળાહુ ધર-
પતીનું, કરિ જવાનો હરણ. ॥ ૬ ॥ નીચે તુજને પરણાવવાની, ચીંતા
મુજને પેઠી, દુષ્ટ કહે મુજને એમ લાગ્યું, હવે મ્હારે ઘેરબેઠી. (૭) આ-
શા આપી કરણ ગયો, જો બેઠો આસન, શકુની માંમાએ સમજાવ્યા,
અંધ તણા સૌ તન. ॥૮॥ સાવચેતીથી સરવે બેસો, હાથ ગ્રહિ હથીઆ
ર, તવ કૌરવો આયુધ લઇને, બેઠા થૈ તૈયાર. ॥૯॥ તે સહુ સભાએ તજરે
જોયું, કોપ્યા કૌરવ કરણ, કન્યાસુખે નથી વરવાની, થશે રૂપાળીનુહ-
રણ. ॥૧૦॥ ધરપતનું ધુળધાણી કરસે, અંધ તણા કુવાર; એવી ચરચા
ચાલી સભામાં, ભય ભર્યા સૌ સાર. ॥૧૧॥ ધરમરૂશીએ કૌરવોને, દીઠા
ગ્રહ્યાં હથીઆર, જાણ્યું કે એ અરજુન ઉપર, છેવટ દેશે માર. ॥ ૧૨ ॥
એમ જાણીને સર્વ રૂશીને. ચેતવણી કરી એમ; આપણી સભામાંથીવર
ઉઠ્યો, મારવા દેઈએ કેમ. ॥૧૩॥ આપણે એવરના જાનેયા, હાંધથી ઉ-
ઠ્યો મોટે; લજ્યા ન ખોવી કૌરવકેરો, આપણે ધડવો ધાટ. ॥૧૪॥ એણું
સાંભળી સર્વ રૂશીને, ઉમંગ પ્રગટયો કેવો; એ વરના આપણે જાનેયા
મોટે ન મરવા દેવો. ॥૧૫॥ થનાર વસ્તુ હશે તેથાશે, કરવોકાળો કેહેર;
કૌરવ વરરાયને મારે તો, આપણે મારવા ઠેર. ॥૧૬॥ એમ ધારી સૌ તૈ-
યાર થયા, વઢવાને મન કીધાં; કેકકહે હુ મારીશ સરવો, કેકે તુમડાંલી
ધાં ॥૧૭॥ કે કહે આજ્યો પુરવાને, મારવા ભસ્મના ગોળા; કેક કહે આ
છમનીયોને ગોઢે, ફાડી નાંખવા ડોળા. ॥૧૮॥ કેકકહે તમડાં ફાડીશું,
કૌરવને લેલાટ; બ્રાહ્મણ કોપ્યા ભક્તની ભીડે, બેઠો બરોબર ધાટ.
ધા ॥ ૧૯ ॥ એવામાં ધરપતરાજએ, ધરપતીને એમ કહાવ્યું; હાથણી બેશી
આવો સભામાં, ભવીશ ભલેઈ લાવ્યું. ॥૨૦॥ સણુગારી હાથણી મંગા
વી, ધરપતીયે તે વાર; સુઠમાં સોનાનો કળસ આપ્યો, શોભા તણો નહિ
પાર. ॥૨૧॥ ધરપતી ઝીઠી ઝરખેથી ઉતરી મહેલથી હેઠી; વરમાળા બે
કરમાં લઇને, હાથણી ઉપર બેઠી. ॥૨૨॥ પુઠળ દાશી ચામર ઢાળે,
જેયા જેવી થઈ ખુબી; સભાની વચમાં જળ કુંડાળે, આવીને કન્યાઉ

લી ॥૨૩॥ હરખી ઉઠવા લીમસેન બળીયો, ઉંચો નીચો થાય; પણએ
નો ભુજ ઝાલી બેઠા છે, પોતે ધરમરાય ॥૨૪॥ અરભુનજએ ધનુશ
ચઢેલું; ધર્યું દ્વીભુજ વીશે; તે વેળાએ અરભુનજની, કાન્તી અલોકીક
દીસે ॥૨૫॥ તે દેખી શેદેવ જોશીને, ઉપજ્યો અતી પ્રેમ; હરી હરીને
ધરમ પ્રત્યે, કહેવા લાગ્યા એમ ॥૨૬॥ વળણ ॥ શેદેવ કહેવા લાગીયા
આતો વાત અનુપ; વહે વલ્લભ જોશી કહે, ભુઓ ભુપનું ૩૫.

કડવું ૩૨ રાગ કનડાની સાખીનો.

ભુઓ ભુઓ ભુપનાં ૩૫, ધનુશધનંજય ધર્યુંરે; ભુઓ ભુઓ અરભુ
નજનું ૩૫, ધનુશ ધનંજય ધર્યુંરે ॥ શેદેવજ મુખ બોલીયા, મુણો ધર્મ
મુજણ; તણ તણ વરસ દુખ વેઠીયું, તોતો આજ પડ્યું પરમાણ, ધનુ-
શ ॥૧॥ લાખાગ્રહેમાં બાળીયા; દુષ્ટે કરી અન્યાય; ત્યાંથી ઉગરી વન
રહ્યા, લીમ પરણ્યો હેડંબા કન્યાય. ધ. ॥૨॥ હેડંબા ચોરી ગયો, દેનાર
દેવને દુખ; તેને લીમે મારીઓ, કર્યું છત્રેશ્વરને મુખ. ધ. ॥૩॥ પછીકબી
રા લઇ ગયા; પોતાને અવાસ; ચોગી વેશ લીમે ધરી, કીધો દુષ્ટજનો-
નો નાશ. ધ. ॥૪॥ તે પછી એકચક્ર ગયા, સ્થીતી કરી બહુ દન; બક-
રાક્ષને મારીયો, લીમે ઉગાર્યો વિપ્રનો તન. ધ. ॥ ૫ ॥ નીત્યના પાંચ
અળ હણે મનુશ મારે એક; હમેશ છ જીવ ઉગર્યા; કર્યો પુન્ય તણો
વીવેક. ધ. ॥૬॥ ત્યાંથી ઇન્દ્રને મઠ ગયા, સમર્યા અસરણાસણ, વિપ્રતણા
પુજન કર્યો, અને નીત્યાન આપ્યાં ચણ. ધ. ॥૭॥ ટાઢ તાપ વેઠ્યા વન
વીશે, દુખમાં ન રહી ન્યુન, દુખ વેઠી ભગવત ભજ્યા, તેતો આજ
ઉગ્યું પુન્ય. ધ. ॥૮॥ વસ્ત્ર વપુર કર્યા હતાં, કર્યા હતાં સણગાર; તેજ
મોઢા પર કર્યા હતું ઢળ્યા અઢળક ભુગદાધાર. ધ. ॥૯॥ સુર્યસમ છબી
અરભુનની, ભુઓ મહારા વિર; ધનુશ શોભે બે ભુજમાં, કેવો ઉભો છે
ગુણ ગંભીર. ધ. ॥૧૦॥ વળણ. ગુણ ગંભીર વીર આપણો, ધર્યું ધનં-
જય નામ; વ્યાસ વલ્લભ કહે કથા, ભકતને રીઝે રામ.

કડવું ૩૩ રાગ ધોળ.

બોલ્યા બોલ્યા વૈશમપાયે વચનરે, સાંભળ સાંભળ જનમેજેરાજન
રે ॥૧॥ અરભુનજએ, ધનુશ ધરીયું હાથરે; શ્રદ્ધા રાખી સમરે શ્રીવૈકું-

૬ નાથરે. ॥ ૨ ॥ જોયું એણે મછના સામુ ગગનરે; દીસે નહી મચ્છાનું
પુંછ લોચનરે. ॥૩॥ આકાશ કેરા. વાયુથી મચ્છ ચઢીઃચાકરે; વાયુવેગે
ફરેછે આડો આંકરે. ॥ ૪ ॥ અરજુનજીએ વીચાર કીધો મનરે; કેમ ત-
કાશે મચ્છાતણું લોચનરે. ॥૫॥ જળમાં જોઈ, તાકીને મારણું બાણરે;
મચ્છને જળને છેટું છ ગાઉ પરમાણરે. ॥ ૬ ॥ મચ્છા હોએ સ્થીર તો
તાકી સકાયરે; હવે મુને, ગુંચવણ પડી જગરાયરે. ॥૭॥ સ્તુતી કીધી,
તવ પ્રભુએ જાણ્યુંરે; અંતરયામી હેત અતી મન આણ્યુંરે. ॥૮॥ પ્રે-
રકુ પ્રભુ પ્રેરણા કીધી તે દનરે; મચ્છ પાસેનો બંધ કીધો પવનરે. ॥૯॥
કરી કરૂણા પોતે શામ શરીરે; સોઝણ મચ્છા તરત થઈ ગઈ સ્થીરરે.
॥ ૧૦ ॥ તે દેખીને અરજુનનું માન્યું મનરે; હશી હશીને જપતો શ્રી
જુગજીવનરે. ॥૧૧॥ પછી પોતે જળમાં જોયું સતી તનરે; તવ દેખાયું
મચ્છાતણું લોચનરે. ॥૧૨॥ પડે મચ્છનો, પરછાયો જળમાંયરે, સ્થીર
રહ્યાથી દરપણુ તુલ્ય દેખાયરે. ॥ ૧૩ ॥ પછી પોતે મચ્છ વીંધવા મન
કીધુંરે; ભાથામાંથી એક બાણ કરમાં લીધુંરે. ॥ ૧૪ ॥ તેના ઉપર શ-
કતીનો મંત્ર લણ્યો સારરે; પછી તેના ત્રીભાગ ગણ્યા તે વારરે. ॥૧૫॥
પેહેલે ભાગે બ્રહ્મા મુક્યા તતખેવરે; વચમાં વિષ્ણુ છેલ્લા મુક્યા મ-
હાદેવરે. ॥ ૧૬ ॥ વાયુ મંત્ર લણ્યોને ન રહી તુન્યરે; ઉપર મેલ્યું ધરમ
રાયનું તુન્યરે. ॥૧૭॥ એવી રીતે બાણ કર્યું તઈઆરરે; પછી જોયું જ-
ળમાં સતીને કુંવારરે. ॥૧૮॥ કેહેડયો વાંકી વાળી કરે મનસુબોરે; અ-
રજુનજીતો ત્રાંસમાં ચઢી ઉભોરે ॥૧૯॥ અરજુન ઉભો ત્રાંસમાં, સાં-
ભળને તું રાય; વ્યાસ વલ્લભ મુખ ઓચરે, મચ્છવેધનો મહીમાય.

કડવું ૩૪ ટેક વીના કટાવની છાયા.

અરજુનજી તો ત્રાંસમાં ઉભો, ત્રાંસમાં ઉભો; શોભે સુબો, મછ
વીંધવા છે મનસુબો, આપ રૂદેમાં ઉલટ આણી, સમજણ શાણી,
મીઠી વાણી, પ્રાદજ પ્રાણી, કામ વિખાણી, સમર્થો પોતે પુરૂશ પુરા-
ણી, જુગજીવનને સાચા જાણી મન ઘાલીયું, અંગ ફાલીયું, બાણ ઝા-
લીયું, કલ્મીશ હણીયો, ગણીત ગણીયો, મંત્રજ લણીયો, વેલ્લો વ-
ણીયો, દલડું લડાવ્યું, ધનુષ ચવાવ્યું; બાણ અઢાવ્યું, આપ પંડથી
પાપજ ખોયું મનડું મોહ્યું, જળમા જોયું કેહેડયોને તો વાળી વાંકી, ન
જય થાકી, બુદ્ધી પાકી, ન રહે બાકી, જળમાં ઝાંખી, મછતાકી, રં-

જે રેલીયું; ખાણ મેલીયું, ખુબ ઠેલીયું, ખરર લેધને ચપળે ચાલ્યું, ન રહે આલ્યું, ફંદે ફાલ્યું, માતંગ માહાલ્યું. હળહળ હાલ્યું, સણ સણ સણ સણ, સરરર કરતું, થંભે ફરતું ભટહળ ભરતું, પાર ઉતરતું, પાછું ન ખરતું, પવન વેગથી જાણે મેઘથી, આલ વેગથી, વીજળી છટકી, ન રહે ભટકી, ખરીજ ખટકી, ઝાડે ઝટકી, પાડે પટકી, એવી કટકી, કેમ રહે અટકી, આવી પહોંચ્યું મન્થની પાસે, તરકટી ત્રાસે, સાચુ ભાસે, અધર વાસે, કુરૂરક કુરૂરક ફર ફર બોલે, પોહોચ્યું રામના ખાણની તોલે, ચડીયું ઝોલે, જરા ન ડોલે. બ્રહ્મા મંત્રે જગખર દોડ્યું; ન રહે આઢ્યું, ભુગતે જોડ્યું. એવું છોડ્યું ફટાક દધને લોચન ફોડ્યું, પછી તે કટકો હેઠો પડીઓ, વિષ્ણુ કડકો ઉંચો ચડીઓ, નર દમ નડીઓ; જધને અડીઓ, ઘાટજ ઘડીઓ, પુંછ ઉપર તો ઉલટ બ્યાપી, માપે માપી, નીશાની આપી; તે પ્રમાણે ખચક દધને નાંખ્યું કાપી. ને પછી કડકો શંકર કેરો, મારે ફેરો, ઘાલ્યો ઘેરો, કામજ કીધુ, ચાલ્યું શીધું, જરા ન બીધું, ઉઘાવી લીધું, શીવને મંત્રે; બહુજ બળમાં, કોટી કળમાં, એકજ પળમાં; છરરરરર છખાક થધનેફંક્યું જળમાં, દેખી દેવે કરી ફુલ વૃષ્ટી, કાપી કબટી, ભુએ દ્રષ્ટી, સરવેશ્રષ્ટી દુંડલી ડંકા દેવના વાગ્યા; સારા લાગ્યા; સૌ ભય ભાગ્યા; ભાગ્યવંત પાન્ડવો જાગ્યા; વલ્લભ વદે મછાની હોડ; પુરણ થધને પોહોચ્યા કાડ; બોલોં જે જે શ્રી રણછોડ ॥ વળણા ॥ જય જય શ્રી રણછોડજી, કર્યું ભક્તનું કામ; શ્રાતા શ્રદ્ધા રાખીને, શમરો શીતારામ.

કડવું ૩૫ રાગ ઝડપનો દોહરો.

ખાણ વડે જળ મન્થ નાખ્યું, વરત્યો જેજેકાર; તે સમે કરણરાય ઉઠ્યો, ઉઠ્યા અંધકુંવાર ॥૧॥ આયુધ લીધાં ભુજ વીરો, ભુએ સઘળો સાથ; તે સમે ભીમ ઉભો થયો, મરડી ધરમનો હાથ ॥૨॥ છલંગ મારી આવ્યો સલામાં મનમાં ધરી મનસુબો; જળ કુંડની કીનારે જધને, વાયુનો નંદન ઉભો ॥૩॥ ગરજના કરી ઘાંટો કાહાડ્યો, વીરા ધારણ દેવ; ઉતરવાની તસ્દી ન લેશે પડો હું ઝીલી લેવું ॥૪॥ તવ દુરીયો-ધને ખુમ પાડી, ઓ મામા આ ભેમ; મામાએ કહ્યું મારગ ઝાલો, રેયે કુશળખેમ ॥૫॥ ભીમને જોઈ મનમાં વિચાર્યું. પોતે રાજ કરણ; મહારૂ બોલેલું મીથ્યા જશે, કરે કન્યાનું હરણ ॥ ૭ ॥ ભીમની ઉંચી દી-

ઠી. કન્યા હરવા જય; એવે લીમે જતાં જોયો, ચીતમાં ચટપટી થાય.
 ॥૭॥ ભાઈનાં લાગ્યા ભાઈ ભોગવશે, કન્યાનું હરણ થાશે; મેહેનત કરે-
 લી છુટી પડશે, ઈજ્જત અમારી જશે ॥૮॥ એમ જાણીને દોટ મુકી,
 વાયુને કુંવાર; કરણનો જઈ કાન ઝાલી, ચોઢયા તમાચા ચાર ॥૯॥
 કરણ રાજ ત્રાસ પામ્યો, આ મુજને ક્યાં નડીયો; એટલામાં લીમછલંગ
 મારી, હાથણી ઉપર પડીયો ॥૧૦॥ એટલે હાથણી થે ભોંય ભેગી, વ્રકો
 દર કહેડ ખાંધે, ધરપતીનું પાગોઠું ઝાલી લીધી પોતાની ખાંધે ॥૧૧॥
 કન્યા લઈને ત્યાંથી નોકો, સભાની ખારણે જય; કુંભારના ઘર ભણીઆ
 આવ્યો જ્યાં પોતાની માય ॥૧૨॥ ખારણેથી એમ ભુમ પાડી. એ વ્રધ-
 મા હું આવ્યો; ભુઓરે ભુઓ જનેતા, અમુલ્ય વસ્તુ લાવ્યો ॥૧૩॥
 કુંતાએ જાણ્યું ક્યાં ખાવાનું, કાં રમવાનું હશે; કાં મુજને મરાવવા
 ફાંફાં, બોલતો મશે મશે ॥૧૪॥ એણું સમજ માતા બોલ્યાં, ભંચોનું
 ભંચાઈ; જે લાવ્યો હોય તેમાં બેટા, પાંચેનું સૈયાઈ ॥૧૫॥ લીમે જઈ
 તવ કન્યા મુકી; શું બોલી તું માત; આજ સભામાં મચ્છવેધ કીધો,
 આપણો અરજીન બ્રાત ॥૧૬॥ કન્યાનું ત્યાં હરણ થતુંતું માટે ઉચકી
 લાવ્યો; ન બોલવાનું તુતો બોલી, વીચાર કાંઈ ન આવ્યો ॥૧૭॥ માતાને
 એમ ડબકો દેછે, વાયુ દેવનો તન; તવ કુંતાજી રડવા લાગ્યા. આંસુભ-
 ર્યા લોચન ॥૧૮॥ બળ્યું આ જીવણું ઘડપણું ફાવે તેમ બોલાય; ક-
 ન્યા દેખી લીમ લલચાચો, ઠીક બોલી ગયાં માય ॥૧૯॥ એમ જાણીને
 લીમ બોલ્યો, શાને કરો વિલાપ, તમારું બોલ્યું પાગો નહીં તો, બ્રહ્મ
 ત્યાનું પાપ ॥૨૦॥ એમ કહીને ત્યાં રહ્યો બેશી, સભા વીધેશું થાય; ભી
 મના તમાચા ખઈ વળ્યો પાછો, ક્રોધમાં કરણ રાય ॥૨૧॥ જળકુંડાળે
 ચાલી આવ્યો, બાણ ધનુશ પર લીધું; ત્રાજવામાં અરજીનજીને. બા-
 ણજ ભોગી દીધું ॥૨૨॥ અરજીનજીને તે બાણ લાગ્યું, પ્રાણજ ઉંચો
 ચડીયો; બાણને ધક્કે; ત્રાજવામાંથી અરજીન હેઠો પડીયો ॥૨૩॥
 પડ્યો તેવો આવ્યો પાણીમાં કૌરવે કહાડ્યો બહાર; જળકુંડની કીનારે
 નાંખી, દેવા માડ્યો માર ॥૨૪॥ સો ભાઈઓને છકારભારી, ઘણાક કોપે
 ચડીયા; તે દેખીને બ્રાહ્મણ ઉઠ્યા, મારવા તુટી પડીયા ॥૨૫॥ કૌરવમારે
 અરજીનજીને, છોડાવ્યા નવ છોડે; તુમડા લે બ્રાહ્મણ લોકો કપાળ સહુના
 ફોડે ॥૨૬॥ ભલુતીને ગોળા મારી, ડોળાપુરી નાખે; ગડદા પાટુનો પ્રહારકરી
 મારો મારો ભાખે ॥૨૭॥ કૌરવ ઉપર દ્રીજ લોકોએ, ઘણું તોફાન મચાવ્યું;
 એવામાં પ્રજપતને ત્યાં, લીમને સાંભરી આવ્યું ॥૨૮॥ અરેરે એકલો

છે ભાઈ મહારા, એમ જણીને ઉઠ્યો દોડતો, આવ્યો સુરો સભામાં.
 રોશ ભરેલો રૂઠ્યો. ॥ ૨૮ ॥ ભાઈ રોળાતો દીકો સભામાં, મેઘનાદે
 ગડગડીયો; વાયુ નંદન કોપ કરીને, જળકુંડ વીશે પડીયો. ॥ ૨૯ ॥
 થંભને બાજ્યો ઘણોક ગાજ્યો, હસ્તીનીપેરે ત્રાડ્યો; બાર ગાઉનો થાં-
 ભલો તે, હચહચાવી કાઢાડ્યો. ॥ ૩૦ ॥ તવ કૌરવ ત્રાસ પામ્યા, થાશે
 કાળો કેહેર; માંમો કહે ભાઈ તવે નાસો, માર્યા જઈશું દેર. ॥ ૩૧ ॥ એમ
 જણી અરજીનને મુક્યો, મુંઢમતીના માઠા; ભીમના ભયથી હરામખો-
 રો, જીવ લઈને નાઠા. ॥ ૩૨ ॥ એટલે આવ્યા અંતરયામી, આવ્યા ત્રૈણે
 બ્રાત; ભીરમ વીહુરને દ્રોણ આવ્યા, વળી રોહણી કુંવાર. ॥ ૩૩ ॥ ખમ્મા
 ખમ્મા કરી ઉઠાડ્યો, અરજીનને તે વાર; સૌ સભાએ પાંડવ જણ્યા,
 વરત્યો જેજેકાર. ॥ ૩૪ ॥ સ્વયંવરની રીતી એવી, જેની થઈ કન્યાય;
 તે એકલો રહે બાકી ભીજ, સૌ સૌને ઘેર જાય. ॥ ૩૫ ॥ પણ તે દોડે
 પાંડવ જણી, રેહેવા કયો વિચાર; પાંડવને પરણાવ્યા પછી, વેરાઈ
 જવું સાર ॥ ૩૬ ॥ પાંડવ ઉપર પ્રેમ એવો, કોઈએ ધર્યો નહીં ગર્વ; આ
 ગળ ચાલ્યા અરજીનજી ને, પુટે ચાલ્યા સર્વ. ॥ ૩૭ ॥ ચાલી આવ્યા
 પ્રજાપતને ત્યાં, પુરણહરખમાં પેઠા; ભોમી ઉપર આસન વિના, રાજ
 રૂશી સહુ બેઠા. ॥ ૩૮ ॥ જદવ સહીત સઘળા બેઠા, એટલે ધરમરાય;
 અરજીનજી ઘરમાં જઈને, માતાને પડીયો પાય. ॥ ૩૯ ॥ આશીરવાદ
 મુને દો માતા, મેં કર્યું મચ્છવેધન, શુભ વેળાએ જનુની મહારી, કેમ
 કરો રૂદન. ॥ ૪૦ ॥ કુંતાજી કહે ભીમ ગાંડો, લઈ આવ્યો કન્યાય, ખહા-
 રથી કહું કે કાંઈ લાવ્યો, ઓરે મારી માય. ॥ ૪૧ ॥ મેં જણ્યું ખાવાનું
 રમવાનું, બોલી જવાયું એમ; કહ્યુંકે પાંચનું સહીયાર, એટલે બોલ્યો
 ભેમ. ॥ ૪૨ ॥ એણે કહું કે આ શું બોલ્યાં. વિચાર વીના આપ; હવે એ
 બોલ્યું પાળો નહીં તો, બ્રહ્મહત્યાનું પાપ. ॥ ૪૩ ॥ તે કારણથી રડયા કર
 છું, ઓરે મહારા તન; એવું સાંભળી અરજીન બોલ્યો, મુકો મા રૂદન
 ॥ ૪૪ ॥ તમારું બોલવું પાળવું મહારે, જે હોય પાંડુ બાપ; ભૈઓને મુકી
 એકલો પરણું તો બ્રહ્મહત્યા પાપ. ॥ ૪૫ ॥ તવ કુંતાજી રડતાં રહ્યાં, આશી-
 રવાદજ દીધો; પછી જઈને એટલે બેઠો, માનો ખુલાસો કીધો. ॥ ૪૬ ॥
 એવામાં પ્રજાપત આવ્યો, જેવા ઘરની ખહાર; વ્રકોદરને બોલાવીને, પુ
 છ્યો સમાચાર. ॥ ૪૭ ॥ કેમ આવ્યાછે રાજ રૂશી, શો આ ખેલ મચાવ્યો
 ભીમ કહે તમારા રાજની, પુત્રાને હરી લાવ્યો. ॥ ૪૮ ॥ તેથી સૌ લાંઘવા
 આવ્યાછે; કળકળીયો તમ રાય; તમોએ અમને રાખ્યા માટે, શીક્ષા

તમોને થાય ॥૪૯॥ એવું સાંભળી કુંભાર બોલ્યો; ગાંડીયા ગાંડુ કીધું
 દયા જાણીને તમોને રાખ્યા, તેનું ફળ આ દીધું ॥૫૦॥ એમ કહીને ર-
 ડતો રડતો, ગયો ધરની માંય; નરને નારી રૂદન કરે, ધરમે સાંભળ્યું
 ત્યાંય ॥ ૫૧ ॥ ઉઠીને યુધીષ્ઠર ગયા, પ્રજાપતના ધરમાં, કહો કાકા
 કેમ રડો છો, શું આવ્યું ઉદરમાં ॥ ૫૨ ॥ પ્રજાપત કહે મારે કરમે,
 કયાંથી તમે આવ્યા; ગરીબ જાણી ધરમાં રાખ્યા, રાજની પુત્રી લા-
 વ્યા ॥૫૩॥ તારા ગાંડીયે ગજબ કીધો, ધર મહારૂ લુટાશે; ધરમ કહે
 કાણે કહ્યું, રડશો નહી નીશાસે ॥૫૪॥ કુંભારે કહ્યું ગાંડીયો તારો, કહી
 ગયો મને વાત; ધરમ કહે સાંભળો કાકા મુકો આંસુપાત ॥ ૫૫ ॥ અ-
 મે ક્ષત્રી નંદન છીએ, કુન્તા સતીના તન; પાંચ ભાઈ પાંડવ અમે તો
 કીધો મચ્છવેધન ॥૫૬॥ તેથી કન્યા લાવ્યા છેએ, કાકા તમારે ઘેર; હ-
 રણ કર્યું હોય તો કાકા થયો હોય કાળો કેહેર ॥ ૫૭ ॥ પ્રજાપતને વી-
 શ્વાસ પડીયો, જે બેઠા ધરમરાય; ધુપતરાયે ઘેર જઈને, મંડપ રચીયો
 ત્યાંય ॥૫૮॥ મોકલ્યા બે પુત્રો પોતાના, કુંભારને ઘેર જાઓ; મચ્છવેધ
 કરનારાને કહીને, દુપતીને લઈ આવો ॥ ૫૯ ॥ કહેજે વાજાંત્ર અમે
 મોકલીયે છીએ વેહેલા; એટલે તમે વરવા માટે આવજો અમ ઘેર
 વેહેલા ॥ ૬૦ ॥ વળણુ ॥ વેહેલા અમઘેર આવજો, એવું કહેજો તન; વ-
 દલભ વદે રાયે કહ્યું, લાવો ભગની ભાવન.

કડવું ઉક રાગ ચૌપાઈ.

બોલ્યા વૈશમપાયે વચન, સુણ જનમેજે રાજન; ચાલ્યા દુપતના
 બે તન, ગયા કુંભારને ભાવન ॥૧॥ કહ્યું નરને દુપતી લાવો, વાજાં મો-
 કલીયે તવ આવો; કહ્યું અરજુને તતપર થાવો, આરડીમાંથી તેડી જા-
 વો ॥૨॥ કહેજો તમ તાતને સમાચાર, કહીયે પાંચ છે કુન્તી કુવાર; કહી
 એ મચ્છવેધ કર્યો એક હાથે; પણ પાંચ પરણવાના સાથ ॥૩॥ ધર્મની-
 કુળ શેઠેવ ભીમ, ચારને લઈ વરવાનો નીમ; હોય મરજી તો તેડુકાહા-
 વો, નહી તો કાહાવજો કે તમે જવો ॥૪॥ એવું સાંભળી ક્રોધે થયા, પો-
 તાની બેહેનને લેઈ ગયા; જઈ તાતને કહ્યું કામ કરો, બાપ બેટી બેઉ
 જણ મરો ॥૫॥ કહાવ્યું મચ્છવેધના કરનારે, વરવાળું પાંચે અમારે;
 છીયે કુન્તા તણા પાંચ તન, વરશું સહુ બંધવ જન ॥ ૬ ॥ એકલાને
 તો વરવાળું નથી, કહીને આપી કંડપતી; ઘણી નારી વરે નરકોય, એક

નારીને બે નવ હોય. ॥૭॥ અમારી બેહેનનેપાંચ પતી; તેતો અમોને ગ
મતું નથી; તવ ધૃપતને ખોટું લાગ્યું પાછું આડું ભવીશ કયાં જગ્યું.
॥૮॥ હવે માહરે જીવીને શું કરવું, વ્યાસના પર વીશ ઘોળી મરવું;
એવું ધારીને મેહેલમાં ગયો, વીશ ઘોળી પીવા ત્યાર થયો. ॥ ૯ ॥ તવ
વ્યાસજી આવ્યા દોડી, પ્યાલો તમાચે નાંખ્યો ફાડી; શાને મરે છે મુઠ
મતી, એના નશીબમાં પાંચ પતી. ॥૧૦॥ જઈ પુછી જો કન્યાને વાત,
તે કેહેતો મેળવજે હાથ; તવ ધૃપત રાજથયો પુછવા પુત્રી કને ગયો.
॥૧૧॥ બેન મચ્છવેધનો કરનારો, કેવુ કહે છે તે વાત વીચારો; એમ કે
હે છે કે પાંચ ભાઈ વરીયે, બોલો બેટી હવે કેમ કરીયે. ॥૧૨॥ બોલી
પીતા પ્રત્યે ધૃપતી મહારા ભવિશમાં પાંચ પતિ; તેમાં ડાહ્યાપણુ તમે
ન કરશો, કરશો તો પાપે પેટ ભરશો. ॥૧૩॥ તવ લાગ્યું ધૃપદનેસાયું,
નથી વ્યાસજીનું કહેવું કાચું; એમ જાણીને પાછું પુછે, બેટા સતીસા
ધવી તું છે. ॥૧૪॥ વરે પાંચને તે શાની સતી, મને તે અકળામણુ અતી
બોલી ધૃપતી સાભળો તાત, તમે ધ્યાનમાં લેજો વાત. ॥૧૫॥ તમે મં-
ડપ જ્યાં રયો પીતા, ત્યાંતો કરજો ચંદનની ચીતા; તેને રાખવી ત્યાં
સળગાવી પરણીશ પતી પ્રેમ લાવી. ॥ ૧૬ ॥ એક પરણીને સત્યે ચડી-
શ, સળગેલી ચીતામાં પડીશ; પાછી સજીવન નીકળીશ બહાર, પછી
વરૂ બીજો ભરથાર. ॥ ૧૭ ॥ એવી રીતીએ પરણીશપતી માટે સદા હું
સતીને સતી; તવ તાતને લાગ્યું સાઈ, બેટી જોઈશપારખું તાઈ. ॥૧૮॥
પછી વીચાર્યું ધૃપત રાય, એછે પાન્ડવ કેમ મનાય; એવો સંદેહ ટાળવા
પળીયો, જઈ કૃષ્ણપ્રભુને મળીયો ॥૧૯॥ પ્રભુ કુન્તા તણા આ તન, કેમ
સાયું લાગે મુજ મન; બોલ્યા પ્રભુ તું સાંભળરાય, એતો લક્ષણથી વ-
રતાય. ॥૨૦॥ જેના જેના હશે ગુણ જેવા, તેના તુને દેખાડું તેવા; હતા
ઓરડા ધૃપદ તણા, પાંચે શોભીતા સોદ્યામણા ॥૨૦॥ તેમાં શું કર્યું જી-
ગજીવન, ભર્યા એકમાં સીંહાસન જીદી જીદી તરેનાં શોભે; રાજ્યવંશી
તણું મન લોભે ॥૨૧॥ બીજો ઓરડો તૈયાર કરી, તેમાં ધણી ગદાયો
ભરી ત્રીજામાં ભર્યા ધનુષ બાણ, એવું કરાવ્યું પુરૂષ પુરાણ.
॥ ૨૨ ॥ ચોથામાં પાનાં પુસ્તક ધરીયાં વેદ શાસ્ત્ર પુરાણ ભરીયાં;
પાંચમામાં વસ્ત્ર શણગાર, એવું કરાવ્યું જીગદાધાર, ॥ ૨૩ ॥ પછી
બોલ્યા શ્રી વનમાળી, જો આ સઉ ઓરડા પુઠે જળી; ત્યાં તું જેવા ર-
હે સંતાઈ, હું તો મોકલું જૈ પાંચે ભાઈ ॥ ૨૪ ॥ કહી પ્રભુએ ભક્ત
બોલાવ્યા, તવ પાન્ડવ પાંચે આવ્યા; પછી બોલ્યા પ્રભુ સાક્ષાત,
મહારે કરવી છે તમને વાત. ॥ ૨૫ ॥ એક સ્થળ જઈ આ-

ઘડું સાર, જુઓ ઓરડા એટલી વાર; એવું કહી ગયા ગોપાળ, પેઠા
 ઓરડે સતીના બાળ. ॥૨૬॥ પ્રભુ ગયા ધૃપત પાસ, જળીની દેખાડે
 અવીનાશ; જુએ ધૃપત શામ શરીર, પેહેલે ઓરડે પાંચે વીર. ॥૨૭॥
 દીઠાં સઘળાં સીંહાસન, માન્યુ એકલા ધર્મનું મન; માટે પોતે એકલા
 રહ્યા, બીજા ચાર નીકળી ગયા. ॥૨૮॥ બીજે ઓરડે દીઠી ગદાયો, બીજા
 નીકળ્યા સીમ ભરાયો; ત્રીજે ઓરડે ધનુશ બાણ, રહ્યો એકલો ઈંદ્રિય-
 તાન. ॥૨૯॥ ચોથે ઓરડે પુસ્તક પાનું, ત્યાંતો શેદેવનું મન માન્યું; પાં-
 ચમે આભુપણ પટકુળ, તે દેખીને પેઠા નિકુળા ॥૩૦॥ પેહેલે ઓરડે ધરમ
 રાય, તેની જુએ ધૃપત ચરચાય; જુએ ધરમ સીંહાસન; જોઈ ખરખડી
 વીચારે મન. ॥૩૧॥ ઈંદ્રપ્રસ્ત જાણું જે દન, કરાણું હાણું સીંહાસન; તેતો
 ધૃપતે સાંભળ્યું કાન, આતો ધરમ ખરા ભગવાન. ॥૩૨॥ પછી બીજે
 જળીયે જાય, સીમ ઉંચકી જુએ ગદાય; એતો જુએ હજીવી ભારે, એક
 આવી ગદા તે વારે. ॥૩૩॥ દશ હજાર મણછે ભાર, ઉંચકી વાયુને કું-
 વાર; એતો ધૃપતના દાદાતણી, ગમી ત્રોકોદરને ઘણી. ॥૩૪॥ પછા ખ-
 રખડી બોલ્યો આપ, ચાલ્યો આવે ધૃપતનો બાપ; પણ આ ગદા પાછી
 ન દેવુ, લલીવલીને પણ લેવુ. ॥૩૫॥ પ્રભુ બોલીયા સાંભળ રાય, પછી ત્યાં
 થી થયા વિદાય; ત્રીજે ઓરડે ચરજીન જ્યાંય, બોલ્યો ધૃપતરાજ ત્યાંય.
 ॥૩૬॥ એનું પારખું થંભે જોયું, પછી ચોથે જઈ ચીતપ્રોયું પાંચે પાનાં
 પુસ્તક શેદેવ, તેથી જાણીયા જોશી એવ. ॥ ૩૫ ॥ પછી પાંચમે ઓરડે
 ગયા, જળીયે ડોકુ કરી રહ્યા; તેમાં નીકુલ છેલ તે વાર, પેહેરી જુએ
 બધા શણગાર. ॥૩૬॥ મોઢા આગળ દરપણ રાખે, નવ્ય ગમે તે બદલી
 નાખે; ટાળ્યો ધૃપતનો સંદેહ. ખરો નીકુળ ફાંકડો એક. ॥૩૭॥ પ્રભુ પા-
 નડવ પાંચે સાચા; હવે વિચાર નહી મુજ કાચા, તમે અંતરયામી જાવો
 વાજાં મોકલું વાગતે આવો. ॥૩૮॥ કહી રાજ થયો વીદાય, પછી બો-
 લીયા જદવરાય; પાંચ પાનડોને બોલાવ્યા, સહુ ઓરડામાંથી આવ્યા.
 ॥૩૯॥ સ્થળે લેઈ ગયા જુગદીસ, ક્ષોભ કરાવ્યું પાનડવશીશ, ઉતરાવ્યા
 શીશના કેશ, ધરાવ્યો રાજ્યવંશી વેશ. ॥ ૪૦ ॥ પેલા ધૃપતે ક્રીધી
 પેર, મોકલ્યું તેડું હરખભેર; વાજાં સાજ સહીત તે વાર, આવ્યા પ્ર-
 જાપતને દ્વાર. ॥૪૧॥ કહી પાડવને શુભ પેર; ચાલો વરવા ધૃપત ધેર;
 તવ સર્વને આનંદ થાય, ગયા કુંતા કને ધર્મરાય. ॥૪૨॥ માતા મોહોડ
 માથે કોણ ઘાલે, કોણ રામન દિવો ઝાલે; બોલ્યાં કુંતાજી મુખ વચન,
 રહ્યાં આપણુ જોને ભાવન. ॥૪૩॥ તેને સમજવાં માત તાત, કહો જૈ પ્ર-

જપતને વાત; માથે મોહોડ ઘાલે એની નારી, તેડે સૌસગાંને ન્યાત સા
રી ॥૪૪॥ ગયા ધરમ તેણીવાર, કહું કુંભારને થાવો ત્યાર; તમારી સહુ
જ્ઞાતી બોલાવો, અમને પરણાવવા આવો ॥૪૫॥ મોહોડ ઘાલે અમારી
કાકી, પહેર્યા હોડયામાં ન રાખે બાકી; તવ બોલાવી કુંભારે નારી તુ'તો
પેહેરી ઓઢીને થા સારી ॥૪૬॥ વણુ પૈસે ઉપમા લેવાઈ, થયા રાજ
તણા વેહેવાઈ; તેડો સગાં બહાણાં ન્યાત સાથ, ઘાલો મોહોડ દીપક દ્યો
હાથ ॥૪૭॥ તવ પ્રજપતની નારા, ચાલે ધરતી ધમધમે ભારી; સહુસગાં
ને ભેગાં કીધાં, બની ન્યાતને નોતરાં દીધાં ॥૪૮॥ તવ આવ્યા સહુન-
રનારી, ગીત ગાવા લાગી શુભકારી; જાણી ધરપત રાજયે પેર, રચ્યો
મંડપ રૂંડો ઘેર ॥૪૯॥ પાસે ખડકાવી ચંદન ચીતા, કરીયું પુત્રીનું કહે
લું પીતા; પ્રજપતની નારી મોહોડ ઘાલ્યો, કર વામન દીવો ઝાલ્યો
॥ ૫૦ ॥ ઉઠ્યા પાંડવ જોડાજોડ, કરી ગોઠવણુ શ્રી રણછોડ; રાખ્યા
આગળ જલ્લ જોધ, વચમાં રૂંડી કરનાર બોધ ॥૫૧॥ તેની પુઠળ ક્ષત્રી
લોક; શોભાવી શોભા પુન્ય સ્લોક; પછી વાજતે ગાજતે જય, કેડે
કામનીયો ગીત ગાય ॥૫૨॥ વળણુ ॥ ગીત ગાય છે ગુણુના ભર્યા, સાં-
ભળ તું રાજન; વ્યાસ વલ્લભ વાણી વહે, ચાલ્યા કુંતા તન.

કડવું ૩૭ રાગ લક્ષ્મણવરની ઘોડી.

આની આંરે પાન્ડવ પાંચ ચાલીયા ॥૬૬॥ પાન્ડવ પાંચે ચાલીયારે,
જય છે જોડાજોડ, વરઘોડામાં મહાલતારે, કરે કારભાર શ્રી રણછોડ
પાન્ડવ ॥ આની હાંરે. ॥ ૧ ॥ રાજ રૂંડીને ચાલેવોરે, ચાલે સહુ સાજન,
પ્રજપતની નોતનારે, ધરે હરખ અતીશે મન ॥ પાન્ડવ ॥૨॥ પ્રજપતની
પ્રેમદારે, ગુણુ ભર્યા ગીત ગાય મોહોડ કાકીએ ઘાલીઓરે, એને હુંએહ
રખ નવ માય ॥ પાન્ડવ ॥૩॥ વીવીધ વાજાં વાગતાંરે, દુન્ડ લીડકા થા-
ય; પોતાના પુત્રો જનીનેરે, વણુ હરખે છે લીશમ પીતાય. ॥ પાન્ડવ ॥૪॥
વીદુર ઉર આણુંદછેરે, પ્રગટીયા પ્રભુદાસ; દ્રોણુગુર કપાચારનેરે, ઉપ-
જોછે અતિ ઉલ્લાસ ॥ પાન્ડવ ॥૫॥ ગામના લોક જોવા મળ્યારે, જોઈ-
ને બોલે બોલ; ભાગ્ય ધન્ય કંઈપતી તણુરે, સ્વામી મળીયા છે કન્યાને
તોલ ॥ પાન્ડવ ॥૬॥ પાન્ડવપર પ્રેમ સર્વનેરે, સાજન થઈ સહુ જય; સાજ
મળ્યો શોભા તણુરે આવી ઉભા તોરણુ વરરાય ॥ પાન્ડવ પાંચેઆવીયા
॥૭॥ તવ ધુપતની તારણીને, વર પોખ્યાનો કોડ. આવી સાસુ થઈ

પોંખવાંરે માથે ખત્રીસ ભમરીનો મોહોડ, પાંડવ પાંચે આવીયા. ॥ ૮ ॥
સૌ સાજન ખીરાજીયુ'રે, મંડપકેરે ઠોર; પાસે રહી પોંખાવતારે, ધુપત-
રાયના દ્રોણીક ગોર. પાંડવ ॥૯॥ ધુંસળ મુસળ રવંચોરે, સરીઓ સંપુ-
ટ ત્રાક; એંડી પેંડી ઉતારીનેરે, તીલક તાણી આમળીયા નાક. પાંડવ
॥૧૦॥ પછી વર પધરાવીયારે, મંડપ કેરીમાંય; દ્રોણીક કપાચાર્ય છેરે.
બેઉના ગોર બે બેઠા ત્યાંય પાંડવ. ॥૧૧॥ અંતરયામી બોલીયારે, મં-
ડપ કેરીમાંય; પ્રથમ પેહેલું લગ્ન કરોરે, મોહોટા મોટે વરે ધર્મરાય. પાં-
ડવ. ॥૧૨॥ તવ ધરમ ખીરાજીયારે, ખાજડ ઉપર ત્યાંય; સીખંડીભાઈ
એ તેડીનેરે. પધરાવી દરપતી કન્યાય પાંડવ. ॥૧૩॥ વળણુ કન્યા પધ-
રાવી તહીં, કન્યાદાન દેવાય, વ્યાસવલ્લભ વાણીવદે, સાંભળજેશ્રોતાય.

કડવું ૩૮ રાગ કન્યાદાનનો.

ત્યાંતો સમે વરતે સાવધાન, સોભા ધણેરીરે, દેછે દુપત કન્યાનું
દાન; સોભા ધણેરીરે. ॥૧॥ પેહેલા ખીરાજ્યા ધરમરાય. સો. તેનો હસ્ત
મેળાપક થાય. સો. ॥૨॥ ત્યાંતો પાડી પટોળે ગાંડ. વરમાળા આરોપી
કંઠ સો. ॥૩॥ વદે વેદ વચન વીપ્ર તન, સો. પાસે બેઠા છે ભુગજવન
સો. ॥૪॥ ત્યાંતો પેહેલું મંગળ વરતાય, સો. તેમાં ગાયોના દાન અપાય.
સો. ॥૫॥ ત્યાંતો ખીજે મંગળ સાવધન, સો. તેમાં દીધાં દાસીનાં દાન.
સો. ॥૬॥ ચોરી ત્રીલું મંગળ વરતાય, સો. તેમાં ભોમીનાં દાન દેવાય.
સો. ॥૭॥ ચોરી ચોથું મંગળ વરતાય. સો. તેમાં ભંડાર સહીત વરતાય.
સો. ॥૮॥ પછી વરકન્યા જમ્યા કંસાર. સો. ત્યાંતો આરોપ્યા મોતિડા
ના હાર. સો. ॥ ૯ ॥ પછી રૂપેયા વીંટીઓ રમાય, સો. લાગ્યાં વરકન્યા
ગોત્રજને પાય સો. ॥૧૦॥ પછી કન્યા ઉડી સતી નાર. સો. પડી ચંદન
ચીતામાં સાર. સો. ॥૧૧॥ નાહી નિકળી અગ્નીથી બહાર. સો. તવ વ-
રત્યો જય જયકાર. સો. ॥૧૨॥ પછી વર્યા વાયુ સંતાન, સો. તેનાં ચારે
ચાર ચાર દાન. સો. ॥૧૩॥ પછી પરણ્યો અરબુનરાય, સો. એનાં ચારે
મંગળ વરતાય સો. ॥૧૪॥ તેના પછી વર્યા શેદેવ, સો. વરત્યાં ચારે
મંગળ તતખેવ, સો. ॥૧૫॥ વર્યા છેવટે નીકુળરાય. સો. ચારે મંગળે
દાન અપાય. સો. ॥૧૬॥ પછી કન્યા અગ્નીમાં ન નહાય, સો. પોતે પર-
ણેલી રાખી તે કાય. સો. ॥૧૭॥ જોઈ પોહોચ્યા સહુ જનના કોડ, સો.
સર્વે યોદ્યા જે જે શ્રી રણછોડ. ॥ ૧૮ ॥ વલણુ ॥ વરકન્યા પરણી ર

હા વરત્યો જોજોકાર; ધરપત લાગ્યો પુછવા, ઓરે જુગદાધાર.

કડવું ૩૯ રાગ સાંખી.

વૈશમપાયે એણીપેરે બોલ્યા, સુણ જનમેજે રાય; વિસ્તારી તુજને
સંભળાવું કહું, આઘપરવ મહીમાય ॥૧॥ ધરપત કહે આજ્ઞા આપો, ઓરે
જુગજીવન; મચ્છવેધની સભામાં બેશી, સર્વ કરે ભોજન ॥૨॥ પ્રભુએ ત
વ આજ્ઞા આપી, સર્વ સભામાં પેસે; પોતપોતાની રીત પ્રમાણે પંગતે
જમવા બેસો ॥૩॥ રાજ રૂશી જાદવ લોકો, વળી પ્રજાપત સર્વ, અન્ના-
રથી પણ જમવા જવો, વહેવારનો ધરી ગર્વ ॥૩॥ એટલે સૌજન ગ-
યા સભામાં, બેઠા પોતાની રીતે; ધરપતરાયે શેવકો પાસે, પીરસવા માંડ્યુ
પ્રીતે ॥૪॥ રાગ કટાવની છાયા ॥ મીનાકારી થાળી પુરી; મીનાકારી
થાળી પુરી, નહી અધુરી, ચીજે મધુરી, પ્યાલા રૂપાના, માંહી દુધડાં, દ્રા-
ખ ચારોળી, સાકર ઘોરી, કેસર ચોળી; મહી રંગદોળી, મલાઈ કેરીજહા
જ પોળી, કુર કમોદનો જયફળ, વળી શેવ સરકરા; પુરા ઘેખરમગદળ
ખરફી પેંડા; કળીના લાડુ ઠોર ખજલી, દર લાડુલા, કણસાઈ મોતીચુર
પુરાયાં, દુધપાક વંતાકનું શાક કે રૈનુરત્યોનું; ચણાદાળ ત્યાં માંહીકાકડી
કારેલા વાલોળ વાંકડી, કોકોડા કુશમાંડ તુરીયા પાપડીઓ પંડોળ વ-
ડીઓ, ગલકા ફળ ટેંભરવા નૈયાં, ગવારશીંગો ચોળાફળીઓ કંદમુળ
ભીંડા; અળવી રતાળુ ગાજર ગીલોડુ, સકરીયા સુરણ વલીઆરી, દહી
છમકારી કઢી વધારી; ભાત્યભાત્યની ભાજ સમારી, તાંજરજોને મેથી
સારી, કંજરીકુખી ભેગી સુધારી ગલજીભીની પોષના પાનાપતરવેલીયા
હવે વરણવું મેવા કાચા, પસ્તાને લીધી ખારેકો અખોડ અંજીર રાજેરી
સોનેરી કેળાં, તડખુચાને કુટ ખીજેરાં અનુસરામફળ સેતુરા પાકા કર
મદ ફનસ ફાલસા લીલા શીફળ ખજુરફેસી કમરખ જામફળ કરણકેરી
મધુર લામડી; રાણ શીંઘોડાં થોડી થોડી, પાકા ઉમર પારસ જાંબુપાકી
ચીકણ કેળાં કુંકણ દાદમ કુંકણ. હવે વરવું ચટણી અથાણું; થોડુથો
ડુ મુખથી ગાવું, કેળાં દોડાં આખળ કાકડ જરા કેરી મેથીઓ ચીરી
અળંદર કેળાં આમ્રચીરીયાં રાઈ સરસીઆ તેમાં ડુખીઆ ખારા ખીલી
મોળી આથેલી, આદારસ ચટણી લીંબુ પટની આદામુળી અળદરમુળા
મધુરી મધુરી, મીનાકારી થાળી પુરી.

રાગ સાંખીનો ॥ વૈશમપાયે એણીપેરે બોલ્યા, સુણ જનમેજે રાય વી-

સ્તારી તુજને સંભળાવું; આધપરવ મહીમાય ॥ ૧ ॥ સરવેને ભોજન કરાવી દીધા છે મુખવાસ; કોરવ લોકો નાશી ગએલા, કન્યા થકી નીરાસ ॥૨॥ જતાં જતાં મારગે આવા દ્વાદશ ગાઉની નેળ; પાપીએ સહુને ઉભા રાખ્યા, આવી વનીતાની વેલ ॥ ૩ ॥ દુરીયોધન મુખ એ વું બોલ્યો, રહી ગયો પરણ્યાનો પ્રેમ; મનના મનસુખા રહ્યા મનમાં, મામા કરશું કેમ ॥૪॥ બોલ્યો શકુની ખારીલો જુની, ખતાવું એક ઉપાય; પરણી હશે તો શું થઈ ગયું, પણ લેવી કન્યાય ॥૫॥ ખાર ગાઉની આ નેળ લાંબી, ઉંચી બે વાંસપુર; આ નેળમાં પાંડવને ઘેરી, હાડ કરો ચક્રચુર ॥૬॥ એક રથ હૈયેથી જતો તોએ તો; પરાણે ખીજી જાય, એવી સાંકડી નેળમાંહી, થનારું હોય તે થાય ॥ ૭ ॥ આગળથી ને પાછળથી હાંધ, ગેરીને કરીએ કહેર; કુંતાજીને ને પાંડવને, મારી નાખીએ કેર ॥૮॥ તો રૂપાળી હાથમાં આવે, ભાગ્ય ભળે મળે નારી; દુરીયોધન કહે મામા તારી, બુધ્ધીની ખસીહારી ॥ ૯ ॥ એમ કહી કહું દુરીયોધનને, સાંભળો વીરા કરણ; છ ક્ષોણી તમ પાસે રાખો, કરવા પાંડવનું મરણ ॥૧૦॥ આ મોઢે તુંમે શંતાઈ રહેા, નેળની ઘોઘા માંહી, પાંડવ નેળમાં પેઠા પછી; ઘેરો ઘાલજો આંહી ॥ ૧૧ ॥ પાંચ ક્ષોણી લઇને સો ભાઈ, સામે મોઢે જઈએ; જેઢથ ભગદત ભુરીશ્યેવા સુસર-મા સૈત રહિએ. ॥૧૨॥ કરણ કહે કબુલ વીરા, પડાવ સામે નાંખો; સં-દેશા સાં રાં નેળની ઉપર. દસવીસ સેવક રાખો. ॥૧૩॥ દુરીયોધને વીસ જોડ્યા, નેળપર મુકવા સાર, પાંડવ પેસે નળમાં ત્યારે, આપે સમાચાર. ॥ ૧૪ ॥ પછી પોતે પાંચ ક્ષોણી લઇને, સુસરા નેળમાં ગયા. સામે મોઢે, છ ક્ષોણી સન્યાય; આવતું જતું કેઈ ન દેખે, કરવોછે અન્યાય. ॥૧૫॥ ચોકી કરવા રાખેલાને, સમજાવ્યા તે વાર; આપણા વૃદ્ધો પેહેલા જાસે. તેનો કહેજો સમાચાર. ॥૧૬॥ એ રાતે ગોડવણ કરીને, સંતાયા છે પાપી ધરપતરાયે જમાડયા પછી. ભેગા થવા રજા આપી. ॥ ૧૮ ॥ એટલે રાજ રૂપી જાદવો, મળી કરી સભાય; પાંડવો ત્યાં ખીરાજ્યા છે, કોરાણે કુંતા માય. ॥૧૯॥ ધરપત આગ્યો સરપાવ લાગ્યો, વેહેંચ-વા સાં રાં સાર; પેહેરામણી પાંડવને દેવા, હરખ્યો અપરમખાર. ॥ ૨૦ ॥ કરભારી થઈ કૃષ્ણ ખીરાજ્યા, સભા શોભે પુરપાટ; ધરપતરાયે તી-લક કીધાં, પાંડવે લેલાટ ॥૨૧॥ બે રથ આપ્યા મોહોરો ભરીને, વળી દિધાં દસ ગામ; સહજ દાસી આપી સેવામાં, ધરપતીને કામ. ॥૨૨॥ પાંડવને બે ક્ષોણી સેન્યા, દીધી ધરપતરાય; આવદાની એક ગામની

આપી, કુન્તાને પડ્યો પાય. ॥૨૩॥ તમ જોગ મુજથી નથી અપાયું,
 માગી લ્યો વૃધ સતી; કુંતાજી કહે ભાવ જોઈએ, બીજું જોઈતું ન-
 થી. ॥૨૪॥ તવ ધરમને ચરણે લાગ્યો. છો ક્ષત્રી સુપાત્ર; તમ જોગ કાંઈ
 નથી અપાયું, મોટે માગી લ્યો જમાત્ર. ॥૨૫॥ ધરમકહે કાંઈ ખામી ન
 થી તવ અરજીનને પુછે; કાંઈક માગી લો મુજ પાસે, તમારી મરજી
 શું છે. ॥૨૬॥ અરજીન કહે પ્રીતિ રાખો, એટલું માગીયે અમો; તવ
 શેદેવને શીશ નમાવ્યું જોશીજી માગો તમો. ॥૨૭॥ શેદેવે કહ્યું સંતોષ
 પામ્યા, આનંદ થયા અતી; લીમે જાણ્યું સૌને પુછે પણ મુજને
 પુછતો નથી ॥૨૮॥ એટલામાં નીકુળને પુછ્યું, નીકુળે કહી નાય; પ-
 છી ગયો લીમની પાસે પ્રેમે પડીયો પાય, ॥૨૯॥ તમ જોગ મુજથી ન
 થી અપાયું, માગો માગ્યા જોગ સદા; લીમ કહે એટલું માગુ છું, નહી
 આપું આ ગદા. ॥૩૦॥ ધરપત કહે એમાં શું માગ્યું, બળવંતા છો અ-
 તી; એને કોઈ ઉપાડી ન શકે, અમારે કામની નથી. ॥૩૧॥ પણ એ
 ગદા ક્યારે આપુ, જો જોરાવર થાવો, જો મંગળનામનો એક હાથીખતા
 ઘું તે લઈ જવો. ॥૩૨॥ કીલ્લો ચણિને પુરી મુક્યો છે, દરવાજો ન ઉ-
 ઘેડાય; કીલ્લે ચઢી ઘાસ નાંખે છે દાસો, કીલ્લે રહી જળ પાય. ॥૩૩॥
 એ મદ ભર્યો મસ્તાની, તેને વશ કરી આવો; તો તે હાથીને આ ગદાપે
 વસ્તુ લઈ જવો. (૩૪) લીમ કહે ખતાવો મુજને, કુંચી લીધી તવ
 રાય; હાથીના કીલ્લાનું તાણુ ઉઘેડ્યું, હાથીચેત્યો તવ ત્યાંય. ॥૩૫॥ લી-
 મસેને દરવાજો ઉઘેડ્યો, તેવોજ હાથી ધરીયો; દરવાજાનિ ખહાર નીક-
 ળીયો, લીમશેન આઘોખરીયો. ॥૩૬॥ આઘોખરીને ધાયો ધરીને, ભ-
 યમાં જરા નવ પેઠો; ગદા સહીત છલંગ મારી, ઉપર ચઢી બેઠો. ॥૩૭॥
 બોજ આવ્યો તેથી ગજ ત્રાશ્યો, લીમ તણો ભય ધાયો; પ્રકોદરે દડમાં
 દોડાવ્યો, તવ જ્યમંગળ હાર્યો. ॥૩૮॥ નરમંથનને ઉભો રહ્યો લીમે
 ફેરવ્યો હાથ; નીચે ઉતરીને બોલાવ્યો, તવ ગજ ચાલ્યો સાથ. ॥૩૯॥
 સભામાં આવ્યો હાથી બાંધ્યો, ગુશી થયા સહુ રાય; ધરપત કહે અર-
 પણ તમને, જો મંગળને ગદાય. ॥૪૦॥ વિનોદમાં પ્રકોદર બોલ્યો, મેં ઠીક
 કીધી કમાઈ; ધરપત તુજને સોંધ્યો ન મળે; મુજસરખા જમાઈ. ॥૪૧॥
 ધ્રુપત કહે ક્ષમા રાખો, બોલો નહી બીજું ત્રીજું, તમ તણાં પ્રાક્રમ
 જોઈને આનંદ પામી રિજી. ॥૪૨॥ પછી સરપાવ આપ્યો, સરવને જો-
 વો રાજ તેવો દીધો; એકલા પ્રભુને કાંઈ ન આપ્યો તવ લીમે ક્રોધકી-
 ઘો. ॥૪૩॥ ધરપત કહે ક્રોધ ન કરશો, કષ્ટ છે લક્ષ્મી પતી, તેં લક્ષ્મી

શું એમને આપું, બીજું દેવા જોગ નથી ॥૪૪॥ એટલે હરજી આનંદ
પામ્યા, પોતે દીનાનાથ; શાખાશ તારી જ્ઞાન દ્રષ્ટી, કહી રીશ મુકયોહા
થ ॥૪૫॥ પછી સરવે વીદાય માગી; રાય વધો વચન; ચાર દહાડા લગી
પાન્ડવે; ને, રાખશું અમ ભોવન ॥૪૬॥ એમ કહીને વીદાય આપી, સ-
રવેને થઈ જાણી; તવ પોત પોતાને પથે ચાલ્યા, રાજ રહીયત રૂશી.
॥૪૭॥ છપન કોટી જલદવ બળદેવ, સાથે શ્રી મોરારી; સત્ય પુરૂષો પણ
ધેર ચાલ્યા, પાન્ડવના હેત ધારી ॥૪૮॥ તે સત્યવાદી નેળમાં થઈને
ગયા હસ્તીનાપુર; દુષ્ટોને જઈ કહું ચોષ્ટીદારોએ, ગયા ભીસ્મ વિદુર
॥૪૯॥ એટલે રૂચિયોધન થયો રાજ. હવે તો ભાયગ ભજશે; જેનો ભય
હતો તે ગયા, હવે તો કન્યા મળશે ॥ ૫૦ ॥ એમ કરીને એ રહ્યાછે, પા-
ર્ષીઓ આશા ભેર; પાન્ડવ કુન્તા ચારદહાડા, રહ્યા ધૃપતને ઘેરાપણાતે
પછી પોતે વીદાય માગી, અમને દોઝાગનાય; ઘરગામ ઘણાદનથી સુનું
મટે કરો વીદાય ॥૫૧॥ તવ ધૃપતે આગ્ના આપી, પધારો કુંતાનાતન
તવ પોતાનું સેન્ય લેઈને, નીકળીયા રાજન ॥૫૨॥ વળણા પાંડવ પાંચે
નીકળ્યા, વાજતે ગાજતે જય; યનના રથને ધૃપતી, વળીસંગ સેન્યાય.

કડવું ૪૦ રાગ સવૈયા છાયાનો.

વંશમપાયે એણીપેરે બોલ્યા સુણ જનમેનેરાય; વીસ્તારી તુજને
સંભળાવું આઘ પરવ મહીમાય ॥૧॥ સહુ સાથે લેઈ નાકળ્યા બગીચા
સગુવળાવવા જય; ભાગોળ સુધી સરવે આઁચ્યા. આઁચ્યો ધૃપતરાયા ॥૨॥
એવામાં પેલા પ્રજપતને, ચણાંની જરૂર પડી; ભીમની ખાધેલી ખાણ
હતી, ઉઘેડી તેજ થડી ॥૩॥ જેતામાં એનો જીવ ગભરાયો, હથળ થયો
છેક; સાફ વાશીદુ વાળી મુકેલું. ન મળે દાણો એક ॥૪॥ જાણ્યું કેઆ
કામ ભીમનું, ભાગોળે દેડનો આઁચ્યો; ભીમ ભાઈ કરી ખાણ ખાલી,
વાંકો દહાડો તું લાઁચ્યો ॥૫॥ એટલે બોલ્યા ધરમરાજ, આશું કરમભી-
મ કરીયું; ગરીબને ગરદન ચાલીને, પેટ પોતાનું ભરીયું ॥૬॥ નાણાંઆ
પો કષ્ટી કાપો, તવ ભીમ બોલ્યો ત્યાંય; હીસાખ પ્રમાણે ગણીનેનાણાં દે
જે ધૃપતરાય ॥૭॥ ધર્મ કહે ધૃપતને શું છે, ભુંડા માંડી ભવાઈ; ભીમ
કહે જમાતનું દેવું, દેશે તે શી નવાઈ ॥૮॥ એમના ગામમાં રહીને ખા-
ધુછે, તે ખાધા ખરચ દેશે. ધૃપતી આપણે ઘેર ખાશે. તેનું ખરચ કોણ
લશે ॥૯॥ ધૃપત કહે ક્રમા રાખો, માં બોલો માફ વચન; અમે અમારે
પ્રજપતનું, પુર્ણ મનાવીશું મન ॥૧૦॥ એમ કહીને વીદાય કીધા, તવ
પથે પળાય, એક રથમાં કુંતા ધૃપતી, ત્રીજા ધરમરાય ॥૧૧॥ આનંદ

કરતા મારગ ચાલ્યા, બેઠો હાથીપર ભેમ; દ્વાદશ ગાઉનિ નેળે આઠ્યા,
લીમને આઠ્યા વહેમ. ॥ ૧૨ ॥ સકળ સેન્યને રોષી કહ્યું આયુધ
સહુ ઝાલો; જે રીતે ગોઠવણ કરે તે, રિતે નળમાં ચાલો. ॥ ૧૩ ॥ કુન્તા
છ કહે મિથ્યા વેમીલો, ભય ભાળે છે અતી. લીમ કહેમા તમારીપેઠે
જાત્રા કરાવવી નથી. ॥ ૧૪ ॥ ધર્મે કહ્યું કરે તે કરવાદો, વીચાર સારોકરે;
જે જન જાગે તે જન જીવે, ઉધે તે જન મરે. ॥ ૧૫ ॥ એવે લીમે પોતા-
નો હાથી, સહુથી આગળ નાંખ્યો, તે પુઠે એક ક્ષોણી સેન્યા, તે પુઠે
જેશી રાખ્યો. ॥ ૧૬ ॥ તે પુઠે ધર્મ ધરપતી; કુન્તાનો રથ એક; તેનીપુઠે
રથ નિકુળનો, એમ કર્યો વિવેક ॥ ૧૭ ॥ તેની પુઠે ખીજ એક ક્ષોણી તે
પુઠે અરજુન ભુપ; એવી ધીધી ગોઠવણી ને, દીસે શોભા અનુપ ॥ ૧૮ ॥
પછી પોતે ગદા લેઈને, જયમંગળ પર બેઠો; કહ્યું સહુ મુજપુઠે આવો,
કહિ નેળ વિશેષેઠો. ॥ ૧૯ ॥ પુઠંગ પોતાનું સેન્ય આઠ્યું નેળમાંપેઠાસાર;
અરજુન સહીત પેશી ચુક્યા, તવ ગયા સમાચાર ॥ ૨૦ ॥ દુરીયોધનના
દાસ મુકેલા તે બેઉ તરફ ગયા; કરણને કૌરવને જૈ, રાવે સમાચાર
કહ્યા ॥ ૨૧ ॥ તવ સહુ નીકળ્યા કોતરમાંથી માઠા કરી મનસુખા; ઉત્તર
દક્ષીણ બેઉ મોઢે, પંથ ધેરીને ઉભા. ॥ ૨૨ ॥ ઉત્તર દીશાએ સો બંધુ,
પાંચ ક્ષોણી સેન્યાય; જેદ્ય ભગદત ભુરીશવા શકુની સુસુરમાય,
॥ ૨૩ ॥ દક્ષીણ દિશા સુર્યનો નંદન, છ ક્ષોણી છે સાથ; ડંકા દેતી
મોઢાં ધેર્યા, આયુધ સહુને હાથ. ॥ ૨૪ ॥ સુરતણાં વાજાં વગાડ્યાં, સાં-
ભળ્યાં લીમે કાન; એટલે પોતે બંધ કરાવ્યા, પોતાના નીશાન. ॥ ૨૫ ॥
પછી અરજુનજીને કાહાવ્યું, શેવક સાથે એમ; તમારાભણી કોણુઆ-
વ્યુંછે, ઘેરો ઘાલ્યો કેમ. ॥ ૨૬ ॥ તે સંદેસો મોકલો વહેલા, કહી ગજથી
ઉતરીયો; ગદા લેઈને આગલે મોઢે, ક્રોધ ભર્યો પરવરીયો. ॥ ૨૭ ॥
જઈ જાયુ તો કૌરવ દીઠા, સેન્યાને કારભારી; અરજુનજીનેકાહાવી મોક
લ્યો, સમાચાર વિસ્તારી ॥ ૨૮ ॥ અરજુનને સંદેશો પોહાવ્યો અરજુન
કાહાવ્યું એમ; મુજ ભણી કરણ સેન્ય સાથે, કહા કરીશું કેમ ॥ ૨૯ ॥
વળતું કાહાવ્યું પ્રકોદરે, જે હોય મારો વર; તોતો પાછી પાહાની ન
કરતો, રોળ વાળો રણધીર. ॥ ૩૦ ॥ તવ અરજુને સામું કાહાવ્યું, હારતો
ઠબકો દેજે, આણીપાની ચીંતા ન કરશે તમારે સાચવી લેજે. ॥ ૩૧ ॥
લીમે કહાવ્યું મારી ચીંતા ન કરતો, કૌરવનું મ્હોત આઠ્યું; તે પછી
શેઢેવ નીકુળને, પ્રકોદરે એમ કાહાવ્યું. ॥ ૩૨ ॥ તમારા બેની વચમાં
શોંખ્યાં છે, કુન્તા ધર્મ ધરપતી; તેમાંથીકાઈનેહરકતથઈ તો તમેજીવવા
ના નથી. ॥ ૩૩ ॥ રક્ષણ કરજો, ચાલતો મરજો, પણ વોકો ન થાયવાળ;

કન્યાનુ કોઈ હણી ન કરે, રાખજો બહુ સંભાળ. ॥૩૪॥ શેદેવ નીકુળે એ
 વું કાઢાવ્યું; ચીંતા ન ધરશે કાંય; દેહમાધી પ્રાણ ગયા પછી, થનાર
 હોય તે થાય. ॥૩૫॥ એવા સૌના સમાચાર સુણી, કીધો લડતમનસુખો;
 કમ્ભર બાંધી ગદા ગ્રહાન, દુષ્ટ સામે જઈ ઉભો. ॥૩૬॥ કરણ સામું મો-
 હું કરીને, ઉભો ઈંદ્રનો તન; મરીયાદમાં બેઠે રહ્યા છે; કોઈ ન બોલે
 વચન. ॥૩૭॥ શેદેવ નાકુળ બે બંધુને, રક્ષણના મનસુખા; ધનુશચઢા
 વી બાણ લઇને, આગળ પાછળ ઉભા. ॥૩૮॥ રાતો તાતો થઈ ભીમ
 ઉભોછે, કૌરવને કહ્યું એમ; એ નીચ જતીનીચ બુદ્ધિના, મારગધેરો
 કેમ. ॥૩૯॥ દુરીયોધન કહે બોલ્ય વિચારી કહું તે સાંભળ કાન, પછી
 બોલજે બોલવું હોય તે, ઉતરશે અભીમાન. ॥ ૪૦ ॥ વળણા અભીમાન
 ઊતારશું, એરે કુન્તી તન; વદે વલ્લભ શ્રોતા મુણે, કહે છે દુરિયોધન.

કડવું ૪૧ રાગ જુલણા સા ખીયોના.

તડોતડ બે જણારે, બરોબર બે જણારે. ॥ ૧ ॥ દુરીયોધન મુખ
 બોલીયો, કન્યા દેઈ પડ પાય; ભીમ કહે એ ક્ષપતા તેતો, જાણજેતા-
 રી માય. ॥ ૨ ॥ દુરીયોધન કહે ભીમડા, હાલ મળ્યાં ધર સુત્ર; ર-
 ખડતા રવડતા કુન્તા લાવી, તમે પાચે છો મંત્રના પુત્ર. ॥ ૩ ॥ ભીમ
 કહે અમે તો મંત્રના, દેવ નંદન શુભકરણી; તુજતાત જનમ આં
 પ્રણો; તારી મા આખલાને પરણી. તડો. ॥ ૪ ॥ દુરીયોધન અમ બોલાયો,
 કેવું કપટ અમે કીધું; ખારશને દાહાડે લાડુ ખવરાવી, કેવું ઝેરજ તુજને
 દિધું. તડો. ॥ ૫ ॥ ભીમ કહે ઝેર દધને, કીધો તેં અન્યાય; પણ પ્રભુએ
 બચાવિયો, પરણ્યો પાતાળમાં કન્યાય તડો. ॥ ૬ ॥ જવતો આવ્યો ભો
 મીમાં. આયુશ દન નવ ખુટયા; ખારમાને દહાડે સભાવિશે, કેવા ઝાલા
 ઝાલીને કુટયા તડો. ॥ ૭ ॥ કચરી કચરી મારીયા, કેવું બળ મેં કાધું, આ
 ડો રાખી તુજ કને, અડધુ રાજ્ય લખાવી લીધું. તડો. ॥ ૮ ॥ દુષ્ટ કહે રા
 જ્ય લેધને, શા સુખ દહાડા ભાળ્યા; વળી કૌતક ઊભુ કરી, કેવા લા-
 ખાભોવનમાં ખાળ્યા તડો. ॥ ૯ ॥ ભામ કહે ત્યાંથી ઉગર્યા, લાંબી આ-
 યુશ દોરી; સુખ માણ્યું બહુ વનવિશે. હુતો પરણ્યો, હેડંબા ગોરી.
 તડો. ॥ ૧૦ ॥ દુરીયોધન કહે રણ રહી, પંચાળમાં શીદ આવ્યા, ખાનપાન
 વણ સુકાઈ ગયા, આવી અમને સભામાં લગવ્યા. તડો. ॥ ૧૧ ॥ ભી-
 મ કહે દુષ્ટ દહાડો હતો, તું આવ્યો તો ચડી થોડે; કન્યાતો લેવાઈ ન
 હી, કેવો પાછો વળ્યો કાળે મોહોડે. તડો. ॥ ૧૨ ॥ દુષ્ટ કહે ભીખારવા
 હો માથે વધ્યા કેશ; સ્વયંવરમાં આવિયા, તમે લીધો કાપડીવેશ. તડો
 ॥ ૧૩ ॥ ભીમ કહે થયા કાપડી, હતા દહાડા દોહલા; વીવાહણ પીડી

કરી તેતો ચોળ્યા શરીરે કોહ્યા. તડો ॥૧૩॥ આજી અમે જોતા નથી,
કરમહીણનું આહું; શ્રીફળ મોહોર દીધા વીના, તેતોહાયમાં અલ્યુતડો
હ. તડો. ॥૧૪॥ વળી સભામાં સહુ રાયને, બોલ કહ્યા બહુ ખાટા; પર-
ણ્યા પેહેલી પેરામણી માગી, કેવા બાંધ્યા કપાળે પાટા. તડો. ॥૧૪ાશ-
કુની વાણી બોલીયો, સુણ દુરીયોધન રાય; મણું દોહુ તુજથી દે છે,
મ્હારું પેટ પાસુ બળી જય. તડો. ॥૧૫॥ દુરીયોધન કહે લીમડા, રામજી
ને દે નારી; લીમ કહે વરણું હોય તા, તને વરશે તારી ગાન્ધારી. તડો.
॥ ૧૭ ॥ વળણ ॥ ગાન્ધારી વરે તુજ તણી, સાંભળ અંતના તન; વદે
વલ્લભ વળી બોલીયો, રાજ દુરીયોધન.

કડવું ૪૨ રાગ મનહર છંદ.

કહત દુરીયોધન; સુન સુન મંત્ર તન; અખમેરો મન સખ કોધનપે
આયોહે; મેરી મનગમતીસે; બેઠે હો લગન કર, પન પ્યારી પાછીલેને
કુધુબ ચડયોહે; પ્રથમસે પાઉંપર, આરતકું આગેધર, નેતો મારમાર-
નાએ, ખીચાર જમાયો હે; લ્હાવલસર મેરો, પ્રાણ નિકારેગોતેરો, છુંદ
છુંદ છોડનેકો, હીંમત ધરાયોહે. ॥ છલંગી છંદ-લીમ કહે છે. ॥

ખેલતેમે ધરા ધુજે, દેખતેમે કેં ન સુજે; ખુજેગોમાનમે મારમારમા
રેગો; નાળ ગોળે બાણ છુટે, ગામ તેરો જકે હુટે; રૂંકે મીરાનીયોતો, દાવો
દેકે છુટેગો; મેરા નીકલજીકુંહકારે, તું ડરજય ઉમકે ઉકારે, તોરેનગારે
સખ ફીટફાટફાટ ફીટ, લીમસેનફેરેગો; કહતહું ખેરખેર, આયોહુઅજીત
સર, ઘેર લેગો કરી રીસ, શો બધુકા સીસ મેતો, એઈ ગદાસે તોરગો.

રાગ સાખીની ચાલ.

વૈશમપાયે એણીપેરે બોલ્યા, સુણ જનમેજેરાય, વીસ્તારી તુજને
સંભળાવું, આઘપરવ મહીમાય ॥૧॥ દુરીયોધન કહેબોલ એના, કરેછે
કાળો કહેર; શું જુઓછો જોદ્ધા મારા, મારો લીમન દેર ॥૨॥ તવ સહુ
યોધે આયુધ લીધાં, મેઘનાદે ગડગડીયા; રાતા તાતા કૌરવથાતા, મારવા
તુટી પડીયા ॥૩॥ વ્રકોદર પર વ્રષ્ટી કીધા, મન મુકી દે માર; ગુણપતી
ગેડી ગદાયો મારે, તરકસ તીર તરવાર ॥૪॥ આયુધ ઉછાળે અતીવણું
ને, જણાવે આજી જોર; વરસાવ્યો વરસાદ, બાણતણો ત્યાં થયું અંધાર
ધોર ॥૫॥ ધશીને ધાતા બહુ મદ માતા, લીમને મુમત મુકાવે; આડો
અવળો લીમ ખશીને, આવતા આયુધ મુકાવે ॥૬॥ એનામાં તો જોર
કરીને, જેદ્રથે બાણ લીધું; લીમની નજર મુકાવીને, રૂંદેમાં ભાંચી દીધું
॥ ૭ ॥ તવ લીમનો પ્રાણ ઉચે ચડીયો, પડીયો ઢળીને ધરણ દુરી-

ચોધન કહે ધન્ય બનેવી, હરખ્યું અંતઃકરણ ॥૮॥ શું જુઓછો શકુની
મ.મ, ખડગ લેને જવો; લીમ તણા ભય નથી હવે. ભાણેજ વહુ લે
આવો ॥૯॥ તવ તરવાર લે આલ્યો શકુની, નેજ વીશે પરવરીયો; હાથી
મુકીને આગળ ગયો, સેન્યામાં કેહેર આદરીયો ॥૧૦॥ સેન્યાના ચોધે
બુમો પાડી; શેદેવ આંચો શકુની; અમારા સહુનો ક્ષય કરે છે, માહા
જુનીનો જુની ॥૧૧॥ શેદેવે જાણ્યું કન્યા હરશે; ધનુશપર બાળ લીધું;
પવનાસ્તરનો મંત્ર ભણીને, મામ.ને ભોંકી દોધું ॥૧૨॥ છાતી છેદાણી
રહે ભેદાણી; પ્રાણજ ઉંચો ચડીયો, વાયુ મંત્રથી ઉછાળ્યો તે, નેજની બા
રણે પડીયો ॥૧૩॥ એક ઘડીયે ઉભો થયો, ગયો રાયની કને, શકુની ક-
હે કન્યા લેતાં, શેદેવે કુટ્યો મને ॥૧૪॥ એવામાં વૃકોદર ઉડ્યો, મુરછા
વળી સાર; પોતાની સેન્યામાં ભંગરાણ દીઠું કોપ્યો અપરમપાર ॥૧૫॥
એમ વીચાર્યું એવું ધાર્યું, મરણ છે એક વાર, કટી કરીને દંત ડશી-
ને, થયો વ્રકોદર ત્યાર ॥૧૬॥ વળણ ॥ ત્યારે થયો સુત વાયુનો લોચન
સાતાં ચોળ; વલ્લભ વદે ગદા ગ્રહી, વાળવો ધાર્યો રોળ.

કડવું ૪૩ રાગ રાજન રાચેજનો.

વૈશમપાણે એણીપેરે બોલ્યા, સુણ જનમેજે રાય; રાજનરાચેજ, વી
સ્તારી તુજને સંભળાવું, યુદ્ધ તણો મહીમાય. રાજ૦ ॥૧॥ લીમકળક-
ળીયો બીહામણો બળીયો. મેવનાદે ગડગડીયો. રા૦ ગદા ગ્રહીને નેત્ર
મીચીને, કૌરવ દળમાં પડીયો. રાજ૦ ॥ ૨ ॥ ગદા ઝપાટે સુર સપાટે,
વાળે કચ્ચર થાણ. રાજ૦ દીંચણ કેહોણી પ્રહાર પાડેનો, કરીને લેછે
પ્રાણ. રાજ૦ ॥ ઘોડા ગખડાવે ઉંટ અટકાવે વ્રકોદર વાયુ તન; રાજ૦
રથ વાંકા વાળે હાથી ઉછાળ, પુંડ ગ્રહીને ગગન. રાજ૦ ॥ ૪ ॥ એવા
ઉછાળ્યા કે ઘડ લંક પડીયા, એમજ કીધો કહેર. રાજ૦ એક ઘડીઅ-
તી જીલમ કીધો. માર્યો છ હજાર ઠેર રા૦ ॥ ૫ ॥ તવ ત્રાશ્યા સહુ જોધ
સેન્યાના, માર પડ્યા માહા માહા. રા૦ લડવું ને વઢવું સરવે ભુલ્યા,
જીવ લેધ લેધને નાહા. રા૦ ॥ ૬ ॥ રહ્યા સોભાદને પાંચ કારભારી, જાણ્યું
કે જાસે પ્રાણ. રા૦ નાશોરે મામા થાશે ન સાંમા. વળશે કચ્ચરવાણ. રા.
॥ ૭ ॥ એવો એમનો વાંકો દહોડો, મુમત ભરેલા માહા. રા૦ આશપાશનો
કાઠરસ્તો ન સુજ્યો, સરવે નેજમાં નાહા. રા૦ ॥ ૮ ॥ લીમે જાણ્યું કેભલુ
થયું, કર્યો મુખે પોકાર. રા૦ જોજો જોશી શત્રુ આંચો છે; આયુધ
રાખજો ત્યાર રા૦ ॥ ૯ ॥ તવ શેદેવે બાણ ચઢાવ્યું મારવા કીધી પેર.
રા૦ દુરીચોધન કહે કેમ કરીશું, બે બાજુ મરવાનું ઠેર. રાજ૦ ॥ ૧૦ ॥

એવામાં વ્રકોદર આવ્યો, નેળમાં સહુને ઝાલ્યા. રાં એક એક પર ના
ખીને કર્યો ઢગલો, બે પગ વચ્ચે ધાલ્યા. રાં ॥૧૧॥ ધરણુ ઢળીને દોર
ડાં મંગાવ્યાં, બાંધ્યાં સરવના ખાય. રાં પછી સરવનાં વચ્ચે કાઢ્યાં,
માયે જણ્યા જેવા થાય. રાં ॥૧૨॥ ઉંધે મુસ્તકે ઉચ્ચકયા લીમે, લેધ ગ-
યો નેળ બહાર. રાં નેળને મોઢે વ્રક્ષ આંમલીનું, તેણે ટાંગ્યા તેણીવાર.
રાં ॥૧૩॥ પછી પોતાનો હાથી ને સેન્યા. નીકળીયા નેળ બાહાર;
રાં એવે ધરમનો રથ બહાર આવ્યો, કર્યો કોરવે પોકાર રાં ॥ ૧૪ ॥
ઓરે ધરમરાય અમને છોડાવો, તે મુણ્યું ધરમે કાન. રાં હોજલમાં
થી ડોક કરી જોયું, સતી તણે સંતાન. રાં ॥૧૫॥ નગન નીરખ્યા ને
નીચું ધાલ્યું, બોલ્યા લીમ પ્રત્યે એમ. રાં આ કુમતીના અવળી
ગતીના, આ અનરથ ક્રીધો કેમ રાં ॥૧૬॥ મુક્રી ગરવને છોડ સરવને
પુરણ પ્રગટે છે શોક. રાં દીનમણીને એખ ખતાવી, લાજે પીતર લોક
રાં ॥૧૭॥ એમ બેઉ ભાઉ વાતો કરે છે. એવે પાછળ શું થાય; રાં
અરણુને નાકળવા રથ હંકાર્યો, બોલીયો કરણુ રાય રાં ॥ ૧૮ ॥
ઉભો રહે સતી સુત યુધ્ધ માગુ છું, કર્યો અરણુને ઉચ્ચાર. રાં
વડી વારના શીદ ઉભા રહ્યાતા, ચાલો થાવો તૈયાર. ॥ ૨૦ ॥ વળણુ ॥
અરણુને રથ સાખીયો, હાથ ગ્રયાં હથીઆર; વલ્લભ વઢે બેઉ જણે
કર્યો ધનુશ ટંકાર.

કડવું ૪૪ રાગ કલ્યાણની છાયાનો.

વૈશમપાયે એણીપેરે બોલ્યા, મુણ જનમેજે રાયરે; વિસ્તારી તુજને
સંભળાવું, યુધ્ધ તણો મહીમાયરે ॥૧॥ કરણે પહેલો હાથ ઉપાડ્યો,
બાણ ફેંક્યું ખરે રંગરે, તેવે અરણુને સામુ મારીને, ક્રીધું કરણનું ભંગ
રે ॥૨॥ તવ કરણે નાગપાસ માર્યું, નાગ ત્યા બાંધવા જાયરે; અરણુ-
ને ગરૂડાસ્તર માર્યું તે, નાગને વીણી ખાયરે ॥ ૩ ॥ તવ કરણે પત્રા-
સ્તર માર્યું કે, ચાલ્યું પરવતનું પુરરે; અરણુનજીએ વજરાસ્તર મારીને
પરવત કર્યો ચક્રચુરરે ॥૪॥ તવ કરણે અગ્નાસ્તર ફેંક્યું; અગ્ની બાળવા
જાયરે; અરણુનજીએ મેઘાસ્તર માર્યું, તેણે અગ્ની બધો હોલવાય શાપા પછી
કરણે બાણ એક માર્યું, છેકની શાની આપીરે; અરણુનજીના રથ તણી ધજ
ઝડપ નાખી કાપીરે ॥૬॥ તવ અરણુને કાળજવર માર્યું, પુરણ જણાવી
રીશરે ॥ ૭ ॥ પછી સામા સામી બહુ ચઢ્યા કોપે, વરસાવે બાણ અ-
પારરે; અગણીતાં છુટે અનંત ઉઠે, થઈ ગયો અધકાર ॥ ૮ ॥ કરણુ

રાજ એક બાણ મારે ને, સાતમહસ બાણજયરે; અરબુનજનું પણ એક
બાણજ તાં, કરણ જેટલાં થાયરે ॥૯૯॥ પણ કરણ પુઠે છ ક્ષોણી સેન્યા,
તેનાં આવે હથીઆરરે; એકલો અરબુન કેમ કરી પોહાંચે, પડવા માં-
ડ્યો એને મારરે ॥૧૦॥ એવામાં નેજને સાંમે મોઢે, ધરમ ભીમ જક
કરેરે; યુધીષ્ઠર કહે છોડ સરવને, મુજ કુળ લાજ મરેરે ॥૧૧॥ ભીમકહે
લંપટ છોલટકતા, શીક્ષા લાયક પરમાણુરે; ધર્મ કહે મુજ જલ દંતમા
લેઈ, કાઢીશ માહારો પ્રાણુરે ॥૧૨॥ ભીમ કહે તમે બેઠા છોડાવવા, પ-
ણ પણ ધેરાયો ભ્રાતરે, અરબુનની પખે જઈને આવું. તે પછી છોડ્યા
ની વાતરે ॥૧૩॥ એમ કહીને નેજપર ચડીયો, સુરોપુરો નર કહાવ્યોરે;
ગદા લેઈને અવળો ફરીને એ, કર્ણની સેન્યામાં આવ્યોરે ॥૧૪॥
નીચુ ઘાલીને ઝુડવા લાગ્યો, બાવડું બન્યું શેન્ય લોક રોઆરેકરણરાય
ઘાણવાળી નાંખ્યો, પાડી પોકાપોકરે ॥૧૫॥ તવ કરણે જાણ્યું કહેર કી
ધો ભીમે, કાહાડુ એનો પ્રાણુરે; એમ જાણી મારવાને પુઠં ફેરવી, અર-
બુને લીધું બાણુરે ॥૧૬॥ એમ જાણ્યું કે મારા ભાઈને મારશે, તેથી
નાગનો મંત્ર સાધ્યોરે; ભીમને મારતાં પહેલાં કરણને ત્યાં અવળે હાથે
બાંધ્યોરે ॥૧૭॥ કર્ણ બંધાયો કે શેન્ય ગભરાયું તે, નાશી ગયું ચોપાસરે;
ભીમે બાંધેલા કરણને ઝાલીને, કીધો માર મારી ત્રાસરે ॥૧૮॥ અરબુ-
નને કહ્યું નેજ બહાર નીકળી. તવ રથ ચાલતો કીધોરે ॥ ૧૯ ॥ અડ-
ધી નેજમાં જઈ ભીમે રાખ્યો, લીંચણ દેઢાળ્યો ધરણુરે; પછી પેહેરે-
લાં વસ્ત્ર કાઢી લીધાં, કર્ણ કહે ભલુ મરણુરે ॥ ૨૦ ॥ લાજ લીધી વણ
મારી નાંખ મુજને, ઓરે ભીમસેન ભાઈરે, ભીમ કહે રાને કીધા તુજ
જેવા, તો તાહરે શી નવાઈરે ॥૨૧॥ એમ કહી નજ લાગ્યો નેજ બા-
રણે, ધરમે જ્યો તતકાળરે; ભીમને કહ્યું આતે શું શીખ્યો, ઓરેકર-
મ ચંડાળરે ॥૨૨॥ બળ્યો તારો ધારો છોડને આ ભારો, નહી તો બુ-
લમ મેં ધાર્યોરે; એટલે ભીમે નજ કૌરવનો, ભારો ભોમી ઉતાર્યોરે ॥૨૩॥
ચરણ છોડતાં કહ્યું છાનું માનું; ફરીશ કાળો કહેરરે, જો લુગડાં લેવા
ઉભા રહેશોતો, હું મારી નાંખીશ ઠેરરે ॥૨૪॥ એમ કહિ છોડ્યા કરણ
સહીતને, ભીમના ભય માહા માહારે; જેવા જનેતાયે જણ્યાતા તેવા,
વસ્ત્ર વીના સહુ નાહારે ॥૨૫॥ ધર્મ કહે અલ્યા વસ્ત્ર લેઈ જવો, પણ
ભીમનો ભય હોયરે, જીવ જશે તેથી લાજ છોડે જતી, નાશી ગયા
સહુ કોયરે ॥૨૬॥ વળણું નજ સ્વરૂપ નાશી ગયા, ઉભામારગ એ જય;
બાસ વલ્લભ વાણી વઢે, ભલી થઈ શીક્ષાય.

કડવું ૪૫ રાગ સવૈયાની ચાલ.

વૈશમપાયે એણીપેર; બોલ્યા, સુણ જનમેજે રાય; વીસ્તારી તુજને
 સંભળાવું આઘપરવ મહીમાંય. ॥૧॥ કાળે મોઢે કૌરવ નાહા, ઉમારગે
 એ પળાય; વાજતે ગાજતે સુત સતીના, ધીરે ધીરે જાય. ॥૨॥ મારગ
 જતા રાત્રી પડી કે નાહાવું આવ્યું એક ગામ; તે ઠેકાણે એક રજની, પા
 નડવે કર્યા વીસરામ. ૩ નાકેલા જે કૌરવ લોકો. કોઈ સ્થળે નવ રહ્યા.
 દોઢ પોહેર રાત્રી જતામાં, હસ્તીના પુર ગયા. ॥૪॥ દરવાજા બાહાર જઈ
 જઈને ઉભા, ટોળે વર્ણને વીચારે; નજ સ્વરૂપે નવ્ર વીશે, જાણું કેવે
 પ્રકારે ॥૫॥ દરવાજા જાણે રઘયત જાણે, પાછી ફરેતી થાય; માંમાયે
 કહ્યું એકે એકે, પેસો ગામની માંય ॥૬॥ એટલે પેહેલો જેઠથ ગયો,
 તે પછી શુંસરમાય; તે પછી ભગદત ભુરિશ્યેવા પછી માંમા પળાય
 ॥૭॥ દરવાજાના દરવાજા લોકો, તેમને આવ્યો વીચાર; નાગા નાગા કે
 ણુ ગામમાં પેસે, આ કૌતક અપાર. ॥૮॥ એવામાં તો શકુની માંમા, શુ
 મપણેથી ચાલ્યા; એટલે ઉડ્યા દરવાજા લોકો, ઝડપ જેને ઝાલ્યા ॥૯॥
 મોઢે પોકારે બહુ માર મારે, પડ્યું માંમા પર રોળું; માંમોકહે એકલાને
 ન મારો. આ રહું બધું જહાર ટોળું. ॥૧૦॥ તવ દાસે એ યુમ પાડા,
 બોલાવ્યા બેધ અપાર; જઈને ઝાલ્યું. આળુ ટોળું, દેવા માંડ્યો માર.
 ॥૧૧॥ દુરીયોધન કહે શીઠ મારોછો, હું તમારો છત્રપતિ; તો પણ ચેર
 જાણી માર મારે, બાકી મુકતા નથી. ॥૧૨॥ એક શેવકે મશાલ કીધી, મોઢાં
 બેઠાં જે વારે; શેવક લાજ્યા કૌરવ લાજ્યા. અન્યો અન્ય ને વારે ॥૧૩॥
 દાસોએ પુછ્યું આ શું મહારાજા, દુષ્ટો કહેલી મેલુટયા; કુટયામાં બાકી
 હતા તે, તમેએ અહીયાં કુટયા. ॥૧૪॥ શેવકે કહેલમા કરજે, કહીને વ
 સ્ત્રો દીધાં; અંધ તણા સરવ સુતોયે, એક એક પેહેરી લીધાં. ॥૧૫॥
 પછી છાનામાના નવ્રમાં ચાલ્યા. પોત પોતાને ઘેર; ઘરની ઘરણાયો પુછ
 વા લાગી. મચ્છવેદની જે પેર. ॥૧૬॥ લાણુમતીયે છત્રપતિને કહ્યું, પી-
 ઊછ આવો; મુજને અતી આનંદ થાશે, શોકલડી બતાવો. ૧૫ દુ-
 રિયોધન કહે આરે તારણી, તુજ પર લાડું કેમ, લાણુમતી કહે લાવવી
 તી પણ, ભલે મળી ગયો ભેમ ॥૧૮॥ એમ કહીને તે ત્યાં રહ્યા છે, એવા
 મા વાહાણુ વાહાય; પાંડવે વીસરામકર્યોતો, ત્યાંથી ઇંદ્રપસ્ત જાય. ॥૧૯॥
 પોતાવું ઘર રાજ્ય સંભાળ્યું; વરતાવી ધર્મની અણુ; સુખ રૂપે આઘપી
 ને રહે છે, સતીના સુત સુજાણુ. ॥૨૦॥ વલણુ રાજપાટ લે પાંડવ રહ્યા,
 સુણો સહુ કરજોડ; મચ્છવેદ કથા પુરણુ હવી, બોલો જેને શ્રી રણુછોડ. ॥

જાહેર ખબર.

માહામારતની કથા.

અઢારે પર્વ સાથે.

વ્યાસજી વલ્લભરામ સુરજરામ કથા કહે છે તે ચીત્ર સાથેની છપાઈને તૈયાર થઈ છે. તેની કીંમત રૂ. ૪-૦-૦ તથા ટપાલ ખર્ચ તુલ્ય આપવું પડશે. તેના પાના ૧૦૩૪ કદ રોયલ ૮ પેજ છે.

૦-૮-૦ મચ્છવેદની કથા વલ્લભ વ્યાસની ખનાવેલી ચીત્ર સાથેની તૈયાર છે. બીજા ખનાવટી મચ્છવેદ નીકળ્યા છે, માટે કર્તાનું નામ જોઈ લેશો.

૦-૮-૦ સુરેખા હરણ વલ્લભ વ્યાસનું ખનાવેલું તૈયાર છે.

૦-૮-૦ અભિમન્યુનો ચક્રવો વલ્લભ વ્યાસનો ખનાવેલો તૈયાર છે.

૧-૮-૦ પાંડવા અશ્વમેધ વલ્લભ વ્યાસનું ખનાવેલું તૈયાર છે.

આ હિપર લખેલા પુસ્તકો અમારા ત્યાંથી મળશે.

બુકસેલર નારણદાસ મોતીલાલ ઠે. રીચીરિડ—અમદાવાદ.

બુકસેલર લલુભાઈ અમુલખદાસ ઠે. માણિકચોક—અમદાવાદ.

બુકસેલર મનસુખરામ રણછોડદાસ ઠે. બજારમાં મુન્ડાકેર.

